LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 53 (497), July 11, 1951
Publisher: Vilis Janums, Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany, Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
USA Office: 187-18, Ilion Ave., St Albans, L. I., N. Y., Phone Axtel 7-7507. Subscription rates USA: $ 2.— or 1.50 monthly.
Printer: Weilheimer Druckerei, G.m.b.H., Weilheim/Obb., Germany.
Publ. twice weekly. Circul. 11.000.
Sponsor — IRO.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 53 (497)
Trešdien, 1951. g. 11. jūlijā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: Maksis Čuļītis, galv. red. vietn. V. Lesiņš. Redaktori: G. Grīnbergs, P. Klāns, E. Miesnieks, L. Švarca. Apgāda saimniecības vadītājs H. Zāgars. Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Lager. Austrālijas redakc. vad.: A. Šmits, 18, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia

Amerikāņi nosūtījuši aiz dzelzs priekškara 21 milj. vēstuļu

VAI VIŅI ZINA, KO DARA?

Ņujork (rg). — Pēc amerikāņu ārlietu ministrijas ziņām, amerikāņi pag. gadā nosūtījuši saviem radiem un draugiem valstīs aiz dzelzs priekškara pavisam 21 milj. vēstuļu. Vēstules sūtītas organizētas „miera kampaņas" ietvaros, un tajā piedalījušās 60 dažādu tautību grupas. Kā paskaidrojis attiecīgās daļas vadītājs Begs, vēstuļu kampaņa dibināta uz ideju, ka labākais veids, kā cīnīties pret komūnistu aplamo informāciju par rietumiem, esot personīga pārliecināšana. Šai nolūkā visi amerikāņi, kam minētās valstīs ir tuvinieki vai paziņas, aicināti turp sūtīt ne vien vēstules, bet arī grāmatas, žurnālus un pārtikas sainīšus, „lai pārliecinātu šos cilvēkus, ka arī amerikāņi vēlas tikai mieru". —

Jāšaubās, vai akcijas ierosinātāji, tāpat vēstuļu, žurnālu un sainīšu sūtītāji apzinās, ko nozīmē komūnistu režīma pavalstniekam saņemt šādus sūtījumus, pie tam vēl propagandistiska satura, no „rietumu kapitālistiskās pasaules", it sevišķi no „imperiālistiskajām" Sav. valstīm.

Sūtnis K. Zariņš satiekas ar Kanadas ārlietu ministru

Londona (ns). — Kanadas ārlietu ministrs Lesters Pīrsens sava Eiropas apciemojuma ietvaros nesen ieradās Londonā, satiekoties arī ar mūsu sūtni K. Zariņu. Apspriedes gaitā starp citu skarts arī jautājums par mūsu diplomātiski konsulāro pārstāvību Kanadā. Kā zināms, ar Kanadas valdības piekrišanu šis jautājums nesen pozitīvi nokārtots, sūtnim K. Zariņam pārceļot līdzšinējo sūtniecības sekretāru Riodežaneiro V. Tomsonu darbā uz Kanadu, ar sēdekli Montreālā. Apspriedes noslēgumā Kanadas ārlietu resora vadītājs no jauna apliecināja savas simpatijas Latvijai un latviešu tautai.

Parīzes 2000 gadu jubilejas svinībās, kas 8. jūlijā sasniedza kulmināciju, tūkstošiem viesu no visas pasaules apbrīnoja illumināciju un raķešu uguņis atmirdzam visai kristīgai pasaulei pazīstamā franču kultūras simbola Notre Dame — Parīzes Dievmātes katedrāles simtgadīgos masīvus. To pakājē, uz spokainā katedrāles fona, pāri par 10.000 skatītāju dzīvoja līdz kādes 1450. g., 100 gadu kaŗa ietekmē un sekojošā 30 gadu kaŗu zīmē sarakstītās Kristus ciešanu lugas uzvedumam. (Skat. rakstu 7. lpp.)

Berlīnē eksplodējis kuģis ar 127 bērniem

VAIRĀK NEKĀ 30 UPUŖU — AUSTRUMBERLĪNES IESTĀDES NORAIDA TŪLĪTĒJU RIETUMU PALĪDZĪBU

Berlīne (pe). — Ceturtdienas pēcpusdienā Berlīnes austrumu sektorā uz Šprē upes, pie Treptovas, notika smaga katastrofa ar bērniem pārpildītu motorkuģi Heimatland. Katla eksplozijas dēļ, no kuģa izšāvās 20 m augsta liesma un biezi dūmu mutuļi, pilnīgi aizsedzot nelaimes vietu. Vairāk nekā simts bērnu izmisīgie palīgā saucieni pulcināja upes krastā garāmgājējus un apkārtējos iedzīvotājus. 6—14 g. v. bērni, bēgot no liesmām, metās upē un, neprazdami peldēt, nogrima dzelmē. Citus apņēma liesmas, un tie sadega dzīvi.

Rietumvācijas prezidents Heuss un valsts kanclers Adenauers piesūtīja Berlīnes pilsētas vecākajam prof. Reuteram līdzjūtības telegrammu Bonnas valdības vārdā. Arī Rietumvācijas parlaments pēc ziņas saņemšanas par smago nelaimi ar īsu klusuma brīdi pieminēja katastrofas upuŗus.

Pēc Berlīnes austrumu sektora tiesu medicīnas institūta ziņojuma, bojā gājušo bērnu skaits pārsniedz 30. Galīgais mirušo un smagi ievainoto skaits tomēr vēl nav zināms, jo Šprē ūdeņu pārmeklēšana vēl nav izbeigta, un vairāki liesmās smagi apdeguši bērni vēl atrodas nāves mokās. Uz nelaimes kuģa atradās 127 bērni, ceļā uz atpūtas vietām.

Berlīnes padomju raidītājs ziņu par nelaimi nolasīja tikai 11 stundu pēc notikuma. Rietumberlīnes raidītāji turpretī sniedza speciālziņojumu tūlīt pēc katastrofas. SED maģistrāts darīja visu, lai aizkavētu ziņas izplatīšanos. Notikuma vietu tautas poli-

(Turpinājums 8. lpp.)

Baltijas tautu ārsti pie Staļina

KĀ KREMĻA DIKTĀTORS CER NODZĪVOT 100 GADU

Stokholma (po). — Padomju Igaunijas prese apraksta nesenu igauņu, latviešu un lietuviešu ārstu Maskavas apciemojumu un apmeklējumu pie Staļina. „Arī es, protams, kļūstu pamazām vecāks tāpat kā visi citi," izteicies Kremļa valdnieks ārstiem. „Bet pateicoties dietai, ko es ļoti stingri ievēroju, jūtos daudz labāk nekā pirms divi gadiem." Staļina dziedzeŗu sistēma stingrā ārstu uzraudzībā pēdējos divi gados esot gandrīz pilnīgi atjaunota. Tas, protams, prasījis ļoti daudz pūļu un stingru disciplīnu. Ar sevišķu lepnumu Staļins rādījis Rīgas, Tallinas un Kauņas ārstiem savu jauno pīpi; viņš jau kopš ilgāka laika smēķējot tabaku, kas neesot gan simtprocentīgi brīva no nikotīna, bet saturot to ļoti niecīgos apmēros.

Staļina veselības traucējumi sākušies jau 1940. g., kad viņš saslimis ar nieŗu iekaisumu. Tad viņš no ASV Baltā nama aprindām ieguvis informāciju, ka prezidents Rūzvelts rūpējies par savu veselību, piesaistot speciālārstu, kas darbojies ne vien parastajā medicīniskās padomdošanas plāksnē, bet noteicis arī prezidenta dzīves gaitas vispār. Ar padomju sūtniecības palīdzību Staļins sīki izpētījis šo veselības programmu. Galvenais punkts tur bijis — krasi atšķirt intensīvu darbu no atpūtas dienām. Pielietojot prezidenta Rūzvelta veselības kopšanas noteikumus, kā arī ievērojot kāda izcila krievu nieŗu ārsta priekšrakstus, Staļins kaiti ne vien izārstējis, bet uzlabojis arī vispārējo veselības stāvokli.

1945. g. izstrādāja pat veselu 10 punktu programmu, kuŗa izpildei stingri sekoja Molotovs un Maļenko. Šī programma paredzēja: 1) stingru noliegumu dzert tēju, kaut gan Staļins esot kaislīgs tējas mīļotājs; 2) stingru degvīna dzeršanas ierobežošanu un tabakas daudzumu „normēšanu"; 3) sistēmatisku ķermeņa apstarošanu ar ultravioletiem stariem; 4) mainīt darba un atpūtas dienas, pie kam pēdējās darbs pilnīgi pārtraucams; šajās dienās nedrīkst nodot Staļinam arī nekādus uztraucējus ziņojumus; 5) astmas lēkmes gadījumā pilnīgu noslēgšanos no ārpasaules, resp. klimata maiņu ar šim nolūkam pagatavotu ierīci, kas apgādāta ar skābekļa aparātūru; 6) ikdienas masāžu, ko izdara kāds Kaukaza speciālists; 7) neatliekamu Staļina informēšanu visos gadījumos, ko ieteic aprūpējošais ārsts mājas dzīves kopšanā; 8) pretmikrobu ziedes lietošanu, ar ko 3 reizes dienā iezież deguna gļotādu; 9) divi reizes gadā lietot Bogomoļeca preparātu, kas iegūts no cilvēku kaula smadzenēm un atbilst Parīzē pazīstamajam Bardacha preparātam; 10) izsargāties no katras saskares ar ārpasauli, no kā varētu rasties dusmas, īgnums, nogurums vai infekcijas iespējas.

Lasot šos nosacījumus, kļūst skaidrs, kādēļ Staļins pēdējos gados vairs nerādās „revolūcijas svētkos" un citās „augstās godībās", kur viņam varētu pielipt kāds mikrobs. Bet vai lielajam plānu un grafikas taisītājam izdosies pildīt arī savas personīgās dzīves plānu un grafiku, to rādīs nākotne.

Amerikas izdevumam iznākot

Jau 55 mēnešus iznāk latviešu trimdas laikraksts Latvija, un ļoti drīz spiestuves rotācijas mašīnas veltni varēs izmest Latvijas 500. numuru. Mūsu trimdas apstākļos tas ir visai atzīstams sasniegums, kuram arī aptuveni līdzīgu nevar uzrādīt neviens cits latviešu periodisks izdevums. Kaut arī latviešiem no sākotnējā lielākā trimdas kodola Vācijā pakāpeniski izklīstot pa visiem kontinentiem, arī citās valstīs radušies klāt jauni latviešu laikraksti, Latvija metiena un izplatības ziņā pa visu pasauli joprojām ir lielākais latviešu laikraksts trimdā.

Patlaban lasītāja priekšā ir Latvijas 497. numurs. Tas nozīmē, ka gadu no gada tautiešus Vācijā un citās zemēs ik pa trim dienām reizi apciemojis Latvijas numurs. Ja arī vairāk nekā 4½ gadu pastāvēšanas laikā Latvijai ir mainījušies izdevēji, laikraksta vadītāji, redaktoru un pārējo darbinieku štati, — viens tomēr palicis pamatā vienmēr, kā izdevēji, tā redaktori centušies no vienas puses nodrošināt laikraksta iespējami ilgāku pastāvēšanu, no otras puses ar kvalificētu avīžniecisku darbu veidot to tā, lai tas būtu pieņemams, gaidīts un vērtīgs trimdas latviešu lielum lielajam vairākumam — kā šī vairākuma domu un uzskatu paudējs.

Vairāk nekā 2½ gadus Latviju izdeva, vadīja un veidoja profesionāla žurnālistu kopa uz kopdarbības pamatiem. Pēc tam uz vienošanās pamata par avīzes saimnieku kļuva Latviešu centrālā komiteja, kas arī tagad vēl ir tā izdevēja. Nevienu dienu savā līdzšinējā pastāvēšanas laikā laikraksts Latvija nav bijis vienpersonīgs privātuzņēmums, bet allaž veidots uz kopdarbības un sabiedriskiem pamatiem.

Tagad, tuvojoties savā ziņā vienreizīgai atcerei, Latvija var atzīmēt vēl kādu vienreizīgu pārmaiņu savas pastāvēšanas vēsturē — ar 18. jūliju mūsu laikraksts taps veidots arī otrpus Atlantijas okeāna — lielajā Kanadas latviešu centrā Toronto. Latvijas apgāda īpašniece Latviešu centrālā komiteja panākusi vienošanos ar līdzšinējā Kanadas latviešu laikraksta Brīvā Balss izdevējiem par tā apvienošanu ar Latviju, izveidojot Amerikas kontinenta izdevumu ar nosaukumu Latvija — Brīvā Balss, Dr. iur. H. Vītola vadībā.

Mūsu laikraksta saprotamais mērķis un censānās visu laiku bijusi sava lasītāju pulka iespējami laba apkalpošana. Kamēr viss lielais latviešu trimdinieku vairums vēl mita Rietumvācijā vai vismaz Eiropā, vēl bija pietiekami labi iespējams šos uzdevumus veikt no viena centra Vācijā. Bet tad sākās latviešu tālāka izklīšana pa aizjūras zemēm, un milzīgie attālumi jūtamāk apgrūtināja darbu, ātru ziņu iegūšanu un laikraksta ātrāku nokļūšanu pie lasītāja. Lai piemērotos jaunajiem apstākļiem, Latvijas redakcija vispirms radīja īpašas nodaļas aizjūras kontinentos, kur bija jāapkalpo prāvs lasītāju pulks. Tā radās Latvijas Austrālijas un pēc tam ASV redakcija.

Bet ar laiku arī tas bija par maz, lai lasītājus visās vietās varētu apkalpot tā, kā laikraksta izdevēji un redakcija to vēlētos. Īpaši tas sakāms par Ziemeļamerikas kontinentu, kur par Sav. valstīm un Kanadu kopā novietojies pats lielākais latviešu skaits. Un tā radās Latvijas Ziemeļamerikas kontinenta izdevums, kas, tapdams pašā šai kontinentā, spēs mūsu laikraksta lasītājus ASV un Kanadā apkalpot ātrāk un labāk. Turklāt abu apgādu un laikrakstu apvienošana palīdzēs vienot trimdas latviešu garīgos un materiālos spēkus cīņai par Latvijas atgūšanu.

Par techniskajiem pārkārtojumiem šai sakarībā mūsu lasītājiem paziņojam atsevišķi. Lasītāji Ziemeļamerikā sapratīs, ka šie pārkārtojumi notikuši tieši viņu labā. Tādēļ ceram, ka plašās lasītāju saimes mums līdz šim dāvātā uzticība un interese vēl tikai vairosies un ka jaunais izdevums radīs tādu pašu atsaucību kā līdzšinējais Latvijas Eiropas kontinenta izdevums.

LCK apgāds Latvija

Žīdi prasīs grozīt bēgļu konvenciju

Ženēva (ks). — Ženēvā apspriežamais starptautiskās bēgļu konvencijas projekts, kuŗai jānosaka bēgļu un bezpavalstnieku juridiskās, politiskās un saimnieciskās tiesības, paredz konvencijas noteikumus attiecināt tikai uz tiem bēgļiem, kas par tādiem kļuvuši līdz 1951. g. 1. janvārim. Paredzams, ka žīdi un dažas citas grupas Ženēvas konferencē ierosinās šo terminu grozīt, lai konvencija attiektos arī uz vēlāka laika bēgļiem.

Konvencijas projekts definē bēgļu un bezpavalstnieku tiesības juridiskās aizsardzības, ceļošanas, darba, izglītības uc. nozarēs. Konvencijai jāaizsargā bēgļi no dažāda veida diskriminācijas, kā arī jāapvieno un jāaizstāj dažādie pašreizējie starptautiskie nolīgumi, kas attiecas uz bēgļiem. Konvencijas iedzīvināšanu paredzēts nodot UN augstajam bēgļu komisāram.

Svarīgākais īsumā

★ Prezidents Trumens nosūtījis nominālajam Pad. savienības valsts galvam — augstākās padomes prezidija priekšsēdim Nikolajam Švernikam amerikāņu kongresā pieņemto rezolūciju par ASV tautas draudzību pret krievu tautu, pievienojot tai savu personīgu vēstuli. Trumena vēstules tekstu publicēs pēc tās saņemšanas Maskavā. Tā vienumā ieturēta kongresa rezolūcijas garā, kuŗā izteikta amerikāņu tautas nožēla par mākslīgiem šķēršļiem, kas šķiŗ abas tautas un kas padomju republiku iedzīvotājiem neļauj sadzirdēt amerikāņu vēlēšanos dzīvot draudzībā un saticībā ar visām nācijām.

★ UN bruņoto spēku un komūnistu miera sarunu sagatavotāju konference svētdien Kaisongā, piedaloties pa 3 pulkvežiem no katras puses, noritēja lielā saskaņā, teikts 8. armijas štāba publicētajā komunikē. Sagatavotāju apspriedē nolemts, ka oficiālās miera sarunas sāksies otrdien, 10. jūlijā, un ka tajās piedalīsies pieci pilnvarotie ģenerāļa dienesta pakāpē no katras puses. UN miera delegāciju vadīs amerikāņu Tālo austrumu jūras spēku komandieris Džojs, bet komūnistu delegāciju — ziemeļkorejiešu ģenerālis Nams. Informētās Vašingtonas valdības aprindas domā, ka sarunas ilgs vienu līdz divi nedēļas, pie kam militārās operācijas sarunu laikā turpināsies.

★ Anglijas premjērs Etlijs, ārlietu ministrs Morisons, finanču ministrs Gaickels un darba ministrs Robenss pag. nedēļas nogalē teiktajās runās iestājās par tālāku Lielbritānijas un brīvās pasaules aizsardzības spēku stiprināšanu — lai kāds arī izrādītos Korejas miera sarunu iznākums.

★ Amerikas aviācijas štāba priekšnieks ģen. Vandenbergs, kas savā Eiropas ceļojumā svētdienas pēcpusdienā ieradās Vācijā, paskaidroja, ka pēc visām zīmēm spriežot, Pad. savienība pārvarējusi savu atpalicību bruņošanās rūpniecībā. Padomju lidmašīnu produkcija esot „vismaz pietiekama, ja ne vairāk".

★ Starptautiskās brīvo arodbiedrību apvienības (IBFG) pasaules kongresā Milānā sestdien pieņēma rīcības plānu aptverošai cīņai pret totālitārismu. Kongress nolēma izveidot trīs reģionālus centrus — Singapūrā, Havannā un Parīzē — no kurienes vadīs arodbiedrību aktīvo cīņu. Rīcības plānā, ko ierosināja ASV arodbiedrību apvienības AFL delegācijas vadītājs Metjūss Volls starp citu deklarēts, ka brīvajai arodkustībai jākļūst katrā zemē par aizsardzības, demokrātiskās brīvības un tiesību, sociālās taisnības, drošības un labklājības ceļmlauzi. Tāpat arodbiedrību apvienībām jācīnās par strādnieku tiesību tālāku attīstību, kā arī par koloniālās sistēmas un imperiālisma izskaušanu.

★ ASV un Lielbritānija jūlija beigās izsūtīs visām nācijām, kas atrodas kaŗastāvoklī ar Japānu, ielūgumu piedalīties Japānas miera līguma parakstīšanā Sanfrancisko 4. septembrī. Diplomātiskās aprindas norāda, ka šī būšot īsākā miera konference pasaules vēsturē, jo tās pamatā likts anglu-amerikāņu projekts, kas izstrādāts saskaņā ar pārējām ieinteresētām nācijām un ko jau lielais vairums akceptējis.

PAZIŅOJUMS

Ar šī gada 18. jūliju Kanadā, Toronto, sāks iznākt

LAIKRAKSTA LATVIJA AMERIKAS KONTINENTA IZDEVUMS.

Tā uzdevums vispirmā kārtā būs apkalpot mūsu godājamos abonentus Kanadā un Savienotajās valstīs. Līdztekus līdzšinējai lasāmvielai, kas interesē latviešu trimdiniekus visās zemēs — rakstiem un apcerēm par nacionālām, politiskām un kultūras problēmām, tautiešu korespondencēm no dažādām valstīm u.t.t. — Toronto izdevums sniegs

AKTUĀLU UN SVAIGU INFORMĀCIJU

par notikumiem Kanadas un ASV latviešu dzīvē un visā pasaulē, turklāt

SASNIEDZOT AMERIKAS KONTINENTA LASĪTĀJUS DAUDZ ĀTRĀK.

Šai sakarā Latvijas izdevumu no Eiropas mūsu abonentiem Kanadā un ASV

AR Š. G. 22. JŪLIJU VAIRS NEPIESŪTĪSIM.

Tos mūsu abonentus, kas tomēr vēlētos arī uz priekšu saņemt Eiropā iznākošo Latvijas izdevumu, lūdzam steidzami par to paziņot mūsu apgādam Vācijā: (13b) Grafenaschau/Obb., Regierungslager, Verlag Latvija, lai nerastos pārtraukums laikraksta piesūtīšanā.

ABONĒŠANAS UN SLUDINĀJUMU MAKSA

arī turpmāk kārtojama pie mūsu laikraksta līdzšinējiem pārstāvjiem, norādot katrā gadījumā, kuŗam no abiem izdevumiem iemaksa domāta.

Pateicamies lasītājiem par mums līdz šim dāvāto interesi un atļaujamies izteikt cerību, ka ar iepriekš minētiem pārkārtojumiem lasītāju labā šī interese vēl pieaugs.

LCK apgāds LATVIJA

Vecākā pārvietotā persona pasaules augstākajā ēkā

Ņujorka (sg). — Nesen ziņojām par vecākās DP emigrantes, 105 g. v. polietes Paulīnas Vilsdorfas došanos uz ASV. Viņa laimīgi sasniegusi Amerikas krastus, un amerikāņu laikrakstu reportāžas stāsta par Vilsdorfas pirmajām gaitām Ņujorkā. Viņa uzvesta pasaules augstākās ēkas Empire State Building novērošanas platformā, un bijusi ārkārtīgi sajūsmināta par neredzēto skatu. Vecenīte nožēlojusi, ka nav ieradusies Amerikā jau 50 gadu ātrāk, jo tad arī viņa, droši vien, šodien vadītu savu auto.

Vilsdorfai ir sevišķi teicama veselība, un viņa izrādīja maz intereses par saldējumu, ko tai nolika priekšā jumta restorānā, bet devās blakus esošajā bārā, kur iebaudīja viskiju, sajauktu ar nedaudz ūdens. Vecmas rekordiste, kas 11. jūlijā sasniedz 106 g. vecumu, atzinusies, ka nekad savā mūžā nav apmeklējusi ārstus, ik dienas iedzērusi mazliet degvīna un pīpojusi, cik pašai palicis. Savas cigaretes Vilsdorfa uztin pati, bez tam preses fotografi viņu uzņēmuši arī ar pīpi.

Vecākā DP ieceļotāja ar savu 40 g. veco dēlu, vedeklu un abu adoptēto bērnu ieradusies ASV lidmašīnā un dzīvo Bufalo.

Kanada joprojām gaida

JAUNAS, PLAŠAS IECEĻOŠANAS IESPĒJAS NĀKAMAJOS MĒNEŠOS

IRO galvenā mītne Ženēvā, bēgļu un DP izvietošanas procesam ieejot pēdējā posmā, devusi pārskatu par izceļošanas iespējām uz Kanadu, kas ir visai plašas un spētu pavērt durvis arī daudziem vēl Vācijā esošiem latviešu bēgļiem. Par vienu no galvenajām schēmām uzskatāma ASV ieceļošanas akcijai līdzīgā nominālā imigrācija, kuras ietvaros Kanadā jau ieceļojuši pāri par 40.000 bēgļu. Kamēr līdz 1950. g. jūlijam uz īpašu garantiju pamata zemē varēja iecelot tikai kanadiešu tuvākie ģimenes locekļi, starplaikā pieņemtie papildinājumi ieceļošanas likumā atļauj šādus galvojumus iesniegt par kuļu katru radinieku, paziņu vai nākamo darbinieku, un viņa ģimeni. Imigrācijas iestāžu vienīgā prasība ir garantēt, ka iecelotājs neklūs par sociālu nastu valstij.

Kā Ženēvas rakstā norādīts, lielu daļu šādu vārdisku galvojumu tagad iesniedz bij. bēgļi, kas īsajā laikā paspējuši jau pietiekami iekārtoties, lai palīdzētu saviem tautas un likteņa brāļiem Vācijā. Visi Vācijā palicēji, kam būtu šādi varbūtēji galvotāji Kanadā, aicināti nekavējoties sniegt par to tuvāku informāciju sava apgabala IRO pārstāvjiem vai organizācijām, kas attiecīgajā apgabalā palīdz IRO Kanadas akcijā. Caur saviem pārstāvjiem Kanadā, IRO un pārējās organizācijas centīsies šīs iespējas konkrēti noskaidrot un visiem iespējamiem līdzekļiem panākt attiecīga galvojuma iesniegšanu attiecīgā Kanadas apgabala ieceļošanas pārvaldei, pēc kam Eiropā uzsāks attiecīgo personu, resp. ģimenes locekļu dokumentāciju. Paredzams, ka divu mēnešu laikā no pieprasījuma iesniegšanas jaunie ieceļotāji jau būs saņēmuši vīzu.

Ieceļošanas iespējas ir arī dažādu darba schēmu ietvaros, piem. cukurbiešu audzētāju un vispārējā lauksaimniecības akcijā iespējams braukt reizē visai ģimenei. Joprojām pieņem arī nekvalificēta darba strādniekus, mežiniekus, laukstrādniekus, kā arī spēcīgus jaunus vīriešus darbam metallraktuvēs.

Mājsaimniecībā labas izredzes darbu atrast ir līdz 55 g. v. atraitnēm u. c., kuļus citām akcijām nepieņem, tāpat jauniešiem, kas līdz šim nav varējuši izceļot reizē ar vecākiem. Piederīgos novietos īpašā nometnē iekuģošanas nometnes tuvumā, lai sāktu to pārvešanu tiklīdz strādājošais no Kanadas būs iesniedzis noteikumos paredzēto pieprasījumu. Individuāli izvietoties uz Kanadu darbā palīdz Kanadas imigrācijas ierēdņi ikvienā Rietumvācijas pavalstī. IRO norāda, ka iespēja izceļot uz Kanadu vēl ir ikvienam bēglim, kas atbilst vispārējiem noteikumiem, kāpēc visiem interesentiem ieteicams nekavējoties sazināties ar tuvāko IRO pārstāvi.

Ik persona ASV var ievest tikai vienu foto aparātu

ASV muitas iestādes norāda, ka ik ieceļotājs Sav. valstīs drīkst ievest tikai vienu foto aparātu. Ja vēlas ievest vairākus, nepieciešama amerikāņu firmas, resp. patentes īpašnieka sevišķa atļauja. Noteikumu neievērotājiem foto aparātus muitas iestādes konfiscēs.

PAREDZĒTS PAAUGSTINĀT PABALSTUS

Rietumvācijas valdībai Bonnā iesniegts likumprojekts, kas paredz paaugstināt sociālos pabalstus sakarā ar dārdzības pieaugšanu par 25 proc. Sagaida, ka parlaments drīzumā iesniegumu apspriedīs un pieņems. Pasta ministrija norāda, ka jaunos pabalstus izmaksās iespējami ātri pēc attiecīgā likuma stāšanās spēkā. ēm—

Augsburgā vēl 800 latviešu

Ar 1. jūliju likvidēts Augsburgas izvietošanas centrs un IRO 5. apgabals, bet vēl paliek Hochfeldas nometne, kur pašreiz mitinās ap 3000 bēgļu. Pēdējās jūnija dienās no Ingolštates uz Augsburgu pārvietoja 880 personu, to vidū 240 latviešu. Tagad nometnē ir ap 800 tautiešu. Sabiedriskā dzīve bijusi vienmēr labi organizēta. Vēl arvien skan vīru dubultkvarteta dziesmas. Nometni pārvalda komiteja, kas izvēl administrātorus un pieņem darbiniekus. Tautskolā vairāk nekā 40 skolēnu. Augsburgieši cer, ka Minchenes izvietošanas centrs un IRO 7. apgabals pakāpeniski ļaus izceļot, bet tiem, kas dažādu iemeslu dēļ to nevarēs, dos iespēju palikt dzīvot Augsburgā, kur ir labi dzīvokļi. Tagad Hochfelda vairs nav baltiešu, bet kļuvusi internacionāla nometne. R. A.

Neaizmirstiet mūsu tautas sāpju draudzi

Vēl pavisam nesen dzirdēju vārdus, ka invalidi ir laimīgāki par citiem trimdiniekiem, jo viņiem vācieši maksājot pabalstu, kas dzīves iztikai pietiekams. Tā tas neesot pārējiem bēgļiem, kas saņemot trūcīgo bezdarba vai arī „birģermeistara" pabalstu (Wohlfahrts- und Fürsorgeempfänger).

Invalidiem vācieši maksā pabalstu. Skaisti! Bet lai šādu pabalstu saņemtu, ir jābūt zaudējušam vai nu roku vai kāju, vai jābūt aklam, un visiem šiem trūkumiem un kaitēm jābūt mantotām tieši karā.

Cik laimīgs var justies cilvēks, kas zaudējis veselību — dārgāko, ko vien viņam Dievs devis? Vai tās dažas markas, ko šāds invalids saņem no sociālām iestādēm vairāk nekā viens otrs cits trimdinieks, var atsvērt to postu un sāpes, ko viņam sagādājis apstāklis, ka bijusi tā „iespēja" zaudēt redzi, kustības brīvību, darba spējas? Vai šie nelaimīgie labprātīgi vēlējušies palikt par sociāli apgādājamiem?

Neaprēķināma dažkārt ir ļaužu stulbā vieglprātība, neapdomāti pār lūpām laižot vārdus, par kuļu saturu nevar atbildēt. Vēlētos redzēt to „nelaimīgo", kas par nedaudz grašiem ar mieru atdot savu veselību „laimīgajam" invalidam.

Aizbildināšanās varētu būt, ka nav daudz šādu uzskatu paudēju. Un tomēr! Ja šāda vai līdzīga domāšana nebūtu labai daļai latviešu svešumā, šodien bēgļu mītnēs Vācijā bezcerībā nenīktu vairs neviens izceļot gribētājs invalids. Viņi sen būtu iesaistījušies izceļošanas procesā, un, šim ilgi gaidītam aizbraukšanas brīdim pienākot, viņu rīcībā būtu nepieciešamie papildgalvojumi. Bet tādu nav, vai ir tikai retam.

Taisnība kādam mūsu laikraksta lasītājam, kas savā vēstulē norāda, ka Vācijā palicējiem nevar palīdzēt tikai ar mīlestības dāvanu sainīšiem. Jāpalīdz arī cilvēka dvēselei. Bet tai palīdzēts būs tikai tad, ja invalidu saimei kabatās būs garantijas, ka tie noklūs aizjūras zemēs. Tai palīdzēts būs tad, ja būs radīta invalidu sirdīs sajūta, ka viņi arī vēl kam der. Ar šo brīdi būs palīdzēts divējādi: radīta iespēja izceļot un dota ticība, ka invalidi nav vieni, nav aizmirsti, bet par viņiem domā latviešu kopība.

Lai neviens latvietis nepiemirst, ka tie, kas šodien staigā uz kruķiem un brauc ratiņos, kas šodien vēl ārstē iedragāto veselību Vācijas slimnīcās, ka visi cīnījās par dzimtenes brīvību un patstāvību. Lai neviens latvietis neaizmirst arī to, ka ja tik daudz latviešu nokļuva Vācijā, no kuriem lielākā daļa jau aizceļojusi pāri jūrām un atradusi tur pagaidām vietu un darbu, tad vislielākais nopelns ir tieši latviešu karavīriem. Viņu aizvējā trimdas latvieši izkļuva no tās elles, kuŗā palika mūsu tautas vairākums.

Ja nu ir ļaudis, kas šodien tomēr, sūrojoties par savām trimdas grūtībām, nenovēl sakropļotajam latviešu karavīram kaut dažas liekas markas vairāk, nekā parasti trimdinieki saņem no vācu sociālajām iestādēm, tad kaunā jānosarkst par īpašību, kādu esam trimdā piesavinājušies, kādas nevienam latvietim Latvijā nebija. Nē, mūsu tēvi gan neskauda tos pirmā pasaules kaŗa invalidus, kas no valsts kases saņēma atbalstu par tēvzemes labā zaudētiem locekļiem un veselību. Šāda veida nenovīdības velns ir viens no trimdas produktiem, kas, laikam, mums līdzi ies līdz brīdim, kad atkal nokļūsim savās īstajās mājās. Tik dziļas saknes šī nenovīdība jau laidusi.

Nav vēl pienākusi pēdējā izceļošanas diena. Nav latviešu invalidiem vēl slēgtas durvis uz aizjūras zemēm. Bet pēdējais laiks gan pienācis, lai tie latvieši, kam ir iespēja, nekavējas vairs nevienu dienu sniegt palīdzīgu roku kaŗa un trimdas gados cietušajam invalidam. Še nav viņiem paliekama vieta, viņu vieta ir tur, kur esat Jūs, kur ir latviešu trimdinieku vairākums. Nesveriet pārāk dolarus un mārciņas, lieciet runāt savai sirdij, un ticiet — tā dos Jums pareizo padomu.

Pirmā vietā stādīsim pienākumu pret tēvzemi. Bet latviešu karavīrs nav šķiŗams no Latvijas.

Ēriks Miesnieks

Konference bēgļu dzīves izkārtošanai Vācijā

Jūnija beigās Minchenē notika konference, kurā pārrunāja problēmas, kas radušās DP un bēgļus saimnieciski un sociāli iekļaujot vācu saimniecībā. Sēdē piedalījās ASV augstā komisāra Vācijā, zemju komisāru, IRO, Rietumvācijas centrālās valdības, Vācijas ASV joslas valstiņu valdību un dažādu organizāciju pārstāvji. Svarīgākie jautājumi bija darba sagāde Vācijā palicējiem ārzemju bēgļiem, dzīvokļu būve, bēgļu pārstāvību legālizēšana vācu iestādēs, audzināšanas, skolu, konfesionāli un sabiedriskās dzīves jautājumi. Pārrunāja iespējamības Vācijā palicējiem sagādāt izceļošanas iespējas.

Grozījumi dokumentācijas kārtībā

IZCEĻOTĀJIEM UZ ASV VĀCIJAS AMERIKĀŅU JOSLĀ

IRO un ASV DP komisijas Frankfurtē panāktās vienošanās rezultātā turpmāk Vācijas amerikāņu joslā vairs neizdarīs „amerikāņu" dokumentāciju — pirkstu nospiedumu noņemšanu, izziņu Berlīnes kartotēkā u. t. t., iekāms nebūs nobeigta pamatdokumentācija. Līdzšinējā prakse pierādījusi, ka CIC ierēdņi neuzsāk izceļotāju pārbaudi pirms nav nobeigta pirmā personālā dokumentācija, tāpat no tās lielā mērā bija atkarīga citu formalitāšu kārtošana. Bez tam līdzšinējā pirmā dokumentācija daudzos gadījumos radīja nepareizu uzskatu, ka ar otro personālo dokumentāciju it kā nebūtu jāsteidzās.

Latviete gūst atzinību modes parādē

VĒSTULE REDAKCIJAI NO ANGLIJAS

Jūnija otrā pusē Bradfordā notika vietējās mākslas kolledžas modes parāde, kurā jaunās studentes bija izstādījušas daudz elegantu un priekšzīmīgu darbu. Apmeklētāju un modes lietpratēju cildinošas atsauksmes izpelnījās pirmā kursa studente latviete Tatjana Kalvjeka, kas kolledžas modes parādē piedalījās pirmo reizi. Žurnāliste Anne Riding vienā no Bradfordas angļu laikrakstiem par viņu raksta: „Audiencē bija kāds vīrs, kuŗu negaidīti pārsteidza viņa sievas Tatjanas plašs, gaumīgi iekārtotais modes stends. Vīrs sievas darbus skatīja pirmo reizi, jo viss izstādītais bija paveikts kolledžā.

Tatjana atstāja savu māju Rīgā kaŗa laikā pirms krievu ienākšanas un ieradās Anglijā no Vācijas kā audēja. Nopelnījusi nepieciešamo naudu studijām, viņa iestājās kolledžā, lai sāktu savu karjēru. Viņa vēl mācās tikai pirmajā kursā, bet audzinātāja Miss D. Vade saka, ka „the most brilliant student I have ever known."

Arī jaunās studentes dzīves biedrs, tautsaimnieks J. Kalvjeks nesen beidza angļu grāmatvedības kursus korespondences ceļā, iegūdams pirmās šķiras diplomu.

Studentes māte un jaunākā māsa dzīvo Oksfordā. Māte strādā slimnīcā un vaļas brīžos gatavo mūzikālus priekšnesumus vietējās DVF nodaļas sarīkojumiem, bet māsa čakli mācās mašīnrakstīšanu un stenografiju angļu un vācu valodā. E. Šulcs

PĀRMAIŅAS IRO MISIJĀ DĀNIJĀ

Ar 1. jūliju no IRO misijas Dānijā vadītāja pienākumiem atbrīvots B. Aaroe, ko sabiedrotie izraudzījuši par Korejas saimnieciskās jaunuzbūves vadītāju. Viņa vietā par misijas šefu nāk T. Vorstrups, kas līdz šim misijā bija galvenais emigrācijas lietu kārtotājs un pazīstams kā enerģisks un pakalpīgs cilvēks. vb

Latvieši Heiligenhafenas sanatorijā

Tālu pašos Vācijas ziemeļos, gandrīz vai pasaules piemirstā stūrī, atrodas Heiligenhafenas tbc sanatorija, kurā ārstējas arī 21 latvietis, vairums bij. kaŗavīru. Sen kopš slimnieki pūlējušies izkļūt no skarbo un mitro jūras vēju appūstās sanatorijas, lai plaušu kaites ārstētu piemērotākā dziednīcā, taču līdz šim vēl bez panākumiem.

Prieku slimajiem sagādā tautiešu apciemojumi un reizēm piesūtītās veltes. Jāņu dienā kopā ar māc. Ķelli slimnīcā ieradās LCK pārstāvis Šlēzvigas-Holšteinas apgabalā A. Vanags un nodeva slimniekiem bij. Libekas latviešu teātra aktrises M. Valteres naudas ziedojumu. Aktrise, kas izceļojusi uz ASV, un ir kaŗavīra atraitne, atteikusies no vācu iestāžu dēlam piešķirtā pabalsta un naudu ziedojusi slimniekiem.

Sanatorijas slimnieki žēlojas par visādām grūtībām — vienmuļš uzturs, daudzkārt nav naudas pastmarkai, nav jaunāko latviešu grāmatu. Te varētu palīdzēt gan mūsu trimdas organizācijas, gan atsevišķi tautieši, kas izceļojuši un svešā zemē paspējuši jau tā iekārtoties, lai dažus dolarus nedēļā varētu atlicināt slimajiem latviešiem Vācijas slimnīcās. —eē—

Tuvojas latviešu pārstavību Vācijā velēšanas

(Beigas)

V

Vēlēšanu norise

18. Vēlēšanas notiek Apgabala vēlēšanu komisijas noteiktā laikā, ievērojot vispārējos norādījumus un vietējos apstākļus, lai visādi atvieglotu vēlētājiem iespēju piedalīties vēlēšanās.

19. Vēlēšanu dienā vēlētājs saņem vienu vēlēšanu telpās apzīmogotu vēlēšanu zīmi, kuŗā tas no kopējā kandidātu saraksta ieraksta ne vairāk kandidātu kā šinī apgabalā paredzēts ievēlēt LCPV locekļu, uzrādot to uzvārdus un vārdus.

20. Vēlētājs nodod balsi, iemetot vēlēšanu zīmi vēlēšanu urnā. Par piedalīšanos vēlēšanās izdarāma atzīme vēlētāju trimdas kopības dalībnieku kartē.

P i e z ī m e : Lai panāktu vēlēšanās jo plašāku vēlētāju līdzdalību, it sevišķi gadījumos, ja vēlēšanās piedalījušos vēlētāju skaits nav sasniedzis aptuveni pusi, vēlēšanu apakškomisija ir tiesīga pēc šinī, kā arī 19. p. minētās vēlēšanu darbības izbeigšanas vēlēšanu telpās to turpināt izvest arī ārpus vēlēšanu telpām, ierodoties tieši vēlētāju dzīves vietās.

VI

Balsu skaitīšana

21. Pēc vēlēšanu beigām vēlēšanu apakškomisija izdara balsu skaitīšanu. Pie balsu skaitīšanas var būt klāt katra kandidātu saraksta pirmais parakstītājs, vai viņa pilnvarotā persona.

22. Vēlēšanu zīmes, kurās ierakstīts vairāk kandidātu nekā noteikts 19. p., vai kurās izdarīti kādi citi lieki ieraksti, vai labojumi, ir nederīgas. Vēlēšanu zīmju derīgumu vai nederīgumu nosaka vēlēšanu apakškomisija.

23. Par notikušām vēlēšanām un to rezultātiem sastādams akts, atzīmējot balstiesīgo vēlētāju skaitu, balsošanā piedalījušos vēlētāju skaitu, par katru kandidātu nodoto balsu skaitu un arī par nederīgām atzīto vēlēšanu zīmju skaitu. Vēlēšanu apakškomisijai sastādītais akts līdz ar vēlēšanu materiāliem nekavējoties jāiesniedz Apgabala vēlēšanu komisijai.

VII

Vēlēšanu rezultāti

24. Apgabala vēlēšanu komisija vēlēšanu materiālus pārbauda, sastāda kopēju pārskatu par visu apgabalu, konstatē vēlēšanu rezultātus apgabalā, sastāda par to aktu un nosūta tā norakstu CVK, norādot ievēlēto LCPV locekļu un kandidātu uzvārdus, vārdus un adreses.

25. Vēlēšanas uzskatāmas par derīgām, ja tajās piedalījušies ne mazāk kā puse attiecīgā vēlēšanu apgabala balstiesīgo vēlētāju.

26. Par ievēlētiem uzskatāmi tie kandidāti, kas dabūjuši lielāko balsu skaitu, pie tam ne mazāku par 15 proc. no nodotām balsīm. Balsīm daloties līdzīgi, par ievēlētu uzskatāms gados vecākais.

27. Ja pirmais vēlēšanu gājiens nedod galīgu rezultātu (25. un 26. p.) tad 14 dienu laikā izsludināmas jaunas vēlēšanas, kuras derīgas neatkarīgi no dalībnieku skaita. Otrā vēlēšanu gājienā kandidāti uzstādāmi saskaņā ar 12.—17. p. noteikumiem.

VIII

Sūdzības

28. Par vēlēšanu komisiju nelikumīgiem vai nepareiziem lēmumiem, rīkojumiem vai rīcību var iesniegt sūdzības.

Sūdzības var iesniegt 7 dienu laikā, skaitot no lēmuma vai rīkojuma pasludināšanas, bet ja tāda nav notikusi — no dienas, kad lēmums vai rīkojums sūdzētājam kļuvis zināms.

29. Sūdzības par vēlēšanu apakškomisijas 28. p. paredzēto darbību adresējamas attiecīgā apgabala vēlēšanu komisijai, bet iesniedzamas apakškomisijai, par kuras darbību sūdzība celta. Par apgabala vēlēšanu komisijas darbību sūdzības adresējamas CVK, bet iesniedzamas tai apgabala vēlēšanu komisijai, par kuŗas darbību sūdzība celta.

30. Triju dienu laikā no sūdzības saņemšanas, vēlēšanu komisija, par kuras darbību sūdzība celta, virza to tālāk pēc piederības, pievienojot savu rakstisku paskaidrojumu par sūdzībā aprādītiem apstākļiem.

Šī instrukcija stājās spēkā 1951. g. 2. jūnijā.

Paziņojam saviem godātiem abonentiem un pārstāvjiem ASV, ka mūsu laikraksta galvenā pārstāvja un gaisa pasta abonentu kartotēkas vadītāja ASV

ALEKSANDRA ĀBOLIŅA

jaunā adrese ir:

187 — 16 Ilion Ave.,

St. Albans, L. I., N. Y.

LCK apgāds LATVIJA

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Viltonā, Anglijā, pašnāvību izdarījis Ansis Smels. Savā laikā viņš divus gadus sabijis koncentrācijas nometnē. Pirmo sievu un bērnus kaŗa laikā zaudējis traģiskos apstākļos. — Satiksmes nelaimē traģiskā nāvē miris Kārlis Rogainis. Nelaiķis dzīvoja Berlejas nometnē un strādāja lauku darbos.

★ Bradfordā nekļātienes skolu vada P. Piņķe, bet par skolotājiem darbojas B. Bencone, E. Bremšmite, I. Gubiņa un māc. R. Āboliņš.

*

★ Bilbao, Spānijā, Džēms Rimkeits izsūta jaunākos Parīzes dāmu modeļu paraugus, izvēršot šo darbu plaši un interesanti. Adrese: Gran Via 15, Bilbao, Spain, Europe.

*

★ Sidnejas latviešu organizāciju delegāti kopējā sapulcē vienojās sadarbības veicināšanai. Prezidijā ievēlēja E. Liepiņu, A. Siļķenu un J. Andersonu.

*

★ Hamiltonā Otomārs Cirsis atvēris smalkmechanisko darbnīcu. Uzņēmīgajam tautietim darba daudz. Viņš nodomājis darbnīcu paplašināt.

Springfīldas latviešu biedrības valdē ievēlēti H. Tērauds (priekšsēdis), K. Širmbārdis, T. Grīnvalds, V. Strazdiņš un dāmu komitejas priekšniece Roze.

Ņujorkā miris latviešu sabiedriskais darbinieks R. Hermansons, kas ASV ieceļojis jau pirms vairākiem gadu desmitiem, un, strādādams fizisku darbu, turpinājis izglītību un universitātē ieguvis maģistra gradu.

★ Sv. Olafa kolledžu, ASV, beidzis Kristaps Valters. Viņš izpelnījies arī stipendiju viena gada studijām 400 dol. apmērā. K. Valters vairākkārt runājis sanāksmēs un amerikāņiem stāstījis par komūnismu un tā rīcību Latvijā. Vilmāras apgabala kristīgās jaunatnes sanāksmē Valters referējis par modernās jaunatnes problēmām.

★ Saskaņā ar Amerikas latviešu apvienības centrālās valdes atzinumu, visas tās organizācijas, draudzes un biedrības, kas ar delegātiem aktīvi piedalījās ALAs dibināšanas kongresā, ir ALAs biedri, kāpēc maksājama biedru nauda, lai reālizētu apvienības mērķus un veicinātu tās darbību. Biedru naudas maksājumi vai ziedojumi ALAi iesūtāmi uz sekojošu adresi: American Latvian Association, 3220 17-th Street, N. W., Apt. 104, Washington 10, D. C.

TRAĢISKĀ NĀVĒ MIRIS LATVIEŠU KAŖAVĪRS

DV Pertas nodaļas saime, Rietumaustrālijā, atvadījās no sava drauga Andreja G r a u d i ņ a. Viņš visu līguma laiku nostrādāja valdības norīkotajos meža darbos. Īsi pirms līguma beigām, to ķēra kāds atlūzis zars. Nenākot pie samaņas, Andrejs Graudiņš pievienojās mirušo cīnītāju saimei. Bij. kaŗavīra izvadīšanā piedalījās Pertas ev. lut. draudzes māc. L. Kampe, DV pārstāvji un pulciņš tautiešu.

VĒSTULES REDAKCIJAI

VAR STRĀDĀT ARĪ FABRIKĀS

Latvijas 2. jūnija numurā Izabela Aire rāda, ka ārzemju bēgļi — ogļrači Beļģijā pēc divi gadu nostrādāšanas raktuvēs, tiesīgi strādāt citur. Tā tas visu laiku, bet tagad šī iespēja radusies. Politiskā saspīlējuma dēļ pasaulē, Beļģijā smagās rūpniecības produkcija stipri kāpināta. Šai nozarē sāk pat trūkt strādnieku. Tāpēc darba ministrija un attiecīgās arodbiedrības pielaiž arī ārzemniekus strādāt smagās rūpniecības fabrikās.

Kā atrast darbu fabrikā? Vispirms nepieciešama apliecība, ka darba pieprasītājs ir... Apliecību izdod IRO misija Briselē. No ... cīgās raktuves jādabū apliecība, ka ... gadu līgums nokalpots, kā arī no ... darba vietas ieraksts par darba ... Minētie dokumenti līdz ar līgumu pēc ... fabrikā iesniedzami darba pārvaldei. V... pats sameklēt darbu kādā fabrikā un ... izdotu apliecību pieteikties darba ... Cik zinu, tad neviens tagad nav ... Vieglāk, izvietoties darbā ir speciā... Sevišķi meklē elektrotechniķus, mecha... atslēdzniekus, elektrisko celtņu vadītājus. Nespeciālisti darbu var dabūt Lježā ... kārtnē šādās fabrikās: S. A. Metal... Prayon, Ougree Marihaye, John C... dzelzs lietuvē. Strādāšanai šinīs ... darba pārvalde iebildumus neceļ. Te ... jau daudz ārzemnieku.

Atalgojums fabrikās ļoti dažāds, ... no darba vietas un veida. Dažreiz ... dā arī svētdienās, bet par to saņem ... dienas algu. Ieteicu tautiešiem Beļģijā šo iespēju nopietni pārdomāt un ... veselīgo darbu raktuvēs pret darbu ...

O. K r ā d z i ņ š, Beļģijā

TIKAI PĒCNĀCĒJI NOTEIKS LATVIEŠU DZĪVOTSPĒJU

Daudz runāts par un pret mantas ... bet maz vērības veltīts jautājumam, kas ... būtībā ir svarīgāks par iepriekšējo. Ne ... labklājība un zelts, bet pēcnācēji un ... lā stāja nosaka tautas dzīvotspēju. ... cīnās par dzīves telpu šīsdienas ... Mūsu tauta ir cietusi nepārtrauktās ... cijās un kaŗa darbībā, tādēļ svēts ... kums mums cirstos robus aizpildīt. Ja ... tad mēs būsim tikai kolonisti mūsu pašu ... un slaviskā nezāle pāraugs latviešu ... Nodibinot ģimenes un audzinot bērnus ... viešiem, mēs savu pienākumu pret ... asinsupuriem pildīsim vairāk nekā ... griezdamies dzimtenē zeltu pildītām ... Ir laiks izlādēt modernās civilizācijas ... mus un neaprobežoties vienīgi ērtībās. ... karīgi no materiālās labklājības, ir ... pēcnācēji. Atcerēsimies mūsu senčus, kas ... visgrūtākos brīžos nevairījās bērnu. ... uzvešanās, izglītība un manta vien vēl ... dzīvotspēju nenodrošinās. Radot tikai ... riālās un garīgās vērtības, mūsu viet... kotnē, varbūt, būs nodrošināta vēstures ... matās, bet ne Eiropas tautu vidū. Ar ... un automobiļiem vēl Latviju neapdzī... Bērnus pārvezdami Latvijā, mēs būsim ... juši daudz svētīgāku darbu dzimtenes ... šanā.

J. L a g z d i ņ š, Anglijā

Sīkās Lielbritānijas ziņas

Dievkalpojumi

VIDUSANGLIJAS DRAUDZE, māc. ... kanbārdis, Birminghamā, Bisk. Raidera ... 15. jūlijā, pl. 16.

SKOTIJAS DRAUDZE, māc. J. ... Kilderā, 15. jūlijā, pl. 17. Mācītāja ... adrese: 5, Shandon Rd., Edinburgh 11.

RIETUMANGLIJAS DRAUDZE, māc. ... žiks, Vestvelsas nometnē, 14. jūlijā, pl. 17, bērnu dievkalpojums divās grupās, un ... dievkalpojums sarīkojumu zālē. Rudenī ... redzēta jaunatnes iesvētes; pieteikties ... draudzes mācītājā: 65 Calcott Road, ... ley, Bristol 4.

ZIEMEĻANGLIJAS - BRADFORDAS DRAU... DZE, māc. R. Āboliņš, Ņukastlē, Dāņu ... sijas bazn., 4, Eslington Rd., Jesmond, ... jūlijā, pl. 17. — Darlingtonā, Coniscliffe Road, Metodistu bazn. zālē (blakus Imperial viesn.), 15. jūlijā, pl. 18.

LESTERĀ, māc. B. Fedders, Metodistu ... Narborough Road, 22. jūlijā, pl. 18.

LONDONAS LATVIEŠU DRAUDZE, prāv. ... Bergs, Gilfordā, Marrow Street, Johns Church, 15. jūlijā, pl. 16.

KATOĻU DIEVKALPOJUMI — Notingamā, Patrick R. kat. bazn., London Road, ... jūlijā, pl. 12.15. Pēc dievkalpojuma ... galds un priekšlasījums draudzes zālē. Lesterā, Pētera R. kat. bazn. King Richard Road, 22. jūlijā, pl. 12.15, sv. Misa.

Citi sarīkojumi

BRADFORDAS DRĀMATISKĀS KOPAS VIESIZRĀDE, Boltonā, Congregational Sunday School telpās, Blackburn Rd., 14. jūlijā, pl. 17. Ieejas maksa 4/— un 5/—.

DVF OLDHAMAS NOD. BIEDRU PILNA PULCE, Clegg Street baraciņā, 21. jūlijā, pl. 15.

AICINĀJUMS

Visas latviešu organizācijas, biedrības ... Anglijā aicinām iesūtīt ziņas par nākam... sarīkojumiem mūsu Londonas līdzstrādniek... V. Skultānam, 3, Prospect Place, Child's ... London NW 2.

Jūs taču zināt, kādi tie balti ir...

LATVIEŠI MĀCĀS AITU CIRPŠANU — KĀDA IRONIJA! — NELABIE IMIGRANTI — MELNBURNAS REKORDS

VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Austrālietis H. R. Moriss nesen Melburnā noslepkavoja poļu imigrantu Staņislavu Socko. Bija notikusi iedzeršana u. t. t. Apsūdzētais tiesā paskaidroja: „Socko rokās bija tik milzīgs nazis kā šķēps. Es šo cilvēku iepriekš nekad nebiju redzējis. Liekas, viņš raudzījās pēc kādas sievietes mūsu sabiedrībā vai tamlīdzīgi. Jūs taču zināt, kādi tie balti ir..."

*

Karalisku algu Austrālijā pelna vilnas šķirotāji. Ilgi tomēr jāskolojas, lai šo amatu iemācītos. Mazliet vieglāk ir ar aitu cirpšanu. Gan arī nauda nav tik liela, taču sezonā var nopelnīt ļoti daudz, protams, tikai tad, ja ir veikls, pat ļoti veikls strādātājs. Citādi iznāk tāpat kā ar cukurniedru ciršanu. Stāsta, ka tur izpelnot pasakainu naudu, taču nezinātājs pirmajā sezonā ne reti iekrīt, cerēto izpeļņu neiegūstot. Austrālija ir un paliek aitu un vilnas zeme. Aitu cirpšanas kursos sākuši mācīties daudzi imigranti, arī daži latvieši.

*

Daudz un dažādu ierobežojumu ir Austrālijas iezemiešiem. Ņusautvelsas pavalstī nupat publicēts, ka restorānos viņiem atļauts pasniegt dzērienus. „Kāda ironija," izsaucas Sidnejas laikraksts Daily Telegraph. „Iezemiešiem, kas palīdz celt kontinenta iedzīvotāju skaitu, tomēr ar likumu aizliegts iegūt Austrālijas pavalstniecību, bet tas gan atļauts poļiem, čechiem, itaļiem u. c."

*

Liela akcija Austrālijā pašlaik pret nelabiem imigrantiem. Runa ir par iecelotājiem no Vidējiem austrumiem — Libanonas u. t. t. To vidū esot daudz īstu „salašņu". Uz kuģiem, ar kuriem tie ierodas Austrālijā, varot vērot visneiedomājamākos skatus. „Un tie būs nākamie austrālieši?" jautā avīzes. Rezultātā Vidējo austrumu imigrantiem austrālieši norīkos speciālus imigrācijas ierēdņus Atēnās. Kamēr tas vēl nav paspēts, minēto cilvēku iecelošana Austrālijā pārtraukta.

*

Melburna pašreiz ir 1. vietā pasaulē satiksmes upuru ziņā, rēķinot uz katriem 100.000 iedzīvotājiem. Cieš arī ne viens vien jaunais melburnietis —latvietis. Otrā vietā Johanesburga (Dienvidafrikā), 3. Sidneja, pēc tam — Losandželosa, Kairo, [illegible]ne, Hamburga u. t. t.

Arnolds Šmits

Ballaratā, jūnijā.

Laimīgie un apdraudētie bērni

VĒSTULE LATVIJAI NO STOKHOLMAS

Gādībā par māti un bērnu Zviedrija var būt paraugs visai pasaulei. Pastāv īpaši punkti, kur mātēm grūtniecības laikā par brīvu pārbauda veselības stāvokli. Arī dzemdību palīdzību modernī iekārtotajās slimnīcās sniedz bez maksas. Par katru bērnu valsts izmaksā t. s. mātes naudu apm. 200 kronu apmērā. Stokholmas pilsēta ikvienam savam jaunajam pilsonim dāvina krājkases grāmatiņu, kurā jau atzīmēts neliels noguldījums. Zīdaiņi ik pa pāris mēnešiem, bet bērni līdz skolas vecumam retāk, vedami uz ārsta pārbaudēm, kur viņus par brīvu izmeklē, sver, mērī, kā arī sniedz medicīniskus norādījumus mātēm. Par katru bērnu līdz 16 g. v. māte saņem no valsts īpašu bērna piemaksu (barnbidrag) — 65 kronas ik pa trim mēnešiem. Šīs piemaksas nozīme, sevišķi trūcīgām daudzbērnu ģimenēm, ir ārkārtīgi liela. Ģimenes, kurās vairāk par divi bērniem, var pieprasīt atbalstu dzīvokļa īres samaksai, kas ir ievērojams un ko parasti arī piešķir. Visi minētie sociālās palīdzības veidi attiecas ne vien uz Zviedrijas pavalstniekiem, bet arī bēgļiem, kas apmetušies šeit uz dzīvi un iesaistījušies darbā.

Priekšzīmīgi iekārtoti ir zviedru bērnu dārzi — ir tie, kur zēni un meitenes pavada visu dienu, ir citi, kuros viņus — nepieciešamības gadījumos — var atstāt dažas stundas. Vasaru visos centros un pilsētās ikvienā kvartālā atveras liels skaits rotaļlaukumu, kuru iekārtojumā var vērot apbrīnojamu izdomu un bērnu psīches izpratni. Zēni visvairāk cienī smago automašīnu modeļus, kas pagatavoti no koka, dabīgā lielumā, un izkrāsoti spilgtās krāsās. Mazuļi, kuru gaita vēl svārstās starp rāpošanu un iešanu, darbojas ap milzīgu, gludi noslīpētu akmeni. Tas ir ap 2,5 m plats un 2 m augsts, un tajā ieurbti caurumi un ejas, pa kurām ložņāt. Augsti šļūcamie dēļi, šūpoles, šūpuļsoļi, vingrojamie stieņi un riņķi, dzeltenas smiltis, vairāki simti sarkanu koka ķieģeļu — tie visi ir Zviedrijas rotaļlaukumu parastie piederumi, kas pieejami ikvienam. Lielākajos laukumos, īpaši pilsētu nomalēs, mēdz būt arī baseini ar dažu desmit centimetru augstu tekošu ūdeni. Vismazākajiem bērniem paredzētā platība atdalīta ar žogu, un tur aizvien ir klāt pašvaldību algotas audzinātājas. Šādos apstākļos Zviedrijas tagadējā jaunā paaudze aug spēcīga un veselīga, un ir drošs pamats pieņemt, ka ar šīm agrīnajām un dažādi veicinātajām fiziskām nodarbēm izskaidrojami arī zviedru lielie panākumi sportā.

Pretstatā šiem pozitīvajiem faktiem, diemžēl, iezīmējas arī kāda smaga negācija. Tieši pēdējos gados bīstamos apmēros vairojušies noziegumi pret mazgadīgiem bērniem, kuru pamatā vienmēr ir seksuālas nenormālības. Jāņu nedēļā vien atklājās trīs sevišķi brutāli gadījumi, un to rezultātā nācis ierosinājums radikāli revidēt sodus, kādus humānās zviedru tiesas līdz šim piemēroja par līdzīgiem nodarījumiem. Iespaids, ko radījuši „Ziemsvētku vecīši" vai „laipnie tēvoči" ar saldumiem un rotaļlietām, daudzās vietās jau sāk atgādināt psīchozi: vecāku nemitīgi brīdināti, bērni kļūst nervozi, lūkojas greizi un aizdomīgi uz katru svešinieku, kas viņus uzrunā, tā ne reti dodot iemeslu gluži anekdotiskiem notikumiem. Zināmā mērā šai psīchozē vainojama arī daļa plaši lasītu laikrakstu, kuru reportieri sniedz pārāk krāsainus un „sulīgus" ziņojumus ik reizes, kad jāsastopas ar pārkāpumiem pret tikumību. Bērnu aizsardzības problēmas tomēr prasīs vēl daudz pārdomu un darba zviedru valdībai un pašvaldībām, kas līdz šim jau tik daudz darījušas gādībā par bērniem.

Grends

Stokholmā, jūlijā.

No Valmieras līdz Bostonai — cauri Āzijai un Eiropai

Uzņēmības un centības paraugs

SARUNA AR LATVIEŠU CENSONI MINEAPOLĒ

Kad 1950. g. sākumā atstāju Eslingenu, lai dotos uz ASV, pazīstams piebaldzēns lūdza man nodot sveicienus veclatvietim Pēterim Galiņam Mineapolē. P. Galiņš, dzimis piebaldzēns, ASV dzīvo jau no 1908. g., ir vienmēr uzturējis dzīvus sakarus ar jaunības draugiem un radiem dzimtenē, bet Latvijas labajos laikos arī viesojies Rīgā un dzimtajā Piebalgā.

Tā kā gandrīz visu pag. gadu nodzīvoju provincē, tad tikai šopavasar, satiekot P. Galiņu latviešu dievkalpojumā un draudzes vakarā Mineapolē, varēju viņam veco draugu sveicienus nodot.

Laikam gan katru latvieti svešumā, arī pēc skarbā dzīves cīņā pavadītiem ilgiem gadiem, visvairāk aizkustina dzimtenes atmiņas. Tādēļ arī P. Galiņš ar lielu sirsnību atcerējās Vecpiebalgas pagasta un draudzes skolu un senos draugus nelaikus Antonu Austriņu un Kārli Skalbi.

P. Galiņš pieder 1905. g. latviešu revolūcionāru saimei, bet tā kā latviskā doma viņā ir bijusi stiprāka par sociālistisko dogmu, tad arī viņa nacionālā apziņa ir skaidra un viņam nav nekā kopēja ar tiem 1905. gada emigrantiem, kas, šai zemē dzīvodami, vēl nav izpratuši sociālistisko mācību maldīgumu.

Viņš ASV iebraucis tanī laikā, kad darba apstākļi bijuši sliktāki un eksistences cīņa grūtāka nekā tagad. Tādēļ viņa atmiņu stāsts ir interesants un pamācīgs. Tas rāda, ka ar neatlaidību un cenšanos var tikt uz augšu un nodrošināt labāku eksistenci. No tā var salīdzināt toreizējo un tagadējo emigrantu cīņu par labāku nākotni.

Pirms revolūcijas Galiņš iestājies Valmieras skolotāju seminārā, bet, sākoties nemieriem, aizbraucis uz Snikeres pagastu, kur piedalījies vietējā nemiernieku akcijā. Vajāšanu dēļ bijis spiests bēgt uz Pēterpili. Atgriežoties Valmierā, iesaukts armijā un tās rindās izstaigājis plašo Krieviju. Radusies izdevība bēgt, ko tad arī izmantojis. Pārpeldējis Prutas upi un nokļuvis Rumānijā, pēc tam Austrijā un Šveicē. Paklausot franču konsula aicinājumam, iestājies ārzemnieku leģionā un nosūtīts uz Alžīru. Pēc viena gada nokalpošanas leģionā ieradies Francijā, bet tā kā tur nav bijusi droša uzturēšanās, devies uz Vāciju, kur sācis strādāt Leverkuzena krāsu fabrikā Ķelnē. Tieksme bijusi nokļūt Amerikā. Izdevību kļūt par strādnieku uz vācu kuģiem izmantojis un, nokļūstot Ņujorkā, tur arī palicis. Darbu dabūjis Bostonas apkaimē pie kāda farmera. Strādāts 16 stundas dienā par 15 dol. nedēļā. Tad kādu laiku strādājis alus darītavā, uz dzelzceļiem u. t. t. Redzēdams, ka ar fizisku darbu vien uz augšu netiks, uzsācis pašmācības ceļā sagatavoties studijām universitātē, ko beidzis 1915. g. ar paidagoga gradu. Tanī pašā laikā Amerikas valdība piešķīrusi pavalstniecību, un varējis sākt strādāt par skolas pārzini.

1917. g. Dienviddakotas universitātē ieguvis zinātnisku gradu, bet 1918. g. Minesotas universitātē Mineapolē sācis studēt tieslietas. 1929. g. nobeidzis juridisko fakultāti un ieguvis advokāta gradu. Blakus jurista praksei 1937. g. ieguvis arī maģistra gradu paidagoģijā un psīcholoģijā.

Pēdējā laikā P. Galiņš pilnīgi pārgājis mierīgajā vidusskolas skolotāja darbā. Pirms desmit gadiem nopircis savrupmājiņu. P. Galiņš nodibinājis cienījamu stāvokli sabiedrībā un labprāt ar juridiskiem padomiem izpalīdz tautiešiem. Viņš ieteic latviešiem, kam vien iespējams, papildināt savas zināšanas vai nu kursos, vai studējot, tikai tā var tikt uz augšu un sasniegt labāku stāvokli.

Andr. L.

Toreiz mēs gaidījām ledus vedējus, tagad meklējam vilnas segas

ADELAIDĒ AP 1000 LATVIEŠU, BET KUR VIŅI IR?

Vēstule Latvijai no Adelaides

Adelaidē šogad baudījām ļoti karstu vasaru, kādu ilgāku laiku neatceras arī austrālieši — temperātūra sasniedza 50° C. Ledus izvadātāji tad bija mīļākie ciemiņi. Arī policijai netrūka darba — daudzi gulēja kaili, un daudziem gribējās tos redzēt. Tāpat jūrmalā peldkostīmi dragāja morāli. Konservātīvajos birojos radās skandāli — ierēdņi nāca sporta kreklos. Tramvajos apstājās satiksme — konduktori ieradās bez kakla saitēm un tos trieca tās sameklēt. Adelaidieši izdzēra gandrīz tukšus savus ūdens rezervuārus vai apēda tos saldējumā, tā ka beidzot pat aizliedza laistīt zināmos laikos puķītes. Kājas grima asfaltā, un daudzi gan atklāti, gan klusībā solījās pie pirmās izdevības braukt uz Tasmāniju, Austrālijas vēsāko vietu.

Bet vasara aizgāja, laiks kluva ļoti mīlīgs, un adelaidieši paziņām rakstu, ka še esot īsti labs klimats...

Austrālijā katrs mīl savu pilsētu. Sevišķi melburnieši un sidnejieši ir lepni uz savējo. Ka Adelaide tīrāka par Sidneju un Melburnu, to uzsver visi, bet imigranti, kas visas šīs trīs pilsētas redzējuši, Adelaidi atzīst arī par skaistāko.

Te dzīvo vairāk nekā 1000 latviešu, bet daudzu noslēgtības dēļ, tas nav izjūtams. Vairums, kas askētiski metušies uz naudas pelnīšanu, neparādās nekādos sarīkojumos. Dzīves baudītāji par īstām dienām atzīst tikai sestdienas un svētdienas. Viņi parasti nolien kādā neatrodamā pažobelē un skandina pudeles. Baznīcā iet vieni, sporta nodarbībās otri, korī dzied trešie, bet nav vienotāja spēka, ap ko visi latvieši pulcētos. Vienīgi 18. novembra sanāksmē un Jāņu dienā galvu no apkakles pabāž pat kūtrākie. Arī uz pēdējo Adelaides latviešu teātra ansambļa izrādi — E. Zālītes drāmu Svešas asinis — bija sapulcējušies turpat 500 skatītāju. Salīdzinot ar pirmo izrādi — Ed. Vulfa Līnis murdā — ALTA uzrāda lielu progresu. Kaut arī teātriniekiem bijušas šķelšanās, tāpat kā Melburnā, un nodibinājies otrs teātris, ALTA „dzīvība" vēl nopietni nav bijusi apdraudēta. Vairāku profesionālu aktieru klātiene nodrošina kvalitāti. Tie ir — Ž. un V. Dulpiņš (bij. Jelgavas teātris), M. Mētere (Dailes teātra mazais ansamblis), Z. Saliņa-Svenne (Rēzeknes teātris), O. Skrastiņa (Zemnieku drāma), J. Sedo's (Liepājas operas dekorātora palīgs). Viņiem palīdz jaunie teātra mākslas entuziasti. Pašreiz teātris iestudē R. Blaumaņa komēdiju Trīnes grēki. Pirmizrāde paredzēta jūlijā. Vēl gan nekas nav dzirdēts par otra Adelaides teātra darbību.

Labi beidzot nokārtojušās arī latviešu draudzes lietas, jo Adelaidē ieradies pastāvīgais mācītājs V. Voitkus. Viņa ievešanā amatā piedalījās astoņi mācītāji, un baznīca nespēja uzņemt visus apmeklētājus. Izraudzīta draudzes padome, un baznīcas valdes priekšsēdis ir arch. P. Drejmanis.

Tā kā vīriem vieniem pašiem kļuva garlaicīgi dziedāt (līdz šim Adelaidē bija tikai vīru koris, diriģenta G. Krūma vadībā), tad nodibinājās jauktais koris. To ar labām sekmēm diriģē K. Svenne. Tautas deju kopa piedalījusies vairākos austrāliešu sarīkojumos, izpelnoties atzinību. Sportā rosīgi basketbolisti un volejbolisti. Daudz par sevi likuši runāt Adelaides latviešu šachisti, kuru priekšgalā skatāms L. Endzelīns.

Māja un auto ir pašreizējais trimdinieku vadmotīvs Adelaidē. Jau krietni liels ir namīpašnieku skaits, jo latvietis mīl neatkarību. Bet arī autoīpašnieku nav mazums — to redzējām teātra pirmizrādē, kad sarīkojumu zāles apkārtnē ielas abas puses bija aizņemtas latviešu mašīnām. Lai nu arī māja vai auto vēl neizmaksāti, tas nevienu neatbaida, jo parādus visi maksā ar sīkstu neatlaidību.

Tagad, kad klāt ziema, ļaudis skapjos meklē biezās vilnas segas, kurām gada laikā cena divkāršojusies. Austrālijas aitiņas nākušas lielā godā, jo vilnu meklē pirkt visā pasaulē.

Dažreiz Adelaides ziemā mūs nu mazliet kratīs drebuļi, jo kurināmā trūkums ir liels — nav, kas to piegādā. Ziema tomēr nebūs mūžīga — nāks atkal pavasaris.

P. Purkālītis

Adelaidē, jūnijā

1300 m virs jūras līmeņa

VĒSTULE LATVIJAS REDAKCIJAI NO KALIFORNIJAS

Astronoms prof. St. Vasiļevskis ieradās ASV gandrīz pirms divi gadiem, būdams viens no tiem laimīgajiem, kas tūliņ varēja sākt strādāt savā profesijā. Lai uzzinātu, kā zinātniekam un viņa ģimenei — sievai un divi bērniem — pa šo laiku veicies ar lielās dzīves mazajām problēmām, Latvijas līdzstrādnieks viņam lūdza interviju.

„Sakiet, profesora kungs, ko darījāt Vācijā?" bija ievada jautājums.

„Tur ilgāku laiku nezināmu iemeslu dēļ piederēju izskrīnēto saimei. Pēc ieskrīnēšanas uzkalpoju par Grīnvaldes nometnes vadītāju Minchenē un cīnījos ar mazās nometnes lielajām problēmām. Tas nebija viegli, tādēļ devu sev solījumu nekad vairs nemaisīties sabiedriskās lietās un aizgāju strādāt par grāmatvedi."

„Kā nokļuvāt Amerikā?"

„Saņēmu asistenta vietas piedāvājumu slavenajā Likas observātorijā Kalifornijā, kur solīja 200 dol. algu mēnesī. Pārvēršot markās, alga likās pasakaina. Nolēmu braukt. 1949. g. augustā kāpu kuģī. No Ņuorlinsas ostas pāri tuksnesim devos uz jauno darba vietu."

„Ko tur strādājat?"

„Likas observātorija ir apm. 1300 m virs jūras līmeņa, un mans darbs tur ir novērošana ar lielo refraktoru un astrografu un novērojumu apstrādāšana. Nupat nodevu iespiešanā savu trešo šeit sarakstīto darbu. Observātorijā ir otrs lielākais refraktors pasaulē (57 pēdas garš), pirmais 4 lēcu astrografs un daudz citu lielisku instrumentu. Patlaban būvē pasaules otru lielāko reflektoru, kas izmaksās 2 milj. dol."

„Cik īstenībā pelnat, ja drīkstu vaicāt?"

„Laikam ziņa par manu čaklumu uz kuģa bija sasniegusi observātorijas direktoru, jo viņš pēc manas ierašanās paziņoja, ka maksāšot 230 dol. mēnesī. Dienu vēlāk pielika vēl 10, tāpēc spriedu, ka pie naudas tikšu varen ātri, bet cerības izputēja: patlaban alga tikai 280, lai gan solīts vēl pielikt. Tomēr — izglītotam cilvēkam tas nav slikti, kāda „plombera" vārdiem runājot."

„Ko dara kundze?"

„Sieva atriebjas amerikāņiem par tīrības inspekcijām nometnēs, gādā par kārtību viņu mājās un no vainīgiem iekasē pa dolaram stundā."

„... un bērni?"

„Meitu drīz pēc atbraukšanas novakarē uz ielas aplaupīja, un tā viņa praktiski dabūja iepazīties ar tieslietām, bet teorētiski to panāca, strādājot par advokāta sekretāri. Patlaban viņa studē Kalifornijas universitātē matēmatiku.

Dēls īstenībā ticis „vistālāk": spēlējot futbolu, viņš jau paspējis lauzt pēdas kaulu, un latviski runā ar amerikāņu akcentu. Vienīgi vēl nav apgādājis sev „girl-friend" (viņam jau 14 gadu!) un pagaidām dūšīgi mācās."

„Un kā ar sabiedrisko darbu?"

„Maniem solījumiem maza vērtība. Savā laikā solījos atturēties no sabiedriskiem darbiem. Bet — pag. g. tuvumā nodibinājās latviešu biedrība. Mani vienbalsīgi — sieva sapulcē nepiedalījās — ievēlēja par tās priekšnieku..."

—ol—

Kalifornijā, jūlijā.

Nav jāmaksā nodokļi, nedz jāmazgā veļa

VĒSTULE LATVIJAI NO NAURU SALAS

Akmens sviediena attālumā no ekvātora, bet vairāk nekā 2000 jūdžu no Austrālijas atrodas Nauru sala, kas apgādā ar fosfātu visu Austrālijas un Jaunzēlandes lauksaimniecību. Salu dēvē par šo kontinentu lauksaimniecības „asiņu banku". Pati sala ir tikai 5300 akru liela, bet četras piektdaļas tās virsmas klāj fosfāts 25—30 pēdu dziļumā. Tas atgādina gaiši brūnu smilti un neož.

Spēji paceldamās ap 1200 pēdu virs Klusā okeana līmeņa, Nauru ir tikpat skaista, kā kuŗa katra koraļļu sala, bet tā sastāv tikai no trim lietām — augsnes, kaļķakmens un fosfāta. Svītra apžilbinoši baltu smilšu iezīmē rifa malu, bet tas arī viss. Nav ne māla, ne pliena, ne zemes, kurā kas augtu. Bagātīgā tropu augsne ieaugusi plānajā satrūdējušās augsnas kārtā. Ieduŗ lāpstu, kur gribi, visur atdursies uz fosfātu, kas pirms pārstrādāšanas nav auglīgs.

Kad Pacifikā uzliesmoja otrais pasaules kaŗš, Nauru sala Anglijai, Austrālijai un Jaunzēlandei, kas to bija ieguvušas 1919. g. par 3,5 milj. mārc., deva labu peļņu. Gadā eksportēja tuvu pie 1,5 milj. t fosfāta. Tas patiesi bija labs „bizness", jo šādā vairumā sala spēj dot fosfātu 70 gadu. Un viena tonna fosfāta, apstrādāta ar sērskābi, kļūst par 1,7 t superfosfāta. Bet kāda vācu laupītāju kuģa apmeklējums un japāņu trīsgadīgā okupācija iznīcināja visu tik pilnīgi, kā kad siseņu bars būtu nokritis labības laukā...

Kopš 1945. g. 14. novembra, kad Ūnijas Džeks (Union Jack — īpatais angļu apzīmējums savam karogam) aizēņoja Austošo sauli, celtnes salā ir atkal atjaunotas, mašīnas uzstādītas, un celtņi atkal strādā. Tie aiznes stundā 1000 t fosfāta pāri 200 pēdu platajam rifam tieši kuģa vēderā. Bet fosfātu izrakt ir grūti. Izsmelts fosfāta lauks atgādina ar kapakmeņiem pārblīvētu kapsētu — milzīgi koraļļu pīlāri slejas pret debesīm pilnīgā sajukumā. Šie pīlāri pretojas vissmagāko traktoru uzbrukumam, tāpat kā tanku aizsprosti Zigfrīda līnijā. Mechaniskus celtņus lieto, kur fosfāta nogulsne dziļa un koraļļu pīlāri nav cieši kopā, bet lēzenos laukos strādā ķīnieši ar nesamo kārti pār pleciem un groziem tās galos.

Nauru salā strādājuši arī daži desmiti latviešu, atjaunojot japāņu nopostītās karaostas ierīces. Valdība ierosinājusi bij. DP nodarbināt arī ogļu un dzelzs produkcijā. Darbiniekiem ar līgumu jāapņemas palikt salā vienu gadu, ko pēc vienošanās var pagarināt līdz 21 mēnesim. Sievām un bērniem garantēts brīvs ceļš uz Austrāliju reizi gadā. Algas norēgulētas uz 40 stundu darba nedēļu, tā kā ķīnieši strādā 44 stundas, iznāk dažas virsstundas un mēnesī 40—60 mārc. skaidras naudas. Tā kā par īri un elektrību nav jāmaksā, tāpat par dvieļiem un gultas veļu, ko arī mazgā par brīvu, tad rodas vērā ņemami ietaupījumi, kas vēl pavairojas ar 12 mārc. piemaksu par sievu un 25 mārc. gadā par bērnu. Bez tam no saņemtās naudas nav jāmaksā ienākuma nodoklis, un angļu cigaretes un alus ir uz pusi lētāks nekā Austrālijā.

Sala ir tikai 3,5 jūdzes gaŗa un 2,5 plata — gandrīz apaļa. Atpūtai ir tenisa laukumi, peldēšanās baseini, biljarda galdi un kino. Uz izrādi gan katram jānāk ar savu krēslu.

Darbinieki dzīvo mazās masīvās mājiņās, kas sastāv no divām istabām, dušas telpas, tualetes un vaļējas verandas. Mājiņas būvētas kārtīgās rindās, katrai savs dārziņš, kas atspoguļo iemītnieka gaumi. Vakaros, kad vēss vējš uzpūš no uzkalniem, niedru krēslus un galdus iznes verandā, kur tad uzņem draugus un jautri patērzē brīnišķīgajā tropu vakarā.

Salā ir maz putnu, bet liela dabīgo produktu bagātība. Tie, kam nepieder zemes gabali, ievāc mango koku augļus un kokosa riekstus, ko pārdod ķīniešiem. Zaļu kokosa riekstu piens labi spirdzina karstā dienā.

Kuģi no visām debess pusēm atved melnkoka izstrādājumus, dārgus akmens galdiņus un lieliskas izgriezumiem klātas lādes, kas nāk tieši no Ķīnas un pērkamas daudz lētāk nekā Austrālijā.

Nauru salā nav pārmērīgi karsts: 85 gradi pēc Fārenheita. Ziemas nav, bet 4 mēneši mitrs laiks. „Nesteidzieties atstāt savu darbu un kravāt saiņus," rakstīja latvieši no salas. „Pie mums dzīve nav slikta, bet zila debess un maigs vējiņš vien nedara dzīvi pilnīgu. Mēs apskaužam jūs, jo jums ir ielu dzelzceļi, jūs redzat elektriskās reklāmas, pēdējās modes skatlogos un zirgu skriešanās sacīkstes. Mums visa tā nav. Mums ir tikai darbs un zilās debesis..."

pr—

Slepena brālība cīņai pret Staļinu

„PRETESTĪBAS KUSTĪBA, NE EMIGRANTU PROPAGANDAS ORGANIZĀCIJA"

Jau vairākkārt esam ziņojuši par pretkomūnistiskās krievu pagrīdes organizācijas NTS darbu, kuŗas nozīme arvien pieaug — tagad arī britu slepenais dienests bijis spiests atzīt NTS par „ŗespektējamu faktoru". Sniedzam mūsu lasītājiem autentisku jaunāko informāciju par organizācijas mērķiem, darbības principiem, metodēm, līdzekļu avotiem un līdzšinējiem panākumiem — tie var dot dažu labu vērtīgu norādījumu arī mūsu trimdas tautiešiem, kas vēlas būt iespējami aktīvi cīnītāji par Latvijas neatkarības atgūšanu. Īpašu vērību esam pievērsuši organizācijas pagrīdes laikrakstam Posev, par kuŗu mūsu līdzstrādniekam izdevies iegūt tiešu informāciju.

Mazā namelī Berlīnes britu sektora nomaļā ieliņā uz kādām durvīm var salasīt uzrakstu Krievu pareizticīgo draudzes padome, bet ja kāds mēģina šais šķietamajās biroja telpās ieiet, tas atrod durvis slēgtas. Maza auguma acenots vīrs, kas vienlīdz labi pārvalda vairākas svešvalodas, bikšu kabatā tur katram gadījumam gatavībā revolveri un lielāko tiesu laika svētbilžu vietā interesējas par to, kā spēcināt pretkomūnistisko pretestības kustību padomju okupācijas spēkos Vācijā.

Kopš 1947. g. padomju okupācijas kaŗaspēks Vācijā drīkst uzturēties tikai savos stingri no ārpasaules norobežotajos baraku apgabalos, kas piekļūšanu tiem padarījis tikpat kā neiespējamu. Un tomēr — šais barakās mitinās lielākais un kompaktākais NTS pretkomūnistisko cīnītāju pulks aiz dzelzs priekškara, kuŗā ir arī daudzi virsnieki. Dzīvākie darbības centri un slepenie biroji iekārtoti padomju robežu tuvumā vai vietās, kur cerības vislabāk iefiltrēt savus aģentus, iegūt informāciju vai citādi attīstīt darbību. Bez Berlīnes tādi centri ir Austrijā, Rumānijā, Bulgārijā, Turcijas un Iranas galējos ziemeļos, kā arī Tālajos austrumos. NTS vadītāju, aģentu, biedru un simpatizētāju skaitu slepenības dēļ neiespējami noteikt pat aptuveni, bet, pēc vadības apgalvojuma, tādi apmēram 2 gadu ilgajā NTS darbības laikā radušies gandrīz visās pasaules valstīs gan viņpus, gan šaipus dzelzs priekškara.

GALA MĒRĶIS — STAĻINA REŽĪMA GĀŠANA

Rietumvācijā nesen notika organizācijas vadības apspriede, kuŗā izstrādāja tālākus plānus darbam, kuŗa gala mērķis ir Staļina režīma gāšana. Pēc pašu vadošo locekļu atzinuma, pretestības kustības organizēšanas darbs pašlaik vēl tikai pašā sākuma stadijā. Kompaktas, uzticamas pagrīdes armijas izveidošana, kas pēc vadības signāla saceltos pret Kremļa režīmu, tādēļ, pagaidām, paliek tālākais nākotnes uzdevums. Pašlaik tiešais mērķis ir ar aģentu iespiestā vārda palīdzību pārliecināt sarkanarmijas kaŗavīrus, ka viņiem jācīnās pret Kremli, un parādīt tiem citu, labāku dzīvi, par kuŗu būtu vērts cīnīties. „Zvēresta brāļiem" izdevies iegūt piekritējus pat visaugstākajās padomju okupācijas iestādēs Austrumvācijā, ar kuŗu palīdzību tie ar laiku cer plašāk attīstīt savu darbību arī Krievijas iekšienē. Pašlaik šie sakari palīdz NTS ciešajam aģentu tīklam tomēr piekļūt no ārpasaules sargātajam krievu kaŗavīram.

Pagrīdes laikrakstu Posev — to iespiež NTS pārvietojamā spiestuvē — ik nedēļas 5000—10.000 eksemplāros organizācijas „galvenais štābs" Reinzemē kā rēgulāru pastu gaisa ceļā nosūta uz Berlīni. NTS uzticības personas laikrakstu nogādā sadales vietām, no kurienes sevišķi aģenti to pārgādā padomju sektorā un tālāk lasītājiem padomju okupācijas spēku novietojumos. Tas ir ļoti riskants uzdevums, jo ikvienu personu, nastu un satiksmes līdzekļi pie nometnes vārtiem rūpīgi pārbauda, bez tam padomju un autrumvācu slepenpolicijai par NTS aģentu notveršanu izsolītas augstas prēmijas.

PAGRĪDES LAIKRAKSTS AR 500 SVĪTRIŅĀM

Pēc aptuveniem vērtējumiem, pāri par 50 proc. sagatavotā propagandas materiāla tomēr sasniedz savu mērķi — padomju kaŗavīru. Ikviens sarkanarmietis, izlasījis laikrakstu vai skrejlapu, izdara uz tā nelielu atzīmi un nodod to tālāk kādam absolūti uzticamam paziņam. Tā laikraksts iet no rokas rokā, dažkārt atgriezdamies sadales punktā galīgi apbružāts ar 500 dažādu lasītāju pievilktām svītriņām. Posev lasa arī virsnieki, — to liecina 27 padomju virsnieku apcietināšana par pretkomūnistisku izdevumu lasīšanu un tālākizplatīšanu vienā pašā Neirupīnā. Lai mazinātu risku, dažkārt laikrakstu vienkārši pakaŗ pie sienas tualetes istabā, kur, iekām vadība novāc, to dabū izlasīt vismaz daži kaŗavīri.

Viens no lielākajiem NTS propagandas panākumiem bija kādreiz jau pieminētais vietējā sarkanarmijas oficioza Sovjetskaja Armija „speciālizdevums", kuŗa ārējās lappuses ne par matu neatšķīrās no īstā padomju laikraksta un ko tādēļ katrs varēja droši pat atklātībā izlasīt, un pēc tam iznīcināt. Padomju iestādēm, kas pašas bija palīdzējušas laikrakstu izplatīt, vēl tagad ir mīkla, kā NTS bija izdevies iegūt padomju oficioza nolējumus vai fotokopijas un pēc pretboļševistisko viduslappušu pievienošanas to sadales punktos iejaukt citu avīžu vidū. Triks ar labiem panākumiem vairākkārt lietots arī pēc tam.

Pretkomūnistiskajai propagandai sarkanarmiešu vidū pašlaik galvenais nolūks ir parādīt, kā Staļins un boļševiku režīms viņus krāpj, izšķiežot krievu tautas grūti iegūtos līdzekļus, pabalstiem rietumu pasaules komūnistu partijām. Tāpat Kremlim pārmesta tautas līdzekļu nelietīga izšķiešana paša vajadzībām, norādot, ka to vadasvīru greznais dzīves veids uz citu rēķina pielīdzināms cara galma lu[illegible]sam.

NĀKOTNES POLITIS[illegible] PROGRAMMA TOM[illegible] NESKAIDRA

Tā kā NTS pagrīdes raksturs un vaļīgais organizējums liek izvairīties no lielākām sanāksmēm un katrs biedrs pazīst tikai nedaudzus citus, politisko uzskatu apmaiņa jautājumā par nākamo režīmu Krievijā nemaz techniski nav iespējama. Pagaidām pietiek ar to, ka visus vieno kopējais naids pret Staļina režīmu un karstas ilgas pēc dienas, kad tam varēs dot izšķīrēju triecienu. Kur, kā, vai ar ko — to zinās pateikt nākotne. Līdz tam ikviens ir gatavs turpināt darboties, riskēt ar dzīvību un gaidīt, līdz būs pienācis laiks.

Daži no NTS vadoņiem ir par Romānovu dinastijas atgriešanos tronī un konstitūcionālu monarchiju pēc Anglijas parauga, citi stāv par „sociālas taisnības un labklājības valsti", kuŗā pašreizējai saimniecības un rūpniecības struktūrai ar brīvām vēlēšanām tikai nomainītu „virsbūvi". Tāpat NTS vadoņi nav skaidrībā par savu politisko programmu Ukrainas, Latvijas un pārējo Baltijas valstu, kā arī Turcijas un citu austrumvalstu neatkarības jautājumā, kaut arī principā atzīst „pašnoteikšanās tiesības" visām agrākajām Krievijas resp. tagad Pad. savienības sastāvdaļām.

NTS STRĀDĀ TIKAI AR PAŠU LĪDZEKĻIEM

Slepenajai brālībai cīņai pret Staļinu lielākais apvainojums ir, ja tai piedēvē emigrantu vārdu. Kā NTS uzsveŗ, tā nav nekāda emigrantu propagandas organizācija, bet gan krievu pretestības kustība, kas, darbodamās ciešā un pastāvīgā kontaktā ar krievu tautu, cenšas sagraut Staļina impēriju. Šī iemesla dēļ arī NTS vīri katēgoriski atsakās pieņemt jebkādu pabalstu no ASV vai britu puses. Viņu teze: vēsture pierāda, ka trimdas valdības, kas pagātnē pārtikušas no labdarības ceļā citu savāktiem līdzekļiem un dzīvojušas svešās galvaspilsētās, vienmēr bijušas spiestas piemērot savu politiku un programmas savu naudas devēju vēlmēm, un tādēļ visas bez izņēmuma zaudējušas dzimtenē palikušo iedzīvotāju atbalstu. Bez kādām sevišķām simpatijām pret Tito norādīts, ka viņam tautā tomēr bijusi noteikti lielāka piekrišana nekā visu laiku tikai no ārienes operējošam poļu ģenerālim Andersam, kas tagad Austrālijā kļuvis gandrīz par politisku nulli.

Kur plašā organizācija ņem savus līdzekļus? — Izdevumi īstenībā esot samērā mazi — varbūt tāpēc, ka administrātīvām vajadzībām neaiziet tikpat kā nekas. Daļu sedzot nesaistoši privātpersonu ziedojumi, bet pārējo — ziedotie ienākumi no pārbēgušo sarkanarmijas virsnieku saimnieciskajiem uzņēmumiem brīvajā pasaulē, īpaši spiestuves Vācijā, zāģētavas Marokā un brūži Austrijā.

Deportēti Latvijas un Igaunijas arodbiedrību vadītāji

Hamburga (rs). — Rietumvācijas arodorganizāciju savienībā sakopotas ziņas par Pad. savienības okupētās Igaunijas un Latvijas agrāko arodbiedrību vadītāju likteni. No Igaunijas pazuduši bez vēsts, t. i. deportēti: arodbiedrību apvienības priekšsēdis J. Pīskars, viņa vietnieks A. Gustavsons, dzelzceļnieku arodbiedrības priekšsēdis J. Rukis un sekretārs V. Rutniks, darba kameras priekšsēdis J. Kurvits, laukstrādnieku arodbiedrības priekšsēdis M. Mihkelsons un slimo kašu apvienības sekretārs un bij. ārlietu ministrs L. Johansons, bet Latvija zaudējusi arodbiedrību priekšsēžus J. Višņu un A. Veckalnu.

Anekdotiska satelītu ikdiena

Drezdenes medicīniskās pētniecības institūts piekritīgai Saksijas ministrijai pieprasīja zirgus serumu ražošanai. Pēc kāda laika pētniecības institūts saņēma šādu atbildi: „Zirgus patlaban nevaram apgādāt, bet katrā laikā jūsu rīcībā būs vajadzīgais skaits traktoru..."

✱

SED biedri nedrīkst lasīt „sociālistiskās literātūras klasiķus" guļot, katēgoriski pieprasīts SED partijas propagandas un izglītības nodaļas priekšrakstos par komūnistiskās ideoloģijas apgūšanu. Guļot varot lasīt vienīgi vieglos laika kavēkļa romānus.

✱

Čechoslovakijas jaunatnes organizācijas laikraksts Mlada Fronta ziņo no Slovākijas: „Arvien biežāk pie mums jauni ļaudis sāk valkāt krāsainās svītrotās zeķes, ar kuŗām tie izskatās kā zebras. Šādas zeķes valkā rietumos, un ja kāds grib škstīties pakaļ rietumu paražām, tad tas iesāk ar apģērbu, bet nobeidz ar slepkavību. Kas valkā krāsainās svītrotās zeķes, tas drīz vien tieksies arī pēc visa cita, kas raksturīgs Amerikai — pēc kaŗa, strādnieku izmantošanas, bada, posta un verdzības."

✱

Karlshorstā, Berlīnes austrumu sektorā, par reparāciju summām izbūvēts speciāls kinoteātris padomju kontrolkomisijas ierēdņu vajadzībām. Kinoteātŗa sēdvietas izbūvētas pēc šāda sadalījuma: kaŗavīriem — koka krēsli, instruktoriem līdz leitnantiem — krēsli ar sarkana samta pārvalkiem, virsleitnantiem līdz pulkvežiem — sēdekļi ar zila samta pārvalku, bet, sākot ar pulkvežiem uz augšu — atzveltņi ar balta brokāta pārvalkiem.

✱

Meklenburgas komūnistu partijas laikraksts Nordeutsche Zeitung mudina normālpatērētājus „ēst sīkās zivtiņas, kuŗu patēriņš ievērojami jāpalielina". Padomju joslas iedzīvotāji uz normālpatērētāja pārtikas kartīti jūnijā gaļu saņēma tikai trešdaļas devas apmērā. Par pārējām divi trešdaļām izsniedza olas un zivis. Laikraksts tālāk paskaidro: „Ēdot sīkās zivis, patērētāji[illegible]das iespēja uzņemt mazāk[illegible]les veselā veidā, līdz ar ko [illegible]vēks tiek apgādāts ar visām ķermeņa uzbūvei nepieciešamām vielām."

✱

Par komūnistisku sasniegumu pārspīlēšanu resp. par „nepieciešamās boļševistiskas paškritikas trūkumu" atlaists čechu komūnistu partijas laikraksta Novo Svoboda atbildīgais redaktors. Viņš bija slavinājis aģitātora Jozefa Jordinska vienreizējos sasniegumus. Vēlāk izrādījās, ka aģitātors Jordinskis vispār neeksistē.

Tīrīšanu „augstā skola"... (Beigas)

Treju spēku cīņa

GRĀMATA, KAS CENŠAS IZSKAIDROT PADOMJU TERRORA TECHNIKU UN BŪTĪBU

Vairākos iepriekšējos rakstos šai pašā vietā sniedzām izvilkumus no Anglijā nesen publicētās grāmatas Russian Purge (apgāds Hurst and Blackett; cena 10 s. 6 d.), kuŗā plaši attēlotas 30. gadu lielās politiskās „tīrīšanas" Pad. savienībā un labi raksturota padomju terrora technika. Arī abi grāmatas autori F. Beks un V. Godins bija lielo Ježova tīrīšanu upuŗi un raksta no pašu pieredzes. Pieminētās lielās tīrīšanas bija sava veida otrreizēja revolūcija Pad. savienībā, un to kulminācijā cietumos bija sabāzti vismaz 7 milj. padomju pilsoņu. Un tas notika veselus 20 gadus pēc boļševistiskās revolūcijas. Visniknāk šī akcija izpaudās tieši pašās partijas, valdības un armijas virsotnēs, tālāk skāra uzņēmumu direktorus, universitāšu profesorus u. t. t., u. t. t., ko nomainīja arvien no jauna.

Noslēgumā grāmatas autori arī mēģina dot izskaidrojumus šīm parādībām, kas boļševiku režīmam tik raksturīgas līdz pat mūsu dienām. Viena no „neoficiālajām" teorijām, ko izplatīja partijai uzticīgi komūnisti, masu arestus izskaidroja vienīgi kā līdzekli darba spēka sagādei plašu Pad. savienības apgabalu industriālizēšanai. Bet šī teorija atstāja daudzus jautājumus neatbildētus. Kāpēc šos miljonus ļaužu varbūt negodināja par jaunuzbūves varoņiem, bet denuncēja par tautas ienaidniekiem un kontrrevolūcionāriem? Grūti arī būtu tādā gadījumā izskaidrot to, kāpēc padomju valdība, kuŗai tik ārkārtīgi vajadzēja augsti kvalificētu darba spēku, dažādus speciālistus nodarbinātu visvienkāršākajos darbos.

„SOCIĀLĀS POLITIKAS" TEORIJA

Otra teorija, kas bija plaši izplatīta it īpaši NKVD aprindās, ir jau daudz reālāka. Tā lielās „tīrīšanas" izskaidro kā sociālpolitisku preventīvlīdzekli resp. sociālu profilaksi. Kamēr buržuāziskās pasaules sodu kodeki nodarbojas vienīgi ar noziedzīgiem nodarījumiem, jaunā padomju valsts, būdama apdraudēta iekšēji un ārēji, bija spiesta aizsargāties arī pret tikai vēl plānotiem noziegumiem un pat apkaŗot noziedzīgu domu rašanos, — saka šī teorija. Tāpēc potenciāla nozieguma sodīšana attaisnojama gluži tāpat, kā sods par jau izdarītu noziegumu. „Sociālās profilakses" technika tādēļ prasīja noskaidrot iedzīvotāju grupas, kas vai nu gatavojas kādiem politiskiem nodarījumiem, vai arī vienkārši tā noskaņotas, ka būtu uz tādiem spējīgas.

Apcietināto „atzīšanās" bija vajadzīgas vienīgi, lai radītu juridisku pamatojumu. Tāpēc plānotais noziegums mākslīgi bija jāpārvērš it kā par jau notikušu, un šim nolūkam noderēja izdomātās „leģendas". Tīrīšanu plašos apmērus paši apcietinātie lielā mērā izskaidroja ar denunciācijas sistēmas automatisko iedarbību. Obligātās citu personu denunciācijas, kādas prasīja no katra apcietinātā, iedarbojās lavīnas veidā, aptverot arvien jaunus iedzīvotāju tūkstošus un miljonus.

VENTILIS TAUTAS DUSMĀM

Tālāk grāmatas autori vēl piemin teoriju par „grēka āžu" meklēšanu. Padomju sistēma atnesusi krievu tautai bezgalīgas ciešanas; lai pieminēta kaut lielās bada epidēmijas 1921. g. un 1933. g., ar miljoniem mirušo. Ta[illegible] viss uzkrāja tautā milzīgu naida un at[illegible]maksas kāres rezervuāru, kam bija jā[illegible] atrod kāda izlādēšanās. Šim nolūkam partijas visaugstākā vadība upurēj[illegible] gandrīz visu augstāko un vidējo pār[illegible]valdes aparātu, kuŗa darbiniekiem u[illegible] krāva atbildību un vainu par visu, ka[illegible] bija uzkrājis tautas dusmas: bada pe[illegible]riodos un visās citās likstās vainīg[illegible] trockisti, fašisti un citi tautas ienaidnieki.

Vēl cita — „partija cīņas" teorij[illegible] ko bieži aizstāv agrākie meņševiki, trockisti un buharinisti, ir sekojoš[illegible] Iekšējā cīņā, kas sekoja Ļeņina nā[illegible]vei, Staļins bija palicis uzvarētājs, b[illegible] nebija spējis dabūt savā pusē partij[illegible] masas, nemaz nerunājot par plašajā[illegible] iedzīvotāju masām, kas faktiski iedz[illegible]vināja revolūciju. Pēc lielā bada St[illegible]ļins, apzinādamies sava stāvokļa n[illegible]drošību valstī un partijā, uzskatīja p[illegible] pareizāko likvidēt partijas tagadē[illegible] sastāvu, un sistēmatiski to aizstāt [illegible] jaunu, disciplīnētu organizāciju, kuŗ[illegible] ļaudis vienotu ne viņu ideāli, bet v[illegible]ņu rokās ieliktā vara.

Izteikts arī uzskats, ka Staļins s[illegible]mojis ar vajāšanas maniju un ka J[illegible]žovs veikli izmantojis šīs Staļina b[illegible]les no atentāta, „atmaskodams" arvi[illegible] jaunas „sazvērestības" un tā parā[illegible]dams savu uzticību un modrību, b[illegible] reizē vairodams un stiprinādams sa[illegible] varu visā zemē. Ježovs nostiprinā[illegible] ne vien savu personīgo, bet arī vi[illegible] NKVD aparāta varu, kas kļuva ga[illegible] drīz neierobežota un praktiski pā[illegible]valdīja visu padomju valsti.

JAUNĀ MANDARINU KASTA

Tālāk autori piemin vēl kādu ci[illegible] domu gājienu. Pad. savienībā pret[illegible] centrālizētai varai atradās jauna, p[illegible]viliģēta valdošā šķira, kas savas p[illegible]vilēģijas bija ieguvusi reizē ar note[illegible]šanu par visiem sociālizētajiem īpaš[illegible]miem. Tā pašā laikā auga spiedie[illegible] no apakšējām partijas biedru masā[illegible] kas tiecās uz augšu un skauda sav[illegible] priekšniekus. Šai parādībā centr[illegible] vara saskatīja apdraudējumu pati s[illegible]vai drošībai un, lai aizkavētu jaun[illegible] mandarinu kastas pārāku nostiprin[illegible]šanos, nolēma to nolikvidēt.

Turklāt šāds stratēģiskais plā[illegible] valsts birokratisko sociālo struktū[illegible] atstāja neskartu, jo nolikvidēto am[illegible]vīru pēcteči tūlīt metās jauniegū[illegible] privilēģiju izbaudīšanā, un — dzī[illegible]ritēja tālāk... Tūkstošiem zemā[illegible] darbinieku, kam citādi būtu gadu d[illegible]mitiem jāgaida uz avansēšanos, pav[illegible]rās vilinošas izredzes uz drīzu kar[illegible]ru. Bet tā kā piederība pie valdītā[illegible] kastas reizē tomēr bija saistīta ar [illegible]kārtīgu nedrošību, tad masas tom[illegible] arī neapskauda mandarinu dzīvi, [illegible]šo dzīvi, kas prasīja, lai katram am[illegible]vīram pastāvīgi būtu sagatavoti d[illegible] nelieli koferi — viens dzīvoklī, o[illegible] darba vietā, lai būtu pie rokas v[illegible] aresta brīdī vajadzīgais. Šīs teori[illegible] kvintesence ir liela spēkošanās. [illegible] vienas puses valdošo ierēdņu šķ[illegible] cenšas kļūt par pastāvīgu aristokr[illegible] kastu. Plašās partijas masas tai p[illegible] laikā neatturami spiežas augšup, [illegible] pati augstākā centrālā vara, nedaud[illegible] īstie padomju valdnieki izmanto [illegible] abu spēku cīņu, lai uzturētu un st[illegible]rinātu paši savas pozicijas.

Tā vai citādi, šiem terrora viļņ[illegible] bija jāiebiedē padomju pavalstnie[illegible] masas, lai tiem pat prātā nenāktu [illegible]mas par iespējamu sacelšanos p[illegible] valdošo kliķi. Jāpārmāca bija pa[illegible]ja, inteliģence, birokratija, armija, [illegible] krievu republikas, — visiem bija [illegible] iedveš briesmīgas bailes un bijāša[illegible] Un Beks ar Godinu arī pārliecināti, [illegible] Staļina autoritāte šodien lielā m[illegible] balstās uz miljonu cilvēku atmiņ[illegible] par baigajiem „tīrīšanu" gadiem. [illegible]gad tas pats process, rūpīgi nokop[illegible] atkārtojas padomju satelītvalstīs, [illegible] atkal tīrīšanu pirmie upuŗi ir ve[illegible] komūnisti. Iebiedēšana, terrors un [illegible]mitīgi atkārtojamās „tīrīšanas" ir [illegible] paliek režīma neatņemama sastāvda[illegible]

„Baltijas apvienota karaļvalsts" Oto fon Habsburga ķeizarvalstī

KĀDA EIROPAS TROŅA PRETENDENTA TĀLU EJOŠIE SAPŅI

Pirms neilga laika Nansī katedrāles zvani pavēstīja pasaulei bijušās Austroungārijas valdnieku dinastijas troņa pretendenta Oto fon Habsburga laulības ar Saksijas-Meiningenas princesi Regīnu. Kāds vācu žurnālists nosauca šīs kāzas par spocīgu troņus zaudējušu monarchu koalicijas sanāksmi. Tā ir koalicija, kas sapņo par zaudētas varas atgūšanu vairākās Eiropas valstīs. Oto fon Habsburga plāni ir visplašākie un fantazijas ziņā vispārdrošākie. Šajā sakarībā viņš izteicies: „Pēc kāzām es veltīšu visus savus spēkus tām zemēm, kas ir man mīļas. Man ir jādomā par to atbrīvošanu." To zemju saraksts, ko Oto fon Habsburgs „mīl", aizņem veselu lapas pusi slavenajā Gotas katalogā — Eiropas ķeizaru, karaļu, firstu un grāfu sarakstā. Bet izrādās, ka Oto fon Habsburga ķeizarvalsts plānā iekalkulētas arī tādas zemes, kas Gotas dižciltīgo sarakstā nav pieminētas kā viņa kādreizējs īpašums. Tāpat Oto neprasa, vai arī viņu mīl tanīs zemēs, ko viņš sakās mīlam. Nav šaubu, ka ļaudis aiz dzelzs priekškara vēlas brīvību, bet vai tāpēc komūnistu sarkanā zvaigzne jāapmaina pret monarcha kroni, kas arī nav nekāds demokratijas simbols?

Visdedzīgākie Oto fon Habsburga piekritēji sastopami ungāru un čechu emigrantu aprindās. Apprecot Saksijas-Meiningenas princesi Regīnu, viņš gan pārvilcis svītru daudzu savu piekritēju plāņiem, kuŗos kā viņa dzīves biedre jau bijusi iekalkulēta kāda Burboņas princese un augstāk par apprecēto Regīnu vērtēta arī Spānijas diktātora Franko meita Karmensita. Diezgan ilgajā trimdas laikā Habsburgas Oto izveidojies par personīgi neatkarīgu cilvēku. Tikai tā izskaidrojams, ka viņš, apprecot politiski nenozīmīgo princesi, ignorēja Habsburgu dinastijas gadsimtu tradicijas, kas paredz, ka valdniekam vai troņa pretendentam jāprecas valsts interešu labā, ne personīgas patikas dēļ.

Politiski tomēr Oto fon Habsburgs pārliecināts, ka viņš dzimis, lai reiz nosēstos Viduseiropas ķeizarvalsts tronī. Otrā pasaules kara laikā viņš rietumu politiku vērtējumā bija viena no interesantākām politiskām figūrām. Kad 1942. g. Ruzvelts pateica: „Man liekas, ka būtu labi, ja pēc šī kaŗa Donavas telpā atjaunotu Austroungārijas ķeizarvalsti", tad Oto fon Habsburga sapņi uzziedēja viskrāšņāk. Šos sapņu ziedus notrauca austrumu skarbie vēji Teheranas, Jaltas un Potsdamas konferencē. Austrumu un rietumu attieksmēm paasinoties, Oto cerību akcijas atkal cēlās.

Starp daudzajām laimes vēlējumu telegrammām un padevības apliecinājumiem, ko Oto fon Habsburgs saņēma kāzu dienā, atrodas arī apliecība, kas „piešķiŗ" viņam Bohēmijas troņa likumīga mantinieka tiesības. Apliecību parakstījis kāds Dr. J. Grēcers (Greezer), pēc tautības čechs, kas pats sevi titulē par bohēmiešu konservātīvo partijas ģenerālsekretāru trimdā. Šis fanātiskais monarchijas piekritējs jau apceļojis daudzas austrumu politisko bēgļu nometnes Austrijā un Vācijā un veco emigrantu kolonijas Rietumeiropas galvaspilsētās, iepazīstinot bēgļus ar Oto fon Habsburga ķeizarvalsts dibināšanas plānu. Dr. J. Grēcers apgalvo, ka visu tautību pārstāvji novērtējuši to ļoti atzinīgi. Plānu atbalstot pat poļu trimdas valdība Londonā, kā arī karaļvalsts iekārtai uzticīgie ungāri un monarchijas piekritēji Austrijā, Jugoslavijā un Bulgārijā. Jugoslavijas ekskaralis Pēteris Viduseiropas ķeizarvalsts nodibināšanu uzskatot par vienīgo iespēju atkal nosēsties Belgrades tronī.

Dr. J. Grēcera propagandētā plānā Viduseiropas ķeizarvalsts sadalīta deviņās karaļvalstīs, kas apvienotas trīs ūnijās. Donavas ūnijā ieplānotas austriešu, ungāru, Donavas slavu un jugoslavu karaļvalsts, Balkānu ūnijā — rumāņu un bulgāru karaļvalstis, bet trešajā (poļu-baltiešu ūnijā) — poļu un apvienotā lietuviešu, latviešu un igauņu karaļvalsts. Par ķeizaru un monarchu kollēģijas priekšsēdi, protams, paredzēts Oto fon Habsburgs.

Nav šaubu, ka Viduseiropas ķeizarvalsts dibināšanas domas piekritēju ir daudz mazāk, nekā Dr. J. Grēcers to apgalvo. Jāšaubās gan, vai kādam igaunim, latvietim vai lietuvietim vispār prasīts, vai tas vēlas kļūt ķeizarvalsts pilsonis.

Rš.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Dr. ZENTA MAURIŅA

Vējš no Baltijas jūras un sirds svētnīca

Ceļojuma piezīmes (1)

Dr. Zenta Mauriņa, kas savu trimdu vada Upsalā, Zviedrijā, nesen uzturējās Vācijā. Sniedzam divos turpinājumos viņas apceres par ceļojuma iespaidiem.

Atceļā uz Zviedriju dažas dienas uzkavējos Libekā. Pirmā mirklī šī pilsēta likās ļoti atskurbusi, neciešami pelēka un līdzena. No Bāden-Bādenes aizbraucu pašā vasaras kvēlē, Libekā no debesīm lija aukstums, un arī no zemes kāpa aukstums, bet tad sajutu vēju no Baltijas jūras, ūdens un zivju, darvas un trāna smaržu. Un kad kādā pēcpusdienā, apsēdusies parkā, sajutu ap sevi bērnu dvesmu, tad bija pavisam labi. Marijas baznīcas torņi ir sagrauti, bet pati baznīca vēl stāv, un likās ļoti simboliski: lai arī bumbu tepiķi klāj pilsētas, visas baznīcas nav iznīcināmas, ne tās, kas celtas zemes virsū, ne arī tās, ko cilvēks ceļ savā iekšienē.

Ka cilvēkā, par spīti postam, izdzītībai un atšķirtībai, neiznīcināma ir tieksme celt svētnīcu, par to pārliecinājos Libekā, gan būdama kopā ar latviešiem, gan viesojoties vācu mājās.

Kāds latviešu zemkopis man stāstīja, ka viņš Kurzemē turējies pie savas mājas līdz pēdējam mirklim. Tikai, kad ienaidnieks jau bija iebrucis pagalmā, viņš aizbēga. „Un tādā reizē, protams, nekā nevar paņemt līdz," viņš skumji piemetināja. Bet tā tas nebija, viņš tomēr galveno bija paņēmis līdz. Runājot ar viņu, es jutu dzimtās zemes smaržu, jutu, ka zemi var paņemt līdzi sirdī, un tur tā neatsavināma. Ar šo kurzemnieku es nevarēju runāt par jaunākajām literātūras parādībām, par dažādiem Bēthovena sonātas tulkojumiem, par Toinbija (Toynbee) vēstures principiem, bet man ar viņu kopā bija tik labi, ka diena, kad viņš neatnāca, likās tukša. Kādā citā sarunā es jautāju, kā tas nākas, ka viņš ir gluži viens? Divatā trimdas krusts vieglāk nesams. Tikai pēc kāda brīža viņš atbildēja un man pastāstīja, ka viņam, lūk, dzimtenē palikusi līgava, un viņam esot tāda sirds, kas nevarot aizmirst.

Jā, tāda laikam ir latvieša sirds: tā nevar aizmirst, un dzimto zemi tā paņem līdzi. Un tādēļ tā tik smaga.

*

Pēdējos gados man gadījies satikties ar dažādu tautu pārstāvjiem, un es atkal un atkal esmu pārliecinājusies, ka nav naidīgu un draudzīgu tautu, bet ir tikai labi un ļauni cilvēki, simpatiski un nesimpatiski. Un diabolisku cilvēku izgudrotas valsts sistēmas, kas veicina ārprātu un nomāudz dzīvību. Katrai tautai ir dažas sevišķi spilgti attīstītas īpašības, kas to atšķir no pārējām. Mums nav tik labas audzināšanas kā lielām Eiropas tautām, nav tik vecu tradiciju, nav tādas kultūrālas izsmalcinātības, nav atbildības izjūtas garīgā veikuma priekšā, nav tik izkoptas savstarpējas attieksmes, un neviens latvietis laikam nevarēs teikt, kā to citu tautu vidū bieži esmu dzirdējusi: Jau mans vectēvs bija profesors.

Mūsu pirmais nacionālais rakstnieks, kā par to esmu rakstījusi Uguns garos, bija Auseklis. Viņa nāves gadā dzimis Skalbe, bet kad, piemēram, es dzimu, Skalbem bija tikai astoņpadsmit gadu. Tātad mana gada gājuma rakstnieki nevar nostāties uz rakstniecības tradicijām, kas būtu trīs ģenerācijas vecas. Bet vienā ziņā varbūt gan mēs drīkstētu teikt, ka esam bagātāki par citām tautām. Caurmēra latvietim — varbūt tādēļ, ka mēs piederam sirmvecai arāju tautai — sirds valoda ir dzīvāka nekā caurmēra vācietim, francūzim, zviedram u. t. t. Latvietis reizēm aizmirst par saņemto dāvanu vai vēstuli pateikties, bet ja dāvina, tad bez aplēses, bez rezervēm, negaidot pretdāvanu un dāvanai nepieliekot cenu rādītāju. Tā dāvina pati zeme un saule.

Mēzenes kazarmās tagad vairs nav kopīgu istabu, kur vienā telpā divstāvu gultās mitinās vairākas ģimenes, precēti un neprecēti ļaudis. Istaba, kur pēc manas lekcijas dzērām tēju, bija glīta, pat klavieres tur atradās.

Kāds no moderniem māksliniekiem, ja nemaldos — Gogēns, teicis: Dievs no visraupjākā materiāla veidojis vissmalkāko lietu, no māla viņš radījis cilvēku. Ja man ir Dieva gars, arī man jāpārvar jebkuras materijas pretestība. — Par šiem vārdiem bija jādomā, Mēzenes kazarmās aplūkojot Jura Soikana darbus. Pilnīgi nedogmatiski viņš griež kokā, linolejā, glezno eļļā un izstrādā tušas zīmējumus. Viņš ir ārkārtīgi izveicīgs, izmantojot visprastākos papīrus. Uz raupja iesaiņojuma papīra viņš tik izveicīgi velk otu, uzbur tik siltu pelēkumu, ka, redzot gatavu gleznu, grūti pateikt, kādā technikā tā veidota. Katrs materiāls viņam ir gana labs. Šai ziņā un ne tikai šai ziņā viņš atgādina Frici Hugu (Hug). Viesojoties Afrikā pie slavenā filozofa, mūziķa un ārsta A. Šveicera, Hugam pietrūka audekla, bet viņš aizrautīgi turpināja gleznot uz pītām bambusa grīdsegām. Kā Hugam, tā arī Soikanam (kas diez' vai pazīst šo Šveices gleznotāju), par spīti maigumam, ir tieksme uz noteiktību un vienkāršību, arī viņa darbus raksturo apgarotība, dzīves apliecinājums un dievbijība. Viņi ir viena gada gājuma cilvēki un, labi pazīdami akadēmijas likumus, sevī atraduši gana spēka, lai ietu savu ceļu. Hugam nesen bija izstāde Cīrichē, bet Soikanam vēl jācīnās, lai izlauztos no Mēzenes kazarmu mūriem, kas viņam, cerams, izdosies, liekot vērā viņa darbu dinamiku un gribu pārkāpt cieši novilktās robežas. Brīdis, vadīts Mēzenes kazarmās, bija pārāk īss, lai sīkāk iepazītos ar šī gleznotāja īpatībām, bet šķiet, viņš nepieder pie tiem, kas apstājas pusceļā.

Pilnīgi cita tipa mākslinieciе ir Olga Kuncīte-Baltgale ar savu tieksmi uz dekorātīvu, sensuālu izsmalcinātību. Šķiet, kūmās viņai stāvējis Renuārs. Viņa sīki pazīst sievietes ķermeni, un viņas elēģiskie, juteklīskie akti, aizlauztas sievišķības paudēji, atgādina melancholiskas puķes. Viņas iemīļotā krāsa ir ļoti īpats pīlādžu sarkanums. Osvalds Špenglers, rakstīdams par krāsu metafiziku, uzsvēris sarkanas krāsas bioloģisko spēku, aizrādīdams, ka tā ir vienīgā krāsa, uz ko reaģē dzīvnieki un bērni; bet ne tāds ir Olgas Kuncītes sarkanums. Kontrastēdams ar balti caurspīdīgu miesu, tas gan tvīksmina skatītāju, gan pārceļ to sapņu pasaulē. Un no tās pašas pasaules nāk arī viņas puķes, kas nav augušas zemnieku dārzā.

*

Libekā sastapu vēl vienu otru latvieti, kas, par spīti nomācīgajiem dzīves apstākļiem, sevī rada gana spēka, lai nenosistu laiku, gaidot izceļošanas vīzu, vai arī kādu citu iespēju uzsākt normālu dzīvi. Jo nometnes dzīve, kaut arī agrākais chaotiskais posts novērsts, nav normāla dzīve, tāda tā nav ne garīgam darbiniekam, ne zemniekam, izrautam no ierastās vides. Visur, kur cilvēkam laupīta brīva kustība, laupīta brīva mijiedarbība un sacensība ar gara ieteniekiem, kā arī iespēja patstāvīgi izraudzīties ceļa rādītājus, un ir jāapmierinās ar to, ko nejaušības vilnis — reizēm, ak, tik seklais! — pienes, cilvēka spēki deģenerējas. Ir vajadzīgs ārkārtīgs ētisks stiprums un bagāta fantazija, lai pārtiktu tikai no sevis. Šo noslēgtības lāstu, šo saistību pie vienas vietas, varmācīgas norobežotības demorālizētāju spēku lieliski tēlojis franču rakstnieks Kamī (Camus) romānā Mēris, kas dīvainā kārtā Vācijā maz pazīstams, kaut gan grūti nāktos kādu citu tagadnes romānu tēlošanas un sirds spēkā viņam nostādīt blakus. (Romāns rudenī iznāks latviešu tulkojumā.)

Domājot par mūsu likteni trimdā, smeldz sirds par visām tām dāvanām un spējām, kas velti aizplūst tukšumā, un kuras nav iespējams kā brīvi plūstošu ūdeni sakrāt kādā rezervuārā, lai vēlāk ar to gaismotu mūsu izpostīto dzimteni, jo reiz taču pienāks diena, kad katrs garīga un fiziska darba veicējs būs nepieciešams. Arī krātiņā uzaugusi bezdelīga, izlaista brīvībā, lipinās savu lizdu tūkstošgadu vecā bezdelīgu stilā, kaut gan tādu lizdu nekad nav redzējusi, bet nabaga cilvēks daudz ātrāk nekā dzīvnieks deģenerējas un aizmirst savu senču tikumus. Vienīgais mierinājums, ka latvietī iemīt sīksta griba tai vietā, kur viņš nostādīts, sasniegt visaugstāko galotni. Šī ietekme mūsu tautai piešķir kustību, kas sevišķi duras acīs, salīdzinot to kaut, piemēram, ar zviedriem, kas pa lielākai daļai apmierinās ar dzīvi, kāda tā nu reiz ir.

Katrs rīts ir jauna slāpe:
Izprast dziļāk. Mīlēt kairāk.
Sniegties augstāk. Iegūt vairāk.
Vakars: sadragāta kāpe.

Šos vārdus teikusi mūsu lēnīgā, rāmā Anna Brigadere. Viņas tēvs bija vienkāršs gājējs, kalps, bet no mazās Anneles izauga sava laika lielākā latviešu rakstniece. Šogad oktobrī paies deviņdesmit gadu no viņas dzimšanas dienas, un, atceroties viņu, mēs atceramies latviešu likteni vispār: ir jārada no nekā. Un kādu laiku to var, ja paša sirds ir bagāta. Ēka būs droša, „sirdi ja pamatā liksi".

Šai ceļojumā vairāk nekā vienu reizi pārliecinājos, ko latvietis spēj, kaut arī ieslēgts akmens sprostā. Kādu jaunu biklu sievieti liktenis aizdzinis trimdā gluži vienu pašu. Vācijā iebraucot, viņa pat lāga neprata vācu valodu un piecos trimdas gados pabeidza ne tikai zobārstniecības fakultāti Minchenē, pārāk spēcīgo ēstgribu nodzenot ar melno kafiju un iekšējo nemieru remdinot rīta mišā, bet viņa šai laikā vēl arī ieguvusi doktora gradu. Bet — un vai katrā latvieša liktenī nav kāds bet — Vācijā viņa nedrīkst praktizēt un Jaunajā pasaulē visi pārbaudījumi jāiztur no jauna. Es nešaubos, ka viņa tos izturēs, kaut gan neviļus jājautā: kad viņa dzīvos? Kad atradīs laiku izkopt savu personīgo dzīvi, gūt to, bez kā viņa nespēj iztikt, jo arī viņai ir tāda sirds, kas nespēj aizmirst un tukšumu nespēj nest. Viņa arī Amerikā priekšzīmīgi veiks savus uzdevumus, bet pirmajā dienā, kad ceļš uz dzimteni būs brīvs, kaut peldus dosies mājup: „Uz Latgales mīlīgiem pakalniem trīs Kristus puķes zied".

Mūsu jaunās paaudzes vidū vēroju apbrīnojami spēcīgus, viengabalainus cilvēkus, sava ceļa zinātājus, tikai viņi skarbāki un nerunīgāki nekā tie, kam vēl izdevās savu izglītību noslēgt Rīgā un par darbiem un nedarbiem gūt godalgas.

Tā mani arī aizgrābj kāda tautiete ASV, baltu filoloģijas maģistre, kas, fabrikā strādādama, pelnī dienišķo maizi sev un savam mazajam puisēnam, bet arvienu vēl atrod gana garīga spraiguma, lai rīkotu gan Mātes, gan Kalpaka dienu, latviešu koncertus un priekšlasījumus, lielā nesavtībā un pazemībā nekad sevi neizbīdīdama pirmajā vietā. Lasot viņas vēstules, es jūtu mūsu dainu garu, kas atzīst tikai daiļi darīto darbu, es jūtu Murmuižas tautas universitātes svētību: no visām zinātnēm vissvarīgākā ir dzīves ziņa. Sirdsšķīsti cilvēki vēl nav izmiruši, bet viņi kļuvuši tvirtāki, pasaules vētra norāvusi jebkuru sentimentālitātes plīvuri. Arī atrisināmās problēmas ir savādākas nekā Poruka laikā, bet tāpat kā toreiz, tā arī šodien tās ir tikai tad atrisināmas, ja izprot, ka no visām veicamām gaitām vissvarīgākā ir tā, kas aizved pie dzīvā cilvēka, kas mūs gaida, kam mūsu roku vai arī mūsu gara spēks nepieciešams.

Latvietis kārto Anglijas floru

SARUNA AR BRITU IMPERIJAS MŪZEJU JAUNO NODAĻAS VADĪTĀJU DOC. A. MELDERI

„Nu redzi, kā te tagad izskatās, neņem ļaunā," saka doc. Aleksandrs Melderis, vērdams durvis un aicinādams piesēsties uz kāda brīvāka krēsla malas. Istabā izskatās, kā jau dažu dien ceļotāja istabā, dienu priekš aizbraukšanas. Koferi, drēbju saiņi, papīra kaudzes: pēc septiņiem Upsalā pavadītiem trimdas gadiem, doc. A. Melderis pārceļas uz Londonu, kurp viņu aicina Britu imperijas mūzejs.

A. Melderis saistīts par šī mūzeja herbārija Eiropas nodaļas vadītāju, pie kam viens no viņa galvenajiem uzdevumiem būs „savest kārtībā pašas Anglijas floras sistēmatizāciju", kur pēdējos gados dažu apstākļu dēļ radušās zināmas neskaidrības un pat sajukums. Baltijas valstu un Zviedrijas floras pazinējam te nu uzticēta neitrāla un objektīva šķīrējtiesneša loma.

Svešumā dzīvojot, bieži vien pietiek ar draugu vai labu paziņu tikai dzīvot vienā pilsētā, kaut vai sastopoties pa retam. Galvenais ir — zināt, ka viņš ir tepat, sasniedzams katru brīdi; bet ja tāds draugs brauc projām uz ilgiem gadiem, tad pēkšņi ir liela vēlēšanās vispirms pārcilāt vecos laikus, un tā arī atvadu intervijā ar A. Melderi pirmā tema nav vis nākamais darbs, bet viņa — sportista gaitas.

STUDIJAS UN SPORTS — ABI BLAKUS

A. Melderis savā laikā bija diezgan pazīstams basketbolists un futbolists. Gan ne tik slavens kā viņa brālis Visvaldis, bet pēdējam jau arī tikai atlika pārņemt brāļa mantojumu un attīstīt to tālāk. Jo armijas sporta klubā Visvaldis nāca sava vecākā brāļa Aleksandra vietā. Bet Aleksandrs bija pirmo desmit vidū, kas parakstīja spēlētāju kartītes pirmajai vēlākā meistara ASK basketbola vienībai, bija arī starp tiem, kas izcīnīja savā laikā vēsturiskās cīņas ar Valsts karoga apvienību, vēlāko Startu.

Futbolā A. Melderis izauga YMCĀ, pēc tam aizgāja uz RFK, kura vienībā viņš bija vēl 1928. g., un tikai intensīvais studiju darbs neļāva aktīvo virslīgas dienestu turpināt. Bet Melderis pilnīgi bez sporta nekad nav varējis iztikt, un tā 1937. g. viņš atkal spēlē, šoreiz ASK III līgā, tikai pats sava prieka un pašas spēles dēļ. Un arī trimdā Zviedrijā, nu jau turpat 40 gadus vecs, A. Melderis ir aktīvs upsaliešu cīnītājs, tiklab basketbolā kā futbolā. Un pāris reizes nedēļā treniņos pamatīgi izsviedrēties viņam vislielākā bauda. Londonas latviešu basketbolisti iegūst vērtīgu atbalstu, tikai nezin, ko uz to sacīs Imperijas mūzeja sirmie, cienījamie džentlmeņi?

MILZUMS VĒL DARĀMĀ DARBA

Tā saruna aizvirzās uz jauno darbu. Melderim būs ne tikai jākārto pašu angļu flora. Gadījums gribējis, lai viņš, varbūt, kļūtu arī par saprašanās tiltu starp diviem angļu parallēliem mūzejiem, kas, gan viens no otra atrazdamies tikai labas stundas braucienā, nekādu kontaktu nav uzturējuši jau gadu desmitiem ilgi. A. Melderis no botaniķu kongresiem un zinātniskās korespondences pazīst abu šo mūzeju vadošos zinātniekus, un tie visi viņu nu apsveic ar jauno darbu, acīm redzot klusā cerībā, ka savam konservātīvismam nu tādā ceļā tiks pāri.

A. Melderis no Upsalas uz Londonu paņem līdzi milzumu vēl darāma darba. Slava, ko viņam sagādājusi Dr. Smita Rietumķīnas ekspedīcijas plašā graudzāļu materiālu apstrādāšana, Svena Hedina Mongolijas tuksnešu un stepju graudzāļu klasificēšana, — šī slava, kas A. Melderi izvirzījusi par vienu no labākajiem graudzāļu pazinējiem pasaulē, gādā arī par jauniem un jauniem uzdevumiem. Pieteikti jau materiāli no Šveices, Dānijas, Afganistānas, arī Kanadas, uz kurieni A. Melderis bija sagatavojies izceļot, iekām nāca Anglijas piedāvājums. Arī viņa paša plašais monografiskais darbs par Hordeae (miežu) grupas augiem gaida nobeigumu.

KAS PAVEIKTS ZVIEDRIJĀ?

„Vaļsirdīgi runājot," saka A. Melderis, „šie septiņi gadi Zviedrijā man zinātniskā darba ziņā bijuši kā lielisks ārzemju komandējums." Protams, dienišķās maizes nopelnīšanai A. Melderis gandrīz katru vasaru karstajos mēnešos naktīs braucis uz 72 km tālo Stokholmu strādāt saldējumu fabrikā, atgriezdamies mājā tikai pl. 6 rītā.

Tieši Upsalā, Botaniskā mūzejā strādājot, A. Melderis pievērsies tīrajai sistēmatikai, dažos gados iegūdams pasaules zinātnieka vārdu. Viņš ar lielu gandarījumu min savus Upsalas profesorus, kas viņam devuši vislielākās iespējas darbam. Šeit Upsalā A. Melderis iemantojis arī visu respektētas un atzītas zināšanas augstākajās sēnēs, savācot pats tuvu pie desmittūkstošu lielu kollekciju, kārtojot sēņu izstādes botaniskajā dārzā un sniedzot arī saviem tautiešiem praktiskus padomus pašā notikuma vietā — mežā, kur viņu allaž varēja sastapt. Jāpiemin, ka augstāko sēņu sistēmatizācijā Zviedrija ir pamatu licēja, un šīs lietas autors Lundels vēl tagad strādā universitātē. „Man bija viegli," atzīstas A. Melderis, „visu, ko viņš bija izpētījis un savācis 30 gaŗos gados, tas nodeva manā rīcībā, un es tam tiku cauri ļoti īsā laikā."

Kaut arī Zviedrija A. Melderim devusi tik daudz, viņš to atstāj bez sevišķām skumjām. Iemesls — nākotnes izredžu absolūts trūkums. Ap nedaudzajām vakancēm mūzejos un universitātē cīnās pašu zviedru kandidāti. Un kaut arī viņa profesors Naufelds kādā vietā to raksturo kā „zinātnieku ar ļoti plašām zināšanām augu sistēmatikā, kas apveltīts ar asu skatu, sistēmatiķa mēra sajūtu un labu formu atmiņu," tomēr tālākajā konkurencē cik ilgi tajā piedalās arī kāds zviedrs, ceļš ir un paliek slēgts. Ārzemnieks — tas šeit izsaka visu, un tur nelīdzēs arī zviedru pase, ja tādas kādreiz sāks dot un tās kāds ņems.

A. Melderis dzimis 1909. g. Jelgavā kā dabas zinību skolotāja dēls. Beidzis Jelgavas valsts vidusskolu, — 1936. g. beidzis dabas zinātņu fakultāti. Jau studiju laikā pieņemts par zinātnisku darbinieku botaniskajā dārzā un 1934. g. ievēlēts par subasistentu. 1936. g. asistents, 1943. g. privātdocents. Lasījis Lauksaimniecības akadēmijā lekcijas iedzimtības mācībā pie botanikas katedra. Zinātniskā darba interese Latvijā īpaši saistījusies pie dažādām iedzimtības problēmām. Strādājot ar sojas pupām, savvaļas kartupeļiem, tomātiem, A. Melderis krustošanas ceļā mēģinājis izaudzēt jaunas, Latvijas apstākļiem piemērotas, izturīgākas šķirnes. Ar sojas pupām paveicies vistālāk. Jaunā šķirne jau nodota Stendes selekcijas stacijā pavairošanai, un varbūt tagad jau dod bagātas ražas. Panākts arī jauns kviešu un vārpatas krustojums.

Saruna ir galā. Nesaiņotie koferi gaida. „Sveiks!" — „Uz redzi!" Protams, kur, kad? — kas to šodien jautā atvadoties. Jo mēs neviens nezinām, kur mūs aiznesīs nākamie plūdi.

A. Strautmanis

Upsalā, jūnijā.

Modernais cilvēks

PĀRDOMAS

Šīs rindiņas pārdomām uzrakstījis cilvēks; tās lasīs cilvēki, mani tautieši, bet es šaubos, vai mēs visi kopā pratīsim atrisināt šo mūžam lielo mīklu, pratīsim nemaldīgi un definītīvi pateikt, kas tad galu galā ir cilvēks, kas ir mūsu eksistence. Modernie prātnieki Sartrs un Heidegers, līdzīgi Kirkegārdam, gan mēģina dot šiem jēdzieniem vispārējas formas, tomēr maz pārliecinošas, kurpretim Jasperss un Marsels noliedz katru definīcijas iespēju un saka, ka cilvēku var tikai apskatīt. Par to, ka cilvēkam bez miesas ir arī dvēsele, vairs nestrīdas ne filozofija, ne zinātne; pat tāds Dieva un morāles noliedzējs kā Sartrs, parafrazēdams Aristotela vārdus, saka, ka dvēsele parādās miesā un ka miesa ir dvēsele. Ne tikai teoloģija, bet arī medicīna atzīst, ka bez miesas un dvēseles cilvēkā mājo vēl dievišķais gars un ka šī trinitāte nesaraujamā harmonijā ir tā, kas veido dzīvo cilvēku. Psīchiatrija uzskata par pamatlikumu to veselīgo un vienīgi pareizo kārtību, pēc kuras cilvēka organiskais un funkcionālais pakļauts garīgajam, un ka bez šīs subordinācijas harmonija nav iespējama. —

Modernais cilvēks nav no debesīm šodien kritis, bet ir savu daudzo priekšaudžu cienīgs pārstāvis ar visām savu senču gara bagātībām un nabadzībām. Tās garīgās vērtības, ko pirms divi tūkstoši gadiem nesa pasaulei Kristus, un bez kurām Dostojevska vērtējumā visa pasaule būtu tikai kails neprāts, šodien vairs nav spēkā un vietām pat apsmietas. Tas vērojams ne tikai atsevišķa cilvēka dzīvē, bet arī visas pasaules lielajās lietās, un no šī grēka nav pasargāta arī baznīca.

Kristus mācītai mīlestībai uz savu tuvāko un mācībai par piedošanu un netiesāšanu vissmagākos triecienus deva neviens cits, kā pati kristīgā baznīca. Viduslaikos un it sevišķi tā laikmeta noslēgumā kristīgās baznīcas imperiālismam par upuri krita miljoni cilvēku: tos mocīja, dedzināja, slīcināja un dzīvus iemūrēja, un visu to darīja Dieva vārdā. Paši kristīgie priesteri un ieceltie soģi aicināja sātanu pasaulē; katru cilvēku kā ķeceri turēja aizdomās par sabiedrošanos ar sātanu, un iedomāto raganu rindai nebija gala. Uz ešafotiem un sārtiem apsmēja Kristus cēlās idejas, un vēsture liecina, ka arī Kalvins, Cvingli un Luters nav bez saviem grēkiem. Visas šīs mežonības nobruģēja itin gludu ceļu franču 1789. g. revolūcijai un vēlākajam ateismam un nihilismam kā dogmām.

Arī komūnisms nav austrumos, bet gan kultūrālajā, klerikālajā Vakareiropā izperināts briesmonis, kas tikai tagad barojas Krievijas līdzenumos. Uz šīs neauglīgās bezdievības zemes par ļoti piemērotu stādu izrādījās Darvina idejas. Tās gan nav nekāda pierādīta teorija, bet tikai hipotezes. Ar hipotezi par „dabīgo izlasi", ar pieņēmumu, ka vienmēr un visur caur gadījumu rodas jaunas sugas īpašības ar pieņēmumu, ka vienīgi cīņa un cīņas rezultāti noteic visa dzīvā eksistenci, Darvins deva cilvēcei vēl joprojām vadošo baigo trinitāti — gadījums, cīņa un progress. Gadījuma baze atņēmusi cilvēcei morālisko atbildības izjūtu.

Vēl graujošāks ir atzinums, ka tikai cīņa nodrošina progresu. Šī mācība par cīņu kā lielo dabas uzbūves un pastāvēšanas likumu novedusi visu pasauli pie visu cīņas pret visiem. Cīņas psichoze sagandējusi visu cilvēci, un ikviens no mums tiecas pēc varas un stipruma, lai aizstāvētu savas intereses un pasargātu sevi par katru cenu bet līdzcilvēkam sagādātu iespējami lielākus triecienus tādēļ

(Turpinājums 6. lpp.)

MARGARITA KOVAĻEVSKA

Čiepa stāsta septīto pasaku

(Beigas)

Te gandrīz visu veikalu logi kārdinās vēdera priekam. Logos un ārpus veikalu durvīm bāli dzeltenu banānu ķekaru vītnes, apelsīni un citroni laistās, spīd un smaržo kā no pasaku ķēniņa zelta ābeles. Ziemai vidū kā brīnumam te svaigi salāti, špināti, zirnīši, tomāti, radīsi un šampinjoni! Un rieksti! Visādu sugu un pasugu rieksti — lieli un mazi, gareni un apaļi un bērna galvas lielumā, ar veseri pušu cērtami. Un saldumi, kliņģerīši, plāceniši, bumbulīši, burbulīši, zelta, sudraba papīros ievīstīti, celofana turziņās caurskatāmi noglabāti, rožu lapu kārbās paslēpti. Un desas un šķiņķi, logos iekārtas plikas zosis un tiesi cāļi, kā slīkoņi — mans Dievs, bet taukumi te nav modē. Pat dzīvi suņi logos, ne vēderam, bet mājas priekam.

Jā, brīnums, lietišķie, bez apstājas aulojošie ņujorkieši ļoti mīlo suņus. Gandrīz katrs agrā rīta stundā vai pēc darba vakarā vadā saitītē suni. Treknu un garlaicīgu suni vai nelaikā iegrožotu kucēnu. Šie suņi nemāk skriet, aizmirsuši riet, viņi ir paklausīgi lielpilsētas suņi, vienīgi māju stūrus un stabus viņi sveicina, kāju paceldami, tāpat kā Eiropas suņi.

Un reklāmas — sarkanas, zaļas, dzeltenas, kas naktī atbur pelēko pilsētu mākslīgu uguns ziedu dārzā vai biedē kā pārdabīgu kaķu un tīģeru zaļi sarkano acu mirkšķinājumi. Baigi — un lieliski!

Man jau pirmajā dienā pavisam raibas acis. Bet apgriezās ar kājām gaisā arī citas sešas dienas. Kā tirgus karuselī, cirkus būdā — ar zvēru dārza apskati, kur pērtiķi mēdī cilvēkus un koši, bites lieluma putniņi rāda savas saskanīgās krāšņuma spalvas, rāda tās raibajam, krāsu nesaskanīgajam pūlim aiz stikla sienas. Un patiesi ir savs jautrums un izklaide, taču sirdī gulstas smags nelabums. Jūras slimība vēršas sauszemes paģirās. Dīgst nepanesamas ilgas pēc Eiropas. Es jūtos Dieva sodīta, ne lutināta — kā tas tā var būt!

Un aizdrāž un sadilst putekļos otrā nedēļa. Kāds te savāds klimats. Vienu dienu sutīgs vasaras karstums, otrā klabinās zobi, un sejā lido sniega pārslas. Es neredzu ielās neviena koka, kā tas bija manā Rīgā, nevienas spraudziņas akmeņos zāles zaļumam, kā tas bija Liepājā, Jelgavā un Vācijas namu priekšā. Un mani pārņem šausmas kā kara laikā, kad virs galvas rūca nāve un iznīcība. Vai tad es nekad, nekad vairs neredzēšu mežus un dārzus? Šķiet, akmeņu pilsēta kā milzīga kārpa izpletusies Dieva zaļajā plaukstā, kā ēde, kas saēd dzīvos audus, nograuž jēgu gribai dzīvot.

Tik pārāk liela pilsēta, kur līdz pat debesīm spiežas un mājas cilvēks uz cilvēka, ir slimība, naudas kāres slimība. Tik pārāk lielu pilsētu nekad nevar iemīlēt, tā nav pārskatāma, tā nav izstaigājama, bet apakšzemes dzelzceļi kā ķirzakas lodā tumsā zem pilsētas mūriem un ielām.

Es apstājos pie milzīgajiem skatlogiem — vai es nekad vairs neredzēšu elegantos Hamburgas logus? Kaut kur pilsētai serdē aiz stiklu plānajām sienām vajaga ziedēt lielpilsētas fantazijas pārkairinātai un izsmalcinātai gaumei, kaut kur vajaga zarot romantiskajam kokam ar solu un rožu krūmu, kaut kur taču jālokas bulvārim, kur aizslīd elegants, noslēpumā tīts limuzīns, aizčaukst paradīzes putna skaistumā modernā, žurnālos apbrīnotā Amerikas sieviete.

Es redzu tikai cenu zīmēm piesvaidītus un precēm pieblīvētus logus, es redzu tikai nespodras, nogurumā iestiklotas acis, zem košām lūpu un vaigu krāsām paslēptus vienaldzības vaibstus. Kā var cilvēks aiziet garām cilvēkam kā stabam? Tikai suns sunim no tālienes, važā saistīts, pagroza deguna pumpu, pagroza dibena apcirpto asti. Es pasmejos aiz bēdām. Tā nav provinces mazpilsētas cilvēka bēda, lielpilsētas ņudzeklī maldoties, tā ir citāda bēda, nojausma, ka nekad nevarēs, nevarēs sakust kopā ar šo ļaužu masu.

Kā tas nāk, ka tam vecim vienā kājā zila zeķe, otrā papagaiļa dzeltena — un neviens to neierauga? Kā tas var būt, ka vājprātīgajam nēģerim, kas, brūnās rokas pacēlis, svētī putekļaino pilsētas panorāmu, neviens pat neuzmet skatienu, neviens zēns neapstājas pabrīnīties? Tas taču ir tik traģisks un majestātisks skats.

Jā, ar laiku es zinu, kāpēc tas tā. Te visi aizrīdamies skrien pēc dolara, pēc centa, grābj grūtumā vieglumu, ķer ietās dārzu puķes savam kapam. Bērns izkašņā no atkritumu tvertnes avīžu žūkšņus, ķer vēju plosītās lapas ielu netīrumos un krāj un pārdod vecu papīru uzpircējam. Skolas zēni piedāvājas palīdzēt saiņu apkrautam gājējam par dažiem centiem. Un nēģeriete tādēļ pelnu pelēku seju, ka visu nakti grūti strādājusi fabrikā. Un skaistās lelles, kas viena aiz otras ap devīto rīta stundu ieslīd daudzstāvainajā modes preču veikalā, ir tikai pārdevējas kino zvaigžņu paskatā. Visu dienu viņas stāvēs kājās un smaidīs, un pēcpusdienā, kad pilsētai jāatplaukst kairai nakts dzīvei, viņas iekāps sava drauga vai pašas limuzīnā un trauksies cauri ielām, ne pa kreisi, ne pa labi nepavēdinādamas skaisto skropstu vēdekļus. Un ja viņām nebūs sava auto vai drauga, viņas kāps apakšzemes ķirzakas vēderā, aizvērs plakstus un gulēs dārgās bezdarba minūtes. Pasaule izslēgsies no apziņas, no acu skatiena — rītu taču atkal darbs un dolars.

Man nav vārdu, bet viss Jaunajā zemē man šķiet tik sagrozīts, ačgārns, ka es beidzot sākšu izprast Pikaso gleznas un teikt — viņš patiesi ir šī trakā laikmeta raksturīgākais meistars.

Nu, vai tas nav trakums, mīļā, nabaga Eiropa, — šeit, dolaru zemes pilsētu pilsētā Ievas meitas, bagātās un nabagās, šūpo ausīs neīstus auskarus, acij nebaudāmi ir viņu krāsaino stiklu žilbīgie gredzeni, matu sprādzes, un papīra puķes pie krūtīm apskauj zeltītie konfekšu kārbu koķetie apsēji. Tā mirdzēt var tikai velna kārdinātāja apzeltītais pirksts.

Briesmīgi, es gribu saukt, bet papīram nav balss. Pasaka vēl nav galā, bet mana nogurusī roka šovakar negrib vairs rakstīt.

Ir vēla stunda, un rītu arī man atkal darbs."

Sidnejas teātra mākslinieku sirsnīgs žests

Sidnejas latviešu teātra ļaudis savu līdzekļu robežās vienmēr palīdzējuši tiem mūsu skatuves māksliniekiem, kam pasaulē klājas grūti. No Sidnejas sainīši aizceļojuši bijušiem mērbekiešiem, un rasta iespēja, lai dažam nosūtītu arī naudas atbalstu. Pašreiz pie Sidnejas latviešu teātra dibinās fonds, lai krātu līdzekļus palīdzībai visiem māksliniekiem, kas Vācijā nonākuši grūtībās.

Sidnejieši lūdz šos māksliniekus bez kautrēšanās paziņot savas adreses. Ja nu kautrība tomēr būtu nepārvarama, tad palīdzēt varētu šo mākslinieku paziņas. Adrese: Sidnejas latviešu teātris, c/o Mr. K. Gulbergs, 95, James St., Punchbowl, N.S.W., Austrālija.

A. Šm.

Trako mājas iemītnieka piezīmes

Feļetonists Kajaks ir pazīstams vācu žurnālists, ko latviešu lasītāji atcerēsies no viņa darbības laika Latvijā. Savus sacerējumus viņš raksta latviski. Sniedzam viņa satiru par politiskajiem apstākļiem Vācijā.

Pašlaik es tupu kādā vācu trako mājā. Iekļūšana bija pavisam viegla. Gribēju dibināt jaunu politisko partiju. Radikālsociālistisko.

„Kā, lūdzu?" kungi pie reģistrēšanas brīnījās.

„Radikālsociālistisko," es atkārtoju.

„Tas ir bīstams tips," viņi savā starpā sačukstējās, „tas laikus jānogādā drošā vietā!" Un uz mani: „Kādi, lūdzu, ir šīs partijas mērķi?"

„Demokratiski," es atbildēju. „Īsti demokratiski!"

„Jūs, varbūt, arī sviestu gribat laist tirgū par lētāku maksu?" šie prasīja.

„Tā gan," es atbildēju, „sviestu arī. Vispār gribu, lai ļaudis atkal varētu dzīvot kaut cik pieklājīgu cilvēka dzīvi. Cukuru arī dabūs bez ierobežojumiem."

„Ko jūs, lūdzu, vēl gribat?" šie iepleta mutes.

„Visas luksa celtnes Bonnā un citur vēlos pārbūvēt par dzīvokļiem kara invalidiem un bēgļiem bez tautības, pavalstniecības un ticības atšķirības; no līdzšinējiem tā sauktiem politiķiem sastādīt kartupeļu vaboļu iznīcināšanas komandas, un vispār tikai spējīgus cilvēkus iecelt atbildīgos posteņos..."

„Galīgi traks!" viņi murmināja un vēlējās zināt, ko es vēl gribot.

„Veidot samērā prātīgu iekš- un ārpolitiku, samazināt algas ministriem, deputātiem un tamlīdzīgiem kungiem, kas gan nebūtu attiecināms uz manas partijas pārstāvjiem, un..."

„Stop!" šie mani pārtrauca. „Kamdēļ tad tas jūsu partijā nebūtu vajadzīgs? Hē?"

„Tādēļ, ka mēs no savām algām paturēsim tikai tik daudz, lai varētu segt dzīvei nepieciešamos izdevumus, pārējo naudu atvēlēsim trūcīgiem. — Ne tikai dižvīriem ir jādzīvo, bet visiem citiem arī!"

Tad pienāca apkopēji un uzvilka man trako kreklu. Ardievu, mīļie draugi. Pēc nākamā kara atkal tiksimies!

Kajaks

Modernais cilvēks

(Turpinājums no 5. lpp.)

vien, lai tas vispārējā cīņā mūs varbūt neesamītu. Kad mēs paši saņemam šādus sitienus, tad gan kliedzam pēc taisnīguma, atsaucamies uz mīlestību un kristīgo ticību.

Attīstības un progresa elks gan devis cilvēcei lielu dziņu un dinamisku spēku, kā arī paļāvību uz cilvēku pašu, bet visi atklājumi un izgudrojumi savā gala efektā ne mazākā mērā nav atbrīvojuši cilvēci no tās vajadzībām, trūkumiem un nelaimēm, un šodien visa cilvēce kā vēl nekad ar uguni, motoru, radio, radaru un atombumbu nastā satriekta vaid un sten zem progresa smaguma un lāsta.

Vieni, kā Markss, Sartrs, Freuds un citi, pavisam noliedz garīgās vērtības. Komūnistiem reliģija ir opijs tautai, cilvēku iedomas, kas kalpo kapitālistiskai varai. Citi, piem. Nīcše, bēgdami no vecā Dieva, meklē jaunas garīgas vērtības, kas aizstātu agrāko dzīves jēgu. Modernās cilvēces lielum lielais vairākums nogrimis vienaldzībā pret visu garīgo. Viņi cieš Dievu, reliģiju, morāli, aistētiku un citas garīgās vērtības, kamēr tās paliek savā kaktiņā un nejaucas viņu saimnieciskā, politiskā un sabiedriskā dzīvē, kur autonomi valda konkurences, varas un vajadzību materiālie likumi. Pat dievticīgie ir ticīgi tikai pa svētdienām un savu vakarlūgšanu brīžos, bet savā ikdienišķā aroda, ģimenes un sabiedriskā dzīvē vadās vienīgi no saprāta, profita un egoisma prasībām.

Modernās cilvēces rīcībā ir gan daudz varenu un skaistu garīgu vērtību, kuru uzdevums būtu diendienā kalpot visam godīgam, labam un skaistam, bet šīm vērtībām vairs nav izšķirējas ietekmes uz mūsu dzīvi un kultūru. Šīs vērtības it kā ziedētu kādā nomaļā, jaukā dārzā, kur atpūtai uz īsu brīdi ieskrien materiālisma sadragātais cilvēks, kamēr mūsu saimnieciskie, politiskie un kultūrālie ceļi ir kaili un tukši no cilvēcības ideāliem. Un lūgsim ideālistu šodien sevi pārbaudīt sirds dziļumos, vai savā būtībā viņš tomēr nav tāds pats materiālists? Cilvēks, atraisīdamies no īstām garīgām vērtībām, atraisījies no savas personības, kļuvis par masu cilvēku.

Vai ar nule minēto atraisīšanos modernais cilvēks ir ieguvis brīvību, šo visos laikos un visās zemēs pielūgto ideālu? Šie pielūdzēji nav pielūguši īsto brīvību, bet gan rūgtu maldu brīvību, jo šī brīvība nav mūsu labā doma, un tā nedod gaidīto apmierinājumu. Šī brīvība, ienākdama mūsu mājās, padzinusi mājas labo garu, radot mūsu sirdīs tukšumu, mocošu, ar neziņu un bailēm piesātinātu tukšumu. Šo tukšumu tad nu cilvēks mēģina visiem spēkiem piepildīt ar jaunām doktrīnām un skrien pakaļ visādām jaunām ideoloģijām, nonākot neciešamā nebrīvībā.

Šodien cilvēks ir te komūnists, te individuālists, fašists, nacionālsociālists, nihilists, eksistenciālists u. t. t., bet nav vēl redzēts, ka jaunās mācības būtu cilvēcei ko pozitīvu devušas. Par šo mocošo „brīvību" Andrē Žids (L'immoraliste) izteicas šādi: „Es apgalvoju jums, ka brīvības izjūta man ir sagādājusi lielu sirds nemieru. Dodiet taču man pamatu manai būtībai, jo es pie sevis to nevaru atrast. Es esmu atbrīvojies, tas var būt, bet ko tas man dod? Es ciešu no šīs brīvības, kurai es nerodu nekādas izmantošanas." Arī lielais vērtību noliedzējs Sartrs nav laimīgs ar savu brīvību, jo kādā vietā saka: „Es esmu nolādēts brīvībai." Nīcše, velti izmēģinājies aizpildīt radušos tukšumu gan ar pārcilvēka elku, ar varas pielūgšanu un ar mūžīgas atgriešanās sapņiem, savu dzīvi beidza vājprātīg mājā pēc tam, kad uz ielas bija pie lūdzis vecu, vāju zirgu, to apskau dams un skūpstīdams. Bet šķiet, ka š mocošā brīvība ir sevišķi sāja tās dis harmonijas dēļ, kas mājo modernaj cilvēkā, jo mūsu senču mantojum mūsu sirds dziļumos vēl runā par kā du citu dzīves ideālu, par citu dzīve izpratni, par dievišķu tikumu. B likt šīs vērtības galdā mums bie vien kauns tikai tādēļ, lai mēs ļau priekšā neparādītos par vājiem rad jumiem.

Kur tad izeja no šī tukšuma, disha monijas un krizes? Visur izskan vi na vienprātīga doma, ka jāatgrie pie vecām, pārbaudītām gara mant jo kas labāks un noderīgāks par tā līdz šim nav atrasts. Runājot tā pa lielā meklētāja Nīcšes vārdiem, „pasaule izmeta gan tīklus, lai vilkt labus lomus (domātas jaunas garīg vērtības), bet katrā metienā iekšā ja tikai tā paša vecā Dieva galv Cilvēci pie krizes ir novedusi ne k stietība, bet gan kristīgie. Dievti gie cilvēki joprojām liek cerības baznīcu, bet itin visos cerējumos re ar to izskan lielas bažas par to, v baznīca būs uz to spējīga. Norāda, baznīca pašreiz atsvešinājusies dzīva cilvēka, nepārzina viņa ciešan un vajadzības un runā savā ne dernā valodā.

Nezaudēsim mūsu cerības arī uz k stīgo baznīcu un novēlēsim tai v pirms pārvarēt savas iekšējās šķel nās reliģijās un sektēs, kas tad v būt arī dotu tai spēku nokāpt no viem dogmātiskiem augstumiem līdzīgi Kristum, iet tautā, lai k ciestu un godā celtu dzīvo Dievu.

Kad visās, vismaz lielajās pasau tautās valsts vara atradīsies kristī cilvēku rokās, kas tad arī būs b no tagad tik parastās baiļu izjū un kad arī starptautiskās attieks kārtosies bez varas un viltus, tad dīgums sāks krāšņi atspīdēt visā saulē. Pēc neatvairāmiem dabas l miem šis godīgums mazpamazām sies uz leju un sasniegs ikkatru vēku, prasot pakļaušanos savam nīgumam. Kad nāks šie laiki — nezinām, bet esam gan droši, ka jānāk. Visas zīmes tomēr rāda, ka paaudzei vēl trūks spēka tikt pie atdzimšanas un ka modernā cilv liktenis būs aiziet nebūtībā, nez savas dzīves uzdevumus, nezinot, dēļ viņš vispār dzīvojis.

T.

KULTŪRAS CHRONIKA

Gleznotājs Ģirts Ārvaldis ilgāku laiku pavadījis sanatorijā, dziedinot kara laikā bojātās plaušas. Veselībai uzlabojoties, viņš tagad darbojas Augustdorfas ģimnazijā par skolotāju, brīvā laikā nododamies glezniecībai un turpinot rakstu ciklu par mākslas problēmām.

Pēterim Ērmanim, kas emigrācijas nometnē Minchenē pavadījis jau visai ilgu laiku, izceļošanas procesā gadījušies jauni sarežģījumi, un nav paredzams, ka viņam izdosies drīzumā atstāt Vāciju. Viņš ir viens no mūsu kultūras darbiniekiem, ko neveiksmes šajā virzienā burtiski vajā.

Konstance Miķelsone ieradusies Gronas transitcentrā un, paredzams, jūlija beigās atstās Vāciju. Viņas pasāktais romāns pavirzījies ievērojami uz priekšu, un padomā jauns interesants darbs.

Aleksandrs Vinters iecelts par Meindāles pilsētas mūzikas skolas pārzini, ziņo Latvju vārds. Viņš saistīts arī par pirmo diriģentu pilsētas simfoniskajā orķestrī.

EGILS KALME

Cigarete

NOVELE

(5. turpinājums)

„Vai nevarētu lozēt tikai tie, kam nav mēteļa?" ierosināja Šalka, bet daži, īpaši Stempe, tam nepievienojās, jo arī viņam bija mētelis.

„Svārki nav mētelis. Kad dabūsim mēteli, tad lozēsim tikai tiem, kam tā nav!" noteica Stempe, un tā arī palika.

Nometnē bija parasts lozēt ar īpaši šim nolūkam sanumurētām desmit pogām. Arī šoreiz Stempe sabēra pogas cepurē. Bija jānorunā viens skaitlis — kas to izvilks, tas dabūs svārkus.

„Pieci!" kliedza Pāvuls.

„Nē, desmit," atteica Stempe.

„Tas taču viena alga, kādu skaitli norunā," teica Šalka.

„Gluži manas domas, tādēļ lai paliek desmit," savu uztiepa Stempe.

Pirmais vilka Šalka.

„Pieci — tukšs!"

Arī nākošie izvilka tukšas lozes. Pēdējie palika Stempe ar Pāvulu. Visi ziņkārīgi gaidīja, kuram no abiem kritīs svārki. Pāvuls aizvēra acis un ilgi rakājās cepurē.

„Ja velc, tad velc!" viņam nikni uzbrēca Stempe, bet Pāvuls nesteidzās.

„Vai kāds nav izvilcis divas pogas? Te vairs tikai viena."

Nē, divas pogas nebija neviens izvilcis, bet Stempes sauja bija aizdomīgi aizvērta. Pārējie ziņkārīgi tuvojās, un Stempem bija pēdējais laiks slēpt savu blēdību. Viņš sagrozījās, tik tikko manāmi pavēra sauju, bet paslēptā poga paslīdēja cepures malai garām un nokrita zemē.

„Redz, kur nokrita viena poga!" sauca Meņģis.

Tīlups pacēla:

„Desmitā!"

Visi saskatījās un smīnēja.

„Stempe par visu varu gribējis vinnēt un pilno lozi paturējis rokā!" teica Šalka.

„Kas paturējis rokā?" Stempe atvēzējis dūri, pietvīcis no dusmām, brēca izdēdējušam Šalkam ausī. Šai brīdī, ne vārda neteikdams, Meņģis deva Stempem tādu sitienu, ka tas uz vietas novēlās zemē. Stempe lamādamies cēlās, lai atmaksātu Meņģim, bet spēcīgi noaugušais, dedzīgais Meņģis to parāva atkal gar zemi.

„Idiots tāds! Es pats redzēju, ka tev tā poga izkrita no saujas. Ja tu vēl kaut vienu vārdu pīkstēsi, es tevi dzīvu iedzīšu zemē!"

Stempe šņākdams klusēja. Ar Meņģi nevarēja iesākt.

Svārki bija jāpārlozē. Pogas salasīja Pāvuls, visiem redzot, saskaitīja un sameta cepurē. Svārki krita Šalkam.

Nu Šalka bija glābts, jo iegūtie svārki bija vismaz divu cigarešu vērts. Viņš deva, lai Meņģis tos pārdod, bet Meņģis sprieda, ka ar pārdošanu neesot jāsteidzas. Redzēšot, kā viņam veikšoties. Varot gadīties, ka viņš viens nopelnīšot visas cigaretes.

Lielība vien tā nebija. Viņam bija daudz kas padomā, bet bija jāpagaida krēslas iestāšanās.

Pievakarē pie blakus nodalījuma žoga, kā parasti, pulcējās simtiem gūstekņu. Katrs, baidīdamies no policijas, kaut ko slēpa zem svārkiem vai kabatā. Tur tirgojās ar parastiem nometnes produktiem, cigaretēm un citām lietām. Tur bija arī konservi un auzu pārslas oriģināliesaiņojumā, kas nepārprotami bija nākušas no virtuves. Otrpus žoga kāds par četrām cigaretēm piesolīja konservu bundžu. Tā bija augsta cena. Konservu bundža labi ja maksā trīs cigaretes, tālab pircējs tik ātri negadījās. Meņģis piesauca vīru klāt un solīja visas četras, ja tik bundža nav vaļā taisīta. Budža bija jauna un vesela. Pārdevējs to rādīdams izgrozīja uz visām pusēm, bet Meņģis neticēja, iekām nebija pats aptaustījis un pacilājis. Viņš stiepa roku cauri žogam, lai pārdevējs parāda savu mantu, bet pārdevējs neuzticējās, prasīja tūlīt cigaretes pretim, jo savādāk, kā tas bieži bija noticis ar citiem, Meņģis varētu aizbēgt un tad šis aiz žoga tik noplātītu rokas. Ne pakaļ dzīties, ne sūdzēt! Meņģis kā drošību pasniedza caur žogu savu svārku stūri, lai pārdevējs patur, kamēr šis apskata preci. Tas bija drošs un parasts paņēmiens, tālab pārdevējs uzticējās. Viņš krietni atspērās, abām rokām sažņaudza svārku stūri un gaidīja, kamēr Meņģis apskata bundžu. Meņģis, daudz neskatījies, atzina preci par labu un bāza roku kabatā it kā pēc cigaretēm, tad pēkšņi cirtās prom no žoga, atstādams pārdevējam rokā svārku stūri, kas ar nolūku šim gadījumam bija piediegts un notrūka viegli.

Nu Meņģim bija manta triju cigarešu vērtībā. Ar to viņš gāja pie otra žoga un skaļi izsauca savu preci. Kāds tū piesolīja divas cigaretes, otrs divarpus, viens pat trīs, vilcinādamies, it kā pārdomādams — pirkt vai nepirkt. P laiku pienāca cits, kas solījās maksāt četras cigaretes, tāpat kā Meņģis, gribēja bundžu apcilāt un pasniedza žogu savu svārku stūri. Vīra seja šķita blēdīga, bet svārki veseli. Meņģis novērtēja, ka vīrelis krietni izdēdējis un varu nekur nespruks, tālab saņēma svārku stūri un droši sniedza bundžu. Pircējs pagrozīja bundžu, noskaitīja č cigaretes un pasniedza Meņģim.

„Četras cigaretes pusstundas laikā! Ja tā tev veiksies, mēs ne telteni, bet māju nopirksim!" draugu slavēja Š

„Vienu varam nopīpēt," lepni teica Meņģis, ielikdam gareti iemutē. Viņš ievilka pirmo dūmu, kļuva domīgs, ievilka otru dūmu, un pēkšņi viņa pierē savilkās grumb

„Kas ir?" vaicāja Šalka. Meņģis kā atbildi sniedza v cigareti. Šalka ievilka dziļi, bet tūdaļ izpūta dūmus l kāsēja un spļāva. Kaut kas tāds vēl nebija dzirdēts! M tvēra kabatā pēc pārējām cigaretēm — tās visas bija tas ar sūnām, tikai galos bija maza kārta tabakas. Vilto tomēr bija ļoti veikls.

Piesarcis no dusmām un lādēdams vāciešus, kas viņu piekrāpuši, Meņģis apņēmās tūdaļ pirkt visu, ko tik par trim atlikušajām viltotām cigaretēm. Kādam, kā likās, paēdušam gūsteknim viņš iemainīja tās par tāfeli šoko un to savā žogā pārdeva pret rūpīgi pārbaudītām trim retēm. Beidzot tomēr trīs cigaretes bija rokā! Pa tam bija tik tālu sabiezējusi, ka Meņģis varēja izmēģināt n darījumu. Viņš piedāvāja zardīnu bundžu, ko, cauru strādādams, bija piepildījis ar dubļiem un rūpīgi aizm ciet. Otrpus žogam gūstekņi bija paklīduši, jo krēslā, kad notika blēdīšanās, tirgošanās bija kļuvusi nedroša. Pircēj dījās kāds pašu nometnes ungārs, kas bija ar mieru dot cigaretes. Darījums bija visai bīstams. Ungārs, vienā ro rēdams cigaretes, otru stiepa pēc zardīnēm. Meņģis vi jās, un arī ungārs cigaretes nedeva. Beidzot abi maiņu iz reizē, taču Meņģa nedrošība bija pamodinājusi ungārā mas. Viņš savā valodā bija licis citiem ungāriem ai Meņģi, kamēr pārbauda preci. Viņš grozīja bundžu un nāja ar īstu ungārisku veiklību. Dubļi skalodamies n Meņģi. Plēsīgie ungāri rēkdami un vervelēdami aplenca M bet jauneklis bija pārāk veikls, lai ļautu sevi sagūstī cēlās nejēdzīga brēkšana un knada.

(Turpinājums sekos)

Parīzei 2000 gadu

Svinību kulminācijas punkts 8. jūlijā ar neredzētu krāšņumu

Parīzē (gl). — Kā sirmai un cienīgai, bet [illegible] dāmai, Parīzei neiespējami [illegible] noteikt vecumu, un to mēģināt iz[illegible] būtu pat savā ziņā nepieklājīgi. Tomēr [illegible] pēc Atēnām un Romas Eiropas [illegible] galvaspilsētu saimē tomēr bija izšķi[illegible] pieņemt par dibināšanas gadu 40. g. pirms Kristus dzimšanas, kad tā pirmo reizi [illegible] vēsturē. 8. jūlijs savukārt [illegible] bija izvēlēts par centrālo punktu svinībām, kas ar svinīgiem koncertiem, iz[illegible], iluminācijām, uguņošanām, parādēm, [illegible], karnevāliem, dejām brīvā dabā, [illegible] Sēnas [illegible] cauru vasaru, pulcinot simtiem tūkstošu viesu no visas pasaules.

Parīzes vēsture aptver 400.000 sējumus un [illegible] manuskriptu, kuri [illegible] laikmetu no Jūlija Cēzara līdz Venēnam Oriolam, kurā šeit risinājies vairāk nozīmīgu notikumu nekā jebkur citur pasaulē. Bet Parīzes vēsture īstenībā ir rakstīta tās ielās un namos, kuros lielo svinību laikā drūzmējās desmitiem tūkstošu ļaužu. Visi, kam patiesi interesēja Eiropas kultūras, politikas, finanču, modes utt. centra attīstība cauri gadu simteņiem, nevis [illegible] un izklaidēšanās moments, lielāko vērību veltīja četrām celtnēm, kas pasaulē pazīstami kā Parīzes simboli un katrs atgādina savu laiku, kaut arī trīs no tām faktiski ir modernas.

Mazliet nomaļā vietā, Tertra laukuma tuvumā parīzieši un viņu viesi varēja aplūkot Sacre-Coeur baziliku, kas celta Romas-Bizantijas stilā. Uz kādā Monmartra pakalna 1876. g. sāktās, 1919. g. iesvētītās un tikai 20. gadu sākumā galīgi pabeigtās bazilikas tuvumā atrodas otra, Sv. Pētera bazilika, kas celta 12. g. s. Pēdējā vēl tagad redzamas kolonnas no Merkura tempļa, kas pirms 2000 gadiem atradies zem tagadējās Sacre-Coeur bazilikas pamatiem. Vēsturnieki vēl šodien nav noskaidrojuši, vai [illegible] nosaukums [illegible] Mons Mercurii — Merkura kalns, nevis Mons Martyrum — Mocekļu kalns, kā to šodien pieņem vairums.

Vislielākā ļaužu drūzme, protams, bija ap Parīzes dievmātes katedrāli — Notre Dame, kas spožā mirdzēdama uguņošanu un iluminācijā, [illegible] kristiešiem un ateistiskajiem komūnistiem — kā veterāns, kas apzinās savu vērtību, kuru nespēj mazināt vai vairot ļaužu simpatijas vai nievas. Pabeigta 1330. g., Parīzes Dievmātes katedrāle kopš tā laika stāvējusi kā kluss, bet varens liecinieks pilsētas tālākajai vēsturei — sākot no dumpīgajiem viduslaikiem līdz galšajai mēness naktij 1944. g. augustā, kad tai garām pabrauca ģenerāļa Leklerka tanku smailes, maršala Petēna notiesāšanai uz nāvi akmens sviediena attālumā no katedrāles gadu vēlāk un tagadējo jubilejas svinību krāšņumam. Arī Dievmātes katedrāle uzcelta uz kādreizēja pagānu tempļa, vietā, kur reiz atradās Jūlija Cēzara un viņa vīru nometne; zem tās kanceles vecāko Parīzes pieminekli — altāri, ko savā laikā grupa zvejnieku bija gribējuši pasniegt kā velti Romas ķeizaram Tiberijam, kas dzīvoja no 42. g. pirms Kristus dzimšanas līdz 37. gadam.

Atrazdamās starp divām kādreizējām maģistrālēm, kas savienoja Dienvidfranciju ar Ziemeļeiropu, vaļņu iežogotās viduslaiku Parīzes tiešā centrā, Dievmātes katedrāle arī šodien ir pati Parīzes sirds. Netālu no tās likti arī sākumi latīņu kvartālam, un vēl sen pirms Rabelē te dzīvoja svētā Ženevjēva. Ar brīnuma palīdzību viņa pasargāja Parīzi no drošas iznīcības, ko pilsētai būtu atnesis Atila un viņa huņņi, un kopš tā laika kopā ar svēto Denī ir pilsētas patrons. Franču revolūcijas dienās uz katedrāles altāra dejoja baletu, bet pēc desmit gadiem ieradās pāvests kronēt Napoleonu.

Ne mazāk krāšņa uguņu spožumā izskatījās Triumfa arka, ko 1806. g. Napoleons pavēlēja celt par godu savām uzvarošajām armijām. Bet kad 1836. g. to nobeidza, nebija sen vairs ne Napoleona, ne viņa armiju. 4 gadus vēlāk cauri Triumfa arkai ceļā uz Invalīdu domu izvirzījās vienīgi Napoleona mirstīgās atliekas. Parīzieši atcerējās, ka ilgāk — veselu nakti — zem tās pirms sadedzināšanas Panteonā dabūja uzkavēties Viktora Igo mirstīgās atliekas. Taču Parīzes 2000. dzimšanas dienā zem Triumfa arkas — zem mūžīgās uguns un ziedu kalniem, ko sanesuši gan franču patrioti, gan ārzemju viesi, atradās vienīgi 1. pasaules kaŗa noslēgumā radītais Nezināmā kaŗavīra kaps.

No augšas uz visu raķešu, lokspuldžu reklāmu un citu gaismekļu uguņis liesmojošo pilsētu varēja noraudzīties no 4. pilsētas simbola, lielākās Parīzes atrakcijas Eifeļa torņa. Atrazdamies tālu tiklab no Dievmātes katedrāles kā Monmartra ar seno Merkura templi, pirms 62 g. būvētais Eifeļa tornis simbolizēja modernos laikus — „jauno dzelzs laikmetu". Mazajā Marsa laukumā, tā pakājē, 1790. g. še notika pirmās Bastīlijas ieņemšanas svinības, trīs gadus vēlāk uz ešafota, tagadējā torņa pamatu tuvumā, galvu pazaudēja pilsētas galva Beilijs, bet gadu vēlāk, pirms sekot līdzīgam liktenim, Robespjērs oficiāli proklamēja Augstākās būtnes esamību. Bet ja par pagātni laipni zināja pastāstīt gids vai teicams prospekts kuŗā katrā Sēnas laikrakstu stendā, tad par nākotni un skatu no Eifeļa torņa kaut pēc pāris gadiem varēs tikai zīlēt — un ticēt, ka svētās Ženevjēvas vietā kādam — vai kaut kam — citam izdosies ar brīnumu pasargāt Parīzi no āziātu iebrukuma un postīšanas kāres, jo tas nozīmētu arī visas rietumu kultūras bojā eju.

Pāragras cerības Jugoslavijā

DRAUDZĪBA AR ASV TŪLĪT NENOZĪMĒ ARĪ KAPITĀLISMA ATJAUNOŠANU

Belgrada (gl). — Visai zīmīgi notikumi jaunajai attīstībai Jugoslavijā, par ko jau esam ziņojuši agrāk, nesen risinājušies Maķedonijā, uzzinājuši pār vēl tālāku tuvināšanos starp Jugoslaviju un ASV, rūpīgām kapitālistiskās sistēmas studijām saimnieciskajā vadībā un valsts ietekmes mazināšanos saimniecisku uzņēmumu kontrolē, zemnieki vairākos ciemos stājušies pie ierīkoto kolhozu likvidēšanas un sadalījuši zemi atpakaļ agrākajiem īpašniekiem. Tikai pēc papildspēku izsaukšanas policijai izdevies „reprivatizāciju" aizkavēt.

Līdzīgā veidā iztulkota iekšlietu ministra Rankoviča deklarācija, ka 47 proc. politiskās policijas līdz šim izdarīto arestu bijuši nelegāli un ka nākotnē šādiem paņēmieniem jādara gals. Pat vadošās personas sapratušas to kā norādījumu par iekārtas maiņu un paredzamo atteikšanos no komūnisma. Maķedonijas komūnistu vadonis Smiļevskis tagad teicis plašu nosodrojošu runu, apzīmējot domu par atgriešanos pie vecās sistēmas resp. kapitālisma augošās rietumvalstu ietekmes rezultātā par nožēlojamām ilūzijām.

Šajās dienās valdība tomēr iesniegusi parlamentam likumprojektus valsts kontroles samazināšanai plānsaimniecībā un finanču dzīvē. Pēc to pieņemšanas rūpniecības uzņēmumus ar īpašu kontrolieŗu palīdzību vairs nepārzinās valsts, bet gan vēlētas 11 vīru pārvaldes komitejas, kuŗām būs jārūpējas pašiem par savu plānu izstrādāšanu, lai varētu sekmīgi pastāvēt konkurencē ar citiem uzņēmumiem brīvā tirdzniecībā. Jugoslavijas marksisti gan atkārtoti uzsveŗ, ka tā nav pāriešana uz kapitālismu, bet vienīgi nacionālizācijas principa aizstāšana ar socializāciju, papildinot to kvalitātes celšanai ar dažiem brīvās tirdzniecības principiem.

Belgrades diplomātiskās aprindas ir pārliecinātas, ka ja vien speciāli nevājināsies rietumvalstu pozicijas — zaudējot Irānu vai tml. — par spīti kaŗaspēka koncentrējumiem satelītvalstu Jugoslavijas pierobežā, iebrukums šogad nebūtu gaidāms. Ar lielām bažām turpretī sagaidīs nākošo pavasari, kad būs nobeigta satelītvalstu armiju izveidošana.

PATĪKAMA DĀMA

Kino aktieris Tairons Pauers bijis vēl pavisam jauns, kad reiz viesībās saticis dāmu, kas tam ļoti iepatikusies. Pauers tūlīt uzsācis sarunu, gribēdams nodibināt draudzīgākas attieksmes: „Cienītā, vai jums kādreiz nebūtu mazliet brīva laika?" — „Diemžēl nē!" dāma augstprātīgi atbildējusi. „Bet es jūs labprāt vēlreiz satiktu un būtu par šādu iespēju ļoti priecīgs," neatlaidies Pauers. „Tas tomēr nebūs iespējams, un bez tam jūs man esat par jaunu!" — „Nav jau tik jauni," domīgs atbildējis filmaktieris, „jūs pati taču arī reiz bijāt jauna!"

BIRŽAS GUDRĪBA

Miljonāram jautāja, kā jārīkojas, lai biržā varētu nopelnīt.

„Tur jāizturās tāpat kā peldoties ziemā," atbildēja baņķieris.

„Kā tas ir saprotams?" brīnījās jautātājs.

„Nu, pavisam vienkārši — ātri iekšā un vēl ātrāk ārā."

Krustvārdu mīkla

Līmeniski: 1. Deja. 5. Itāļu komponists. 9. Jautāj. vietniekvārds. 10. Ķīmijas elements. 11. Maksājums. 12. Akmentiņā. 13. Maizes klaipa gali. 14. Seni [illegible]. 17. Pagasts Latvijā. 19. Talismans. 21. Latviešu gleznotājs. 24. Spāņu deja. 27. Plat[illegible]. 28. Panama. 29. Žīdu baznīcas „maize". 32. Grezns pārvietošanās līdzeklis viduslaikos. 33. Sarkanādaiņi. 34. Starptautisks apzīmējums bezdrāts telegrāfijai. 35. Ragana. 36. [illegible].

Stateniski: 1. Sīkbūtne. 2. Mazbērni. 3. Laika apstākļa vārds. 4. Lieta, kas vairs nav [illegible]. 5. Senlatviešu novads. 6. Negau[illegible]. 7. Šķīdināt. 8. Romāna Līgavu medinieki persona. 15. Bībeles persona. 16. Resns. 18. Apkopt zemi. 20. [illegible]. 21. Mūzikas instruments. 22. Itāļu komponists. 23. Upe Tuvos austrumos. 24. Moljēra komēdija. 25. [illegible]. 26. Raženība. 30. Aizbāznis. 31 [illegible] un ūdens dzīvnieki.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājumi:

Līmeniski: 1. Tiepša. 6. Sods. 10. Azori. 11. Solīt. 12. Baze. 13. Zīlava. 14. Uri. 15 Mīt. 16. Sāk. 17. Ane. 21. Skauģis. 23. AP (Associated Press). 25. Ota. 27. Kam. 29. Dia 30. Abo. 32. Stends. 34. Ores. 35. Tēmēt. 36. Ozoli. 37. Erss. 38. Skates. — **Stateniski:** 1. Tabū. 2. Izāra. 3. Eozins 4. Pre. 5. Šī. 6. Sol. 7. Olas. 8. Divas. 9. Stakle. 11. Sit. 13. Zīmulis. 18 Ēka. 19. Rio. 20. Čakste. 22 Starot 24. Pater 26. Ābele. 28. Mēms. 29 DDT (Dichlordiphenyltrichloraethan). 31. Osis. 33 Nes. 34. Oža. 36. OK (All corect)

SPORTS

Latviešu sports Ziemeļamerikas kontinentā

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI NO ASV

Vēl pirms gada latviešu sporta dzīve Ziemeļamerikas kontinentā bija tik fragmentāra, ka par tādu runāt būtu bijis pāragri. Pavisam citādi tas ir šodien, kad īpaši aizinīgi vārdi jāveltī Kanadai. Pēc aizvadītā neizbēgamā pārejas perioda, tur pēkšņi sākusies rosība, kas pirmā brīdī pat pārsteidz. Jau aizvadītas pirmās latviešu meistarsacīkstes Kanadā basketbolā un volejbolā. Toronto piedzīvojusi arī jau pirmos baltiešu sporta svētkus. Tāpat Kanadā ievēlēta sporta vadības organizācijas valde.

Slēpotājs Vilis Skrastiņš (baltā svīterī) savu amerikāņu kollēgu vidū.

Latvijas archīva uzņēmums

Viens no galvenajiem kavēkļiem sekmīgas latviešu sporta dzīves izveidošanai šai kontinentā ir un paliks milzīgais plašums. „Kanadiešiem" šai ziņā krietni vien vairāk laimējies, jo visi lielākie centri, kas dabiski pulcē arī vairāk mūsu tautiešus, atrodas valsts dienvidaustrumu stūrī, un veicamās distances tomēr kaut kā pārvaramas. Un arī tur nebūs viegli iesaistīt kādā sistēmā 100 proc. visus mūsu sporta iestādījumus, piem. Edmontonu vai Vinipegu. Bet lai kā, darbs tur sākts, un, pazīstot latviešu ļaužu uzņēmību un entuziasmu, varam būt droši, ka pusceļā viņi nepaliks.

Sav. valstīs, kas durvis emigrantiem pavēra daudz vēlāk, jaunatbraucēji vēl atrodas „kustībā", un tādēļ arī sporta laukā pagaidām vēl tikai improvizē. Ir jau pa volejbola vienībai Sietlā un Čikagā, basketbola piecnieki Ņujorkā, Čikagā, Anaheimā (Kalifornijā), Vašingtonā (D. C.), Filadelfijā un, protams, arī citur. Bet tie visi ir tikai pirmsākumi. Varbūt mazliet vairāk nekā Kanadā jau pavīdējuši individuālo sporta veidu reprezentantu vārdi amerikāņu sarīkojumos, kas, protams, ir sagadīšanās. Sevišķi šeit gribas atzīmēt vecmeistara Viļa Skrastiņa panākumus slēpošanā. Bez nopietniem treniņiem un iesaistīts smagā maizes darbā, viņš vairākos austrumu krasta lielos sarīkojumos, kur dalībnieku skaits atsevišķās disciplīnās bieži tuvojies pat simtam, arvien ierindojies uzvarētājos kā slalomā, tā nobraucienā un, protams, arī distanču slēpojumos. Pie tam konkurentu vidū nav trūcis pat ASV olimpisko kandidātu! Lieliski savas bokseŗa gaitas atsāka arī Žanis Šmits, nokļūstot „Zelta cimdu" izcīņā pat līdz finālam, taču kaŗavīra pienākumi visam pārvilka svītru. Galda tenisā iegūti 2 meistarnosaukumi — Čikagā (J. Velkme) un Filadelfijā (G. Tobiens). Vieglatlētikā jauns talants izrādījies Modris Pētersons, kas studē Rietumvašingtonas kolledžā Belinghemā, un pratis pārsniegt pat oficiālo Latvijas rekorda atzīmi (26,6 sek.) 220 j resp. 200 m barjērskrējienā (25,5 sek.). Varētu vēl turpināt, jo roku jau izmēģinājuši arī citu nozaŗu sportisti — lielākiem vai mazākiem panākumiem.

Šejienes sporta darbinieku vidū vēl nav īstas vienprātības jautājumā, kā īsti attīstāma mūsu fiziskās kultūras darbība — vairāk pašu, latviešu, ietvaros, paturot acīs mūsu nacionālo un kopības momentu, vai saistoties amerikāņu organizācijās, uzkrājot vērtīgas jaunas atziņas, pieredzi un praksi tam brīdim, kad varēsim visu iegūto likt lietā pašu mājās. Kā vienam, tā otram viedoklim ir par labu, ir jaunu izrādīsies šejienes īpatā sporta uzbūve. Šķiet, pareizākais būs atkal tas pats vecais labais „zelta" viduscejš. Tomēr tas nekādā ziņā nav šķērslis kaut ko veidot un darīt. Vienīgais nopietnais kavēklis, kas vēl ilgi, lai neteiktu vienmēr, traucēs sekmīgu latviešu sporta dzīves attīstību visā ASV apjomā, būs lielie attālumi, jo itin respektējamas vienības radīsies kā pie Pacifika, tā pie Atlantika. Bieži lasām, ka vienā vai otrā zemē mūsu sportisti veikuši uz sacensību vietu 400 vai vairāk jūdžu. Tā neapšaubāmi ir liela pašuzupurēšanās un uzņēmība. Tomēr šejienes apstākļos tas ir un paliek tikai „sīkums", ko dažas vienības jau veikušas vairākkārtīgi, lai tikai izspēlētu pa vienai draudzības sacensībai. ASV jārunā jau par vairākiem jūdžu tūkstošiem. Piemēram, lai kalifornieši nokļūtu Ņujorkā vai otrādi, ceļam vien katram vienības dalībniekam vajadzētu 200 dol. un, braucot ar vilcienu, distance abos virzienos veicama 8 dienās. Protams, laika patēriņš samazinātos četrkārtīgi, izmantojot lidmašīnu, kamēr izdevumi nedaudz palielinātos. Tādēļ grūti iedomāties, ka varētu atrasties, piem., 7 vīru liela vienība, kuŗai būtu iespēja izdot 1500 dol., lai piedalītos kādā meistarībā vienā vai otrā krastā. Un tomēr — arī šai zemē kaut ko dara un darīs.

Tāda pagaidām ir vispārējā aina Ziemeļamerikas kontinenta latviešu sporta dzīvē: par spīti kavētājiem apstākļiem, tā tomēr sošās attīstīties tālāk. Impulsu jau devusi Kanadā sabraukušo sporta cilvēku veiktais un iecerētais. Šis apskatiņš tomēr nebūtu pilnīgs, ja aizmirstu piezīmēt, ka lielie, jau Vācijā līdz apnikumam izcīnītie „sporta kaŗi", tagad ir pārviedušies uz šo zemes lodes daļu. Šī gada „pavasaŗa ofensīva" sākās vienlaicīgi divās frontēs — ir Kanadā, ir ASV. Spēcīgākie un, jādomā, taču ne pēdējie sportam veltītie epiteti līdz šim bijuši „nezvērs" un „masu huligānisms", kas, šķiet, tikai lieku reizi atkal liecina, ka sports patiesi, prof. P. Starca vārdiem runājot, ir ļoti sarežģīta paidagoģiska, medicīniska un sociāla problēma ar tūkstošgadīgu vēsturi.

Vilis Čika

Pajalupā, maijā

Latviešu sportisti Eiropā un citos kontinentos

Rīga un Daina, abas spēcīgākās Melburnas latviešu basketbola vienības, kvalificējušās Viktorijas pavalsts meistarsacīkstēm virslīgā, kur 8 piecnieku vidū vēl ir arī L. Baltrunasa vadītā lietuviešu izlase Varpas. Rīgas sirds un smadzeņu veidotājs skaitās A. Tīlmanis, bet Dainas sastāvā P. Bumbērs. Dainiešus trenē „Pumpiņš" — Andrejs Bērziņš.

Vai latvieši kļūs Melburnas meistari volejbolā? Šo godu lielas izredzes izcīnīt Rīgas vienībai vai Melburnas latviešu biedrības sešniekam. Rīgas spēka vīri ir Priednieks, Turss Tīlmanis, Briedis uc., bet MLB sastāvā Sātiņš. MLB turnīrā piedalās vēl ar 2 jauktām vienībām. Sarīkojumā īsti internacionāls noskaņojums, jo startē arī jugoslavi, čechi, grieķi, žīdi uc. tautību spēlētāji.

Melburnas latviešu meistarsacīkstēs galda tenisā vienspēlē vīriešiem uzvarēja V. Matisons, 25 dalībnieku konkurencē finālā pieveicot G. Zeidaku ar 21—11, 21—12, 23—21. 3. v. ieguva O. Briedis, 4. v. E. Dinsbergs. Divspēlē vīriešiem: 1. V. Matisons, G. Zeidaks, 2. E. Dinsbergs — O. Stakle. 3 G. Zilberts — I. Bērziņš. Jauktā divspēlē: 1. V. Lušāte — V. Matisons, 2. E. Plūme — E. Dinsbergs. Sacīkstes rīkoja DV Melburnas nodaļa, ziedojot arī kausu.

Latvietis P. Purkalītis ir Adelaides, trešās lielākās Austrālijas pilsētas, 1951. g. šacha čempions. 10 dalībnieku konkurencē bija 8 jaunaustrālieši. Rezultāti: 1. P. Purkalītis 5 p. (no iespējamiem 7, jo 2 sacensoņi turnīru nebeidza); 2. un 3. v. krievs I. Zoričs un ungārs L. Hortovani. Tālākajās vietās atkal 3 latvieši — 4. K. Līdums, 5. G. Bērzzariņš un 6. A. Janelsītis. Nestartēja L. Endzelīns un lietuvietis R. Arlauskas. Kamēr Purkalītis izcīnīja lielāko panākumu savā šachista karjērā, pavisam neveicās K. Līdumam un G. Bērzzariņam. Pēdējais vēl jutās noguris pēc smagajām cīņām Austrālijas meistarsacīkstēs Brisbanē.

Jānis Lidmanis atgriešanās brīdi gaida Sidnejā

Jānis Lidmanis ir viens no latviešu prominentākajiem sporta ļaudīm Austrālijā. Viņš 58 reizes reprezentējis Latviju valstu sacīkstēs futbolā, vairākus gadus būdams latvju vienpadsmitnieka kapteinis. Savā laikā Ženēvā J. Lidmanis palīdzēja Latvijai izcīnīt pirmo oficiālo Eiropas meistartitulu basketbolā, gūstot izcilas sekmes arī citos starptautiskos sarīkojumos. Šodien viņš dzīvo Sidnejā. J. Lidmanis stāsta: „Visumā varu būt apmierināts. Darbs viegls un tīkams — kurinu slimnīcā tvaika katlu. Strādāju gan maiņās, kāpēc bieži esmu aizņemts arī parastajās brīvdienās un nekad nevaru aiziet pavērot sacīkstes, kuŗās piedalās mūsu zēni. Gaidīt gaidu brīdi, kad varēsim atgriezties mājās, jo šī laipnā zeme mani tomēr ne ar ko nesaista." Un beidzot — draugu zināšanai sportista adrese: Mr. J. Lidmanis, Princess Juliana Hospital, Turramurra, N.S.W., Australia.

Šm.

„Mākslīgās smadzenes" ar 5400 spuldzēm skaita ASV iedzīvotājus

Filadelfija (dg). — Klātesot amerikāņu valdības pārstāvjiem, zinātniekiem un saimnieciskiem darbiniekiem, kāda šejienes firma nesen nodeva valdībai jauno „supermašīnu" Univac, t. s. elektriskās smadzenes. Šī ir viena no speciālajām rēķināmām mašīnām, kas pieskaitāmas modernās technikas izciliem sasniegumiem, jo veic matēmatiskus un statistiskus uzdevumus automatiski, pasakaini īsā laikā, turklāt pašas sevi kontrolējot un novēršot kļūdas. Šīs mašīnas izmaksā ļoti dārgi, piemēram, Filadelfijas „junivaks" izmaksājis 1 milj. dolaru, un tās var atļauties vienīgi ASV ministrijas un milzu uzņēmumi. Sevišķi tās noder zinātniskiem, militāriem, saimnieciskiem, astronomiskiem un statistiskiem aplēsumiem, kuŗus ar cilvēka darba spēku nevarētu paveikt gadu desmitos.

Piemēram, Filadelfijas „junivaku" izmanto ASV statistikas birojs tautas skaitīšanas materiālu apstrādāšanai. Mašīna vienā mirklī var ieklasificēt caurmēra ASV pilsoni, koordinējot par viņu 20 dažādu faktu, ieskaitot ģimenes stāvokli, vecuma grupu, profesiju, izglītību un ienākumu lielumu 1949. g.

„Junivakā" iebūvētas pavisam 5400 elektronspuldžu, un tā ir trešā māsa savām divām priekštecēm Eniac un Edvac, kas pašreiz strādā armijas vajadzībām. „Junivakam" ir sava automatiska kontrolsistēma, un tas spēj uztvert pats savas, kā arī apkalpojošā personāla kļūdas. Jaunais modelis spēj operēt ne vien ar skaitļiem, bet arī ar vārdiem. Trešā atšķirība no iepriekšējiem modeļiem ir tā, ka brīnummašīna, tikko tai sabojājas kāda spuldze vai vads, tūlīt mechaniķim parāda bojāto vietu. Dažādos matēmatiskos un klasifikācijas uzdevumus mašīnā „iepilda", fiksētus uz magnētiskas lentes. Kā apgalvo mašīnas būvētāji, to spējot apkalpot katrs, kas prot loģiski domāt.

RELĀTĪVAIS BRAUKŠANAS VIRZIENS

Profesors Kosīns ir dedzīgs Einšteina relātīvitātes teorijas piekritējs. Kādu dienu, iekāpis nepareizā vilcienā, viņš jautā pretimsēdētājam:

„Kurp jūs braucat?"

„Uz Marseļu."

„Bet es uz Parīzi," priecājās Kosīns. „Tagad jūs redzat, cik Einšteins ir liels vīrs. Par spīti tam, ka braucam vienā vilcienā, mēs katrs tomēr dodamies savā virzienā, un pilnīgi pietiek, ka sēžam viens otram pretī, lai nonāktu dažādās gala stacijās."

PIEKLĀJĪBA

Mans draugs, kas jau bija pavadījis gadu Afrikas džungļos, kādu rītu, zobus tīrot, pamanīja nēģerzēnu, kas to novēroja.

„Tev arī vajadzētu tā darīt," mans draugs pamācīja.

„To es arī daru un pie tam katru rītu, un ar jūsu zobu suku," mierīgi paskaidroja nēģerzēns. Draugs nobālēja, bet puika viņu mierināja:

„Neuztraucieties, kungs, es tīru zobus vienmēr pēc jums."

KAS NOTIKS ŠAI GADĀ?

1984

TO LASIET ŠAI ROMĀNĀ!

Latvieši Anglijā!

Londonas dziesmu dienu laikā apmeklējiet

Literas grāmatu stendu

Draudzes mājā,

55, Hans Road, London S. W. 3.

Tur Jūs varēsit iegādāties visus līdz šim iznākušos mūsu izdevumus, ieskaitot ELVĪRAS KOCIŅAS jauno romānu

EIROPAS VĀRTOS

(I. grāmatu),

kas tikko izsūtīts.

Pieprasiet mūsu prospektus ar norādījumiem par mūsu turpmākām grāmatām:

ELGAS KORES romānu

KALNA SKOLA

JĀŅA ŠIRMAŅA pasakām

VAKARA VIESI

ar Anša Bērziņa ilustrācijām

AGU KASKA, jaunā igauņu autora godalgoto romānu par igauņu leģionāru cīņām

AIZMIRSTĀ PAAUDZE

Ar Elvīras Kociņas romāna Eiropas vārtos II grāmatas iznākšanu

Litera pārtrauc abonementa sistēmu,

kas apgrūtinātās pārsūtīšanas un formalitāšu dēļ rada traucējumus piegādes termiņos. Abonenti, kas iemaksājuši naudu uz priekšu abonementa kārtībā, [illegible] šādā veidā pieprasītās grāmatas [illegible] abonementa noteikumiem.

[illegible] LITERAS GRĀMATAS! TĀ JŪS [illegible]GŪSIT LABU LASĀMVIELU UN REIZĒ ATBALSTĪSIT SAVUS AUTORUS TRIMDĀ!

APGĀDS LITERA,

(13b) Grafenauschau, Obb.
Regierungslager
Germany

FREGATA TRAVEL LTD.,

BALTIC SECTION,

122, Wardour Street, London W. 1

Ātri nokārto

VISAS CEĻOJUMA FORMĀLITĀTES

(no vizas līdz biļetei) uz visām pasaules valstīm par biļetes cenu (bez speciālas piemaksas).

Biļešu cena emigrantiem uz Kanadu — sākot no £ 48.10—; uz Savienotām valstīm — sākot no £ 50.—.—.

Ceļojumu biroja starpniecību var izmantot arī Zviedrijas emigranti uz Kanadu.

(174)

Vajadzīgi uz Panamas kuģa

1., 2. un 3. MECHANIĶIS un DONKEJMANIS

ar labu praksi;

PAVĀRS un STUARTS,

vēlams precējies pāris, ar kuģa praksi.

Alga pēc angļu tarifa.

Kuģis brauc starp Ziemeļu un Baltijas jūras ostām (ne austrumu zonā).

Pieteikties rakstiski: Rörstrandsgatan 14, c/o Löfving, Stockholm, Sverige.

(345)

LATVIJA

Nr. 53 (497), 1951. g. 11. jūl.

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4.50 par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 4.— mēn., uz ārzemēm DM 5.30 mēn., atsevišķā numura cena DM 0.60; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 9.50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 11.—.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0,90 par vienstej nonparelile iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud piederīgo meklēšanai DM 5.—; vienreiz. 5 iespiedumr. slud DM 3.—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 30% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenauschau, Obb.,
Regierungslager.
US-Zone. Germany.

Čangkaišeks saņems amerikāņu turboizninātājus

Taipejā (Rx). — Modernas gaisa flotes veidošanai amerikāņi piešķīruši Čangkaišekam 7 milj. dolārus pirmās turboizninātāju vienības iegādei, un Formozā jau ieradušies 64 aviācijas speciālisti, lidotāja plkv. Riktora vadībā. Riktors, kas komandēja ķīniešu-amerikāņu taktiskās gaisa spēku vienības 2. pasaules kara laikā, tagad pētīs, kādi lidmašīnu tipi ir Čangkaišeka uzdevumiem vispiemērotākie un tāpat arī transporta un apgādes iespējas. Vēlāk paredz ģenerālisma rīcībā nodot arī bumbvedējus un dažādas sevišķu uzdevumu mašīnas.

Eiropas armijā 1956. g. būs 2 milj. vīru

130.000 TAUTAS POLICISTI VEIDO KODOLU AUSTRUMVĀCIJAS ARMIJAI

Bonna (ae). — Pēc amerikāņu augstā komisāra Mekkloja atgriešanās no Vašingtonas, notika daudz dažādu apspriežu, kurās augstais komisārs vācu parlamenta, valdības un politisko partiju pārstāvjus iepazīstināja ar ASV nostāju Vācijas politikā. Mekkloja paskaidrojumus varētu īsumā izteikt 4 galvenos punktos. Pirmkārt, Sav. valstu valdība ieinteresēta panākt Rietumvācijas līdzdalību Eiropas aizsardzībā „cik ātri vien iespējams". Otrkārt, nevar būt runas par vilcināšanos līdz 1953. g. Treškārt, Vācijas politikā jāvadās arī no Parīzes apspriedēs pieņemtajiem atzinumiem. Un ceturtkārt, bez vilcināšanās jāturpina vācu un sabiedroto speciālistu apspriedes.

Plevēna plāna apspriedēs Parīzē, piedaloties 5 valstu pārstāvjiem, pēc Londonas informācijas, panākta vienošanās par Eiropas armijas izveidošanu līdz 1956. g. No 2 milj. vīru pamatsastāva vairāk nekā pusi apņemas dot Francija, bet Italijai un Rietumvācijai katrai jādod pa 250.000 vīru. Tālāk Parīzes plāns paredz pārnacionālas militāras vadības nodibināšanu, kuras uzdevums rūpēties par apbruņojumu, saskaņotām apmācībām, dažādu nāciju vienību saliedēšanu, kā arī par līdzekļu sagādi un kara rūpniecības izveidošanu.

Bonnas valdības vienotās Vācijas lietu ministrija publicējusi datus par tautas policijas stiprumu austrumu joslā. Tautas policijas kopstiprums pārsniedz 130.000 vīru un gandrīz puse no šī skaita ir tīri militāras vienības, kas novietotas kazarmās un apmācītas pēc karaspēka vienību parauga. Bez kājnieku vienībām tautas policijas sastāvā ir arī jūras spēku vienības, kas pagaidām aptver 5000 vīru.

Kādas koncesijas liktenis

Kā nafta kļuva par pasaules politikas faktoru

I

Pag. gadsimta kādā no astoņdesmitiem gadiem Marienbades dziedniecības iestādē uzturējās divi angļi, kas izpelnījās pārējo viesu ievērību ar neatlaidīgo kopā turēšanos, kopējām pastaigām un nepārtraukto strīdēšanos. Viens no viņiem, pamaza auguma, melnīgsnējs, bija kapteinis Fišers, bet viņa partners ķīmiķis Moultons. Kopējās promenādēs diskusiju temats arvien bija jautājumi par naftas produktu izlietošanu nākotnes satiksmē: kāda attīstība paredzama 1883. g. Daimlera patentētam iekšdedzes motoram un vai kuģus būs iespējams nākotnē dzīt ar naftu. Abi šie kungi kļuva lordi, un 1912. g. Fišers ir „pirmais admirālitātes lords". Šinī pat gadā kristības piedzīvo pirmais angļu kaujas kuģis — milzenis Queen Elisabeth, ko dzen vienīgi nafta.

Admirālitātes pirmais lords Fišers sludināja, ka „ātrums karā nozīmē visu", to attiecinādams gan galvenokārt uz Anglijas visu laiku ievērojamāko militāro spēku — kara floti. Ievedot flotes bruņojumā kuģus ar dīzeļmotoriem, to darbības loks palielinājās četrkārtīgi, mašīnu iedarbināšanas laiks samazinājās 12-kārtīgi, pilnu jaudu varēja attīstīt 5 minūtēs. Apzinoties, ka Anglijas pasaules vara var pastāvēt tikai tad, ja tai ir ātra un stipra flote, lords Fišers meklēja visus iespējamos ceļus un līdzekļus, lai flotes ministrijai nodrošinātu brīvu rīcību ar naftu, kas bija un ir viskoncentrētākā praktiski izmantojamā enerģija uz zemes lodes arī vēl šobrīd. Šinī drudžainā darbā viņš izpelnījās „naftas āksta" nosaukumu, bet viņš beigās uzvarēja. 1914. g. 3,1 proc. pasaules kuģu tonnāžas dzina nafta, bet 1939. g. jau 54 proc.

Reizē ar šo attīstību pieauga arī prasības pēc naftas milzīgos kvantumos, pārvēršot šo izejvielu par visaugstākās politikas līdzekli. Fišers bija arī tas, kas panāca Anglijas valsts līdzdalību Anglo-Persian Oil Co., nodrošinot tieši valstij akciju vairākumu šinī sabiedrībā, reizē ar to absolūto kontroli un noteikšanu. Anglo-Persian Oil Co. ir tā pati sabiedrība, kas šodien saucas par Anglo-Iranian Oil Company un kurai pieder vislielākās rafinērijas pasaulē — Abadanā, Persijas līča ziemeļu krastā. Šīs rafinērijas kopā ar visām atradnēm ir nacionālizējusi Iranas valdība, radot ar savu rīcību ārkārtīgi svarīgu un nopietnu saviļņojumu pasaules politikā.

MELNS ŠĶIDRUMS CHANA SPULDZĒS

Nafta pazīstama kopš vairākiem tūkstošiem gadu. Dažus gadsimtus pirms Kristus kāds Činu dinastijas Ķīnas ķeizars lika izdarīt urbumus, lai atrastu sāli. Sāls vietā atrada naftu, kuru izmantoja apgaismošanai primitīvās spuldzēs. Tūkstoš gadu vēlāk Bakū valda kāds chans, kura laukiem kaitē melns šķidrums. Chans izgudro primitīvu destillācijas ierīci un lampu, un drīzi nafta ar kamieļu karavānām ceļo uz visām Tuvo austrumu pilsētām. Pag. gadsimta 60. gados Amerikā kāds brīnumārsts Rokfellers klejoja un pārdeva naftu kā dziedniecības līdzekli pret reumatismu, vēzi un tuberkulozi. Viņa dēls Džons D. Rokfellers, sākoties motorizācijai, kad nafta kļuva par kustības ierosinātāju un pamatnoteikumu, ar naftu tapa par Standard Oil Co. kungu, visbagātāko cilvēku psaulē, par vienu no pasaules valdniekiem. Vācu izgudrotāji — Daimlers, Bencs un Dīzels — ar iekšdedzes motoru deva ātrumiem vēl nepieredzētas dimensijas, kuru reālizēšanai pamatnoteikums ir naftas produkti. Reizē ar Rokfelleru parādījās Fords, kas vācu izgudrojumus ar ģeniālām darba metodēm padarīja par pašsaprotamu ikdienas vajadzību — automobilis iekaroja Ameriku un pēc tam pasauli. Reizē ar kustību pieauga arī naftas patēriņš. 1913. g. visā pasaulē to ražoja 53,7 milj., bet 1941. g. 305 milj. t. Nafta nozīmēja milzīgu financiālu varu.

„PILIENS NAFTAS — TIKPAT KĀ PILIENS ASIŅU"

1914. g., sākoties pirmajam pasaules karam, frančiem bija 110 smago auto, 50 traktoru un 132 lidmašīnas. Kara pēdējā gadā — 1918. g. tiem bija 70.000 auto un 12.000 lidmašīnu, kam jāpieskaita angļu un amerikāņu 105.000 spēkratu un 4000 lidmašīnu. Motorizācijas process bija gājis savu uzvaras gājienu. 1918. g. Klemanso telegrafēja Amerikas prezidentam Vilsonam: „Piliens naftas mums ir tikpat dārgs, cik piliens asiņu." Nafta nu jau nozīmēja stratēģisku faktoru.

Otrā pasaules karā vienīgi angļiem un amerikāņiem bija motorizēts visu ieroču šķiru karaspēks. Tā nafta kļuva par absolūti nepieciešamu politiski stratēģisku faktoru, jo karš, „kas ir politikas turpinājums ar citiem līdzekļiem", nav vairs iedomājams bez masu motorizācijas: ja kādam tas nav pa spēkam, tad tas karu ir zaudējis, pirms tas sācies.

PAR 200.000 FRANKIEM VISAS PERSIJAS ZEMES BAGĀTĪBAS

Kāds angļu ģeologs Nots Darsijs pag. gadsimta beigu cēlienā gadiem ilgi maldījās pa Iranu, meklēdams naftu. Atcerēdamies nostāstus par dieva Ormuzda simbolu — varenām balti mirdzošām liesmām, kas iededzinātas uz templa kāpnēm, viņš nāca pie atziņas, ka šo liesmu radīšanai lietota nafta. Tas apstāklis, ka Bakū, kas cieši pieguļ Iranas ziemeļu robežai, ir nafta, lika viņam secināt, ka naftas laukiem jāstiepjas arī uz dienvidiem no Kaspijas baseina. Darsija ekspedīcija šķērsoja Iranu visos virzienos, meklēdama pēc fluoriscējošā šķidruma, kas norādītu uz naftas esamību. Sākumā turīgs vīrs, Darsijs visus savus līdzekļus ieguldīja ekspedīcijas sirojumos un urbumos. Naudas līdzekļiem galīgi izsīkstot, viņš meklēja aizdevumus Londonā, kur dāži mazāki baņķieri viņam uzticējās un aizdeva, līdz arī tas viss pazuda nesekmīgos urbumos. Darsijs pats tapa par mašīnu aģentu Teheranā, pelnīja ar to naudu, bet viņa ekspedīcijas meklēja naftas laukus. Šinī laikā Darsijam izdevās varens ķēriens: par 200.000 frankiem (apm. 30.000 markām), viņš ieguva no Iranas ķēniņa Nasredina koncesiju, ar kuru Darsijam, viņa piederīgajiem, pēcniekiem, mantiniekiem vai draugiem uz 66 gadiem ir nodrošināta pilnīga vara un neierobežota brīvība pētīt un uzrakt pēc patikas iraniešu zemes dziļumus, pie kam izrakumi paliek viņa neapstrīdams īpašums.

ŠACHA NASREDINA „LIELAIS ĶĒRIENS"

Pēc līguma parakstīšanas abas puses ir ļoti apmierinātas — šachs Nasredins domā, ka tas ir lieliskākais financiālais darījums, ko vispār kāds šachs ir veicis, tirgojoties ar mežonīgu, tuksnešainu un tukšu zemi. Šo koncesiju paraksta 1901. g. Tanī pašā gadā Darsija ekspedīcija ziņo, ka Persijas jūras līča ziemeļu krastā uzieta nafta. Darsijs staro laimē — ne tāpēc, ka atradnes sola milzīgas bagātības — to vecajam, izkaltušajam un dievbijīgajam vīram vairs nevajaga, bet tāpēc, ka viņa aplēses izrādījušās par pareizām: viņš nav bijis āksts, bet nopietns ģeologs. Pirmatrastos naftas avotus viņš pārdod kādai mazai angļu naftas sabiedrībai Burmah Oil un pats taisās atpakaļceļā, lai dotos uz dzimteni un tur mierīgi nodzīvotu palikušās vecuma dienas. Darsijs par savu koncesiju nesaka nevienam ne vārda, jo viņš labi zina, ka tā izraisīs milzīgu kņadu starp varenākajiem Amerikas un Eiropas naftas magnātiem, no kā ciestu vienīgi viņa otrā dzimtene Persija. Darsija nodoms turēt slepenībā savu koncesiju tomēr neizdevās, jo pirmos naftas avotus viņš taču bija pārdevis sabiedrībai Burmah Oil, kas stāvēja tuvu angļu valdībai. Lords Fišers jau šinī laikā bija pratis pārliecināt angļu ārlietu ministriju un admirālitāti par naftas ārkārtīgi svarīgo nozīmi.

(Beigas sekos)

Zviedru žurnālista pieredzējumi padomijā

Stokholma (ol).— Stokholmas zviedru laikraksta Expressen sporta redaktors Gerts Engstrems pēc atgriešanās no padomijas attēlo personisko „brīvību" Maskavā un pieredzējumus ceļā. Viņš raksta:

„Krievu preses atašejs Stokholmā man apgalvoja, ka varu ņemt līdz foto aparātu un fotografēt, ko vien gribu, jo Pad. savienībā neesot nekāda fotografēšanas aizlieguma. — Pirmajā dienā nofotografēju ielu pie viesnīcas un tūlīt bija klāt policisti un pieprasīja kameru. Otrā dienā redzēju tvaika veltni, ko vadīja sieviete — tas bija Kremļa tuvumā — nofotografēju. Pēc 1 sekundes dzirdēju svilpienus: ik pa 100 m attālumā viens no otra bija policisti, kas visi nāca man klāt." Līdzīgu gadījumu piedzīvojis arī Zviedrijas vēstnieks Solmans, kas gribējis savu kundzi nofotografēt zviedru teritorijā — vēstniecības vārtos, bet netīšām atkāpies aiz vārtu līnijas un policija tam atņēmusi kameru.

Tālāk Engstrems stāsta: „Pēc teātra apmeklējuma pl. 2 aizgāju gulēt. Pl. 4 mani pamodināja tālruņa zvans: maiga, skanīga sievietes balss krieviski kaut ko runāja. Kad visās četrās man zināmās valodās biju veltīgi atbildējis un nokļuvu līdz angļu valodai — sieviete piedāvāja man savu mīlu. Līdzīgi „brīnišķīgi" piezvanījumi atkārtojās dažādos laikos. Droši vien, „saimnieki" vēlējās zināt, vai tiešām mēs nerunājam krieviski, — pēkšņi naktī pamostoties, visgrūtāk sevi kontrolēt, — tāpat pārbaudīt, vai mēs atrodamies mājās."

Īsi pirms Vīborgas vilcienā iekāpusi apm. 40 g. v. spēcīga auguma sieviete un labā angļu valodā paskaidrojusi, ka esot muitas virsniece un gribot kontrolēt bagāžu. Kupejā bez Engstrema bijuši vēl divi zviedri. Krieviete pēc piecām minūtēm bija atradusi dažus papīrus, ko atzina it kā par aizdomīgiem. Zviedri protestēja: advokāts Rogards teica, ka atņemtie papīri esot pēdējo pasaules šacha meistarsacīkšu protokoli. Viņam tie vajadzīgi pasaules šacha meistarsacīkstēs Maskavā, ko organizē juši paši krievi. Otrs zviedrs Stālbergs bija paredzēts par virstiesnesi šacha meistarsacīkstēs. Krieviete smaidīja, bet papīrus neatdeva. Visi izkāpa. Tikai pēc ilgākas izskaidrošanās atdeva dokumentus, un zviedri varēja turpināt ceļu!

Senāta rezolūcija pret Otisa notiesāšanu

„TEĀTRA PRĀVAS" IZMEKLĒTIEM KLAUSĪTĀJIEM

Vašingtona (om). — Prezidents Trumens preses konferencē pieskārās AP Prāgas korespondenta Otisa notiesāšanai, apzīmējot to par „tiesību nonievāšanu". Komūnisti ar šo prāvu, acīm redzot, gribējuši satricināt pasaules brīvās preses pamatus, piezīmēja prezidents.

Demokratu senātors Mekmehons iesniedza senātā rezolūciju, kurā Otisa notiesāšana apzīmēta par fundamentālo cilvēka brīvību apgānīšanu. Mekmehons ieteica tiklab senātam, kā arī tautas vietnieku namam pieņemt kopīgu rezolūciju, kurā izpaustos amerikāņu sašutums par Prāgas teātra prāvu. Ar amerikāņu valdības starpniecību šī rezolūcija jāiesniedz UN un Čechoslovakijas valdībai.

Otisa prāvu komentē arī New York Times līdzstrādnieks Dana Adamss Šmits, kas izbēga no Čechoslovakijas pag. gadā, kad viņam pašam draudēja apcietināšana. Šmits Otisa prāvu apzīmē par komūnistu propagandas kampaņas sastāvdaļu, kuras nolūks ir diskreditēt rietumu pārstāvjus, rietumu idejas un institūcijas. Jau no 1950. g. pavasara Čechoslovakijā turpinājušās prāvas pret rietumu saimniecības darbiniekiem, Romas katoļu baznīcas garīdzniekiem, rietumnieciski noskaņotu politisku partiju pārtiju pārstāvjiem, kā arī čechiem, kas strādājuši rietumu diplomātiskās vai konsulārās pārstāvībās.

Šīs prāvas parasti notiekot, klāt esot vairākiem simtiem īpaši izraudzītu fabrikas strādnieku un zemnieku, un tiesnesis, tāpat prokurors savas runas vairāk adresējot šiem klausītājiem nekā tiesai. Šīs prāvas ļoti plaši izreklāmē presē un radio, kā arī filmē, radot Čechoslovakijas komūnistu un nekomūnistu vidū vispārēju baiļu atmosfairu un neuzticību pret ārzemniekiem

Līdztekus propagandas nolūkiem, šīs prāvas dažkārt arī nozīmējot ievadījumu tālākām akcijām. Pēc vairāku čechu notiesāšanas, kas it kā spiegojuši ASV vēstniecībai par labu, Prāgas valdība pieprasīja samazināt vēstniecības štatus no 90 uz 12 personām. Prāva pret ASV informācijas dienesta darbiniekiem beidzās ar informācijas dienesta bibliotēkas slēgšanu un dienesta šefa izraidīšanu. Prāva pret vairākiem augstiem Romas katoļu garīdzniekiem savukārt Prāgas valdībai bija iegansts izraidīt pēdējo Vatikāna diplomātisko pārstāvi. Likums, uz kura pamata tagad vajā Otisu, pēc Šmita izteicieniem, ir tāds, ka dod iespēju jebkurā brīdī uzsākt vajāšanu pret jebkuru ārzemju žurnālistu, kas nepatīkams Prāgas valdībai.

Jauns uzbrukums Everesta virsotnei

Londona (Rx). — Četru vīru liela angļu ekspedīcija, Ērika Šiptona vadībā, mēģinās oktobrī sasniegt Everesta virsotni, kāpjot pirmo reizi pa grūtāko dienvidus nogāzi no Nepalas puses, jo Ķīnas komūnisti aizlieguši ekspedīcijai doties pāri Tibetas robežām. Kalna nosaukums pēc britu zinātnieka Džordža Everesta vien esot skaidrs pierādījums par kapitālistu agresīvajām tieksmēm kultūrālajā dzīvē.

Pasaules augstākajai kalna galotnei, kas vēl nekad nav sasniegta, ļoti tuvu aizkļuva Šiptons 1933. gadā, sasniedzot 8450 m. Šoreiz ekspedīcija būs apgādāta jauna veida nailona apģērbiem un guļammaisiem, un tā ir astotā, ko financējuši angļi.

Berlīne eksplodējis...

(Turpinājums no 1. lpp.)

cija hermētiski noslēdza, tāpat slimnīcas, kurās ievietoja apdegušos bērnus, saņēma stingrus rīkojumus neizpaust ziņas par apdegušo bērnu skaitu. Pat izmisušajiem bērnu vecākiem noliedza apmeklēt morgu.

Berlīnes politiskās aprindas šo noslēgtību izskaidro ar to, ka padomju iestādes vēlas noslēpt atklātībai faktu, ka arī padomju joslā notiek lielākas katastrofas un negadījumi. SED aprindas bez tam baidoties, ka bērnu vecāki, uzzinādami par šo lielo traģēdiju, atturēsies sūtīt savus bērnus uz jaunatnes masu sanāksmēm, it īpaši uz komūnistiskās jaunatnes pasaules spēlēm Berlīnē. Droši vien, tā paša motīva dēļ austrumu sektora iestādes centās attaisnot novēloto glābšanas komandu ierašanos ar to, ka Berlīnes rietumu sektorā policija ar saviem rīkojumiem kavējusi glābšanas automobiļu piebraukšanu notikuma vietai. Rietumu sektora policijas prezidents turpretī oficiāli paziņoja, ka Berlīnes austrumu sektora iestādes noraidījušas viņa piedāvāto palīdzību.

Pirmdien Berlīnes austrumu sektora policija paziņoja, ka tā izbeigusi Šprē kuģa katastrofā noslīkušo bērnu meklēšanu. Pēc oficiāliem padomju datiem, katastrofa prasījusi 31 bērna dzīvību. Amerikāņu UP aģentūra turpretī ziņo, ka pēc tautas policistu un ugunsdzēsēju vērtējuma, mirušo bērnu skaits esot 63.

DAŽOS VĀRDOS

Jaunu likumu pret rasisku diskrimināciju Brazilijā parakstījis valsts prezidents Vargass. Turpmāk sodāmi viesnīcu, restorānu vai skolu vadītāji, kas atsakās uzņemt kādu personu tās rases dēļ. Kaut gan Brazilijas konstitūcija paredz „vienlīdzību visiem", nebija likuma, kas šo principu taustāmi iedzīvinātu. Kā zināms, Brazilijā ir daudz nēģeru.

9000 gaisa balonu ar spridzekļu un degbumbām pēdējā kara laikā palaiduši japāņi pret ASV. Kā tagad ziņo amerikāņu žurnāls Look, no šiem baloniem 283 sasnieguši Amerikas krastus, galvenokārt Oregonas un Vašingtonas štatā. Daži tomēr nokļuvuši pat līdz Detroitai un Čikagai. Viens balons Oregonas štatā nonāvējis 6 tūristus.

Oficiālos diplomātiskos sakarus starp ASV un Rietumvācijas valdību ievadīja ārlietu ministra Ečesona un vācu lietveža Dr. Krekelera tikšanās, pēdējam iesniedzot savus akreditēšanās dokumentus.

1,98 milj. bezdarbnieku bija ASV uz 1. jūliju. Jūnija pieaugumu — 371.000 izskaidro par normālu parādību, skolniekiem un studentiem meklējot vasaras nodarbošanos.

Vācu izplētņu lēcēju ģenerāli Ramki, ko nesen atlaida no franču gūsta, dzimtā pilsētā Šlēzvigā 10.000 iedzīvotāju sagaidīja ar lielu sajūsmu un ovācijām. Pirms ierašanās Šlēzvigā, ģen. Ramke vairākas dienas pavadīja Bonnā, kur viņu speciālā intervijā pieņēma arī valsts kanclers Adenauers. Preses pārstāvjiem bij. ģenerālis izteicies, ka viņš nodomājis atturēties no politikas, un galvenās pūles veltīs vēl aizturēto vācu kara gūstekņu atbrīvošanai.

Antonijs Īdens — angļu apakšnama opozīcijas vadītāja vietnieks — augusta sākumā dosies uz ASV un Kanadu.

Tirdzniecības līgumus ar Pad. savienību, Rumāniju un Bulgāriju uzteikušas ASV.

Austrumvācijas izplētņu lēcēju skolā Virokā apmāca 1.800 tautas policistu. Vienība, kuras sastāvā 128 virsnieki, komplektēta gandrīz vienīgi no komūnistiskās jaunatnes organizācijas FDJ brīvprātīgajiem.

Partizānu darbība ievērojami pastiprinājusies Polijā, Visla un Vartas apgabalos. Kāda partizānu grupa pirms nelīga laika uzbrukusi uz Lodzas—Varšavas šosejas autobusam ar sarkanarmijas virsniekiem. Septiņi sarkanarmieši nošauti. Partizānu uzbrukumi transporta vilcieniem ar Austrumvācijas sažojumiem uz Pad. savienību kļuvuši Polijā jau par ikdienišķu parādību.

Padomju Igaunijas laikraksti publicē dievkalpojumus apmeklējošu skolotāju un skolēnu vārdus. Šie dievticīgie nosaukti par „rietumu mānticības vergiem".

5 gadi cietuma sods piespriests vairākiem Polijas valdības pilnvarotiem labības [illegible] Štetines apgabalā par „noziedzīgi pasīvu darbību, pildot valsts saimniecības plānu".

Austrumvācijas valdība nolēmusi sodīt Rietumvācijas pilsoņus, kas ieradušies Austrumvācijā, lai tur pavadītu atvaļinājumu. Neapmainīs arī viņu rīcībā esošās rietumu markas pret austrumu markām pēc kursa 1:1. Tāpat sodīs tos Austrumvācijas pilsoņus, kas augšējā rīkojuma neizpildītājiem devuši pajumti ilgāk par 24 stundām.

Vācu ģenerālfeldmaršals Šerners, ko amerikāņi izdeva Pad. savienībai, māca uzbrukuma taktiku kādā kājnieku kara skolā Maskavā, — ziņo vairāki Rietumvācijas laikraksti. Šernera stāvoklis esot tik privilēģēts, ka viņam piešķirts pat atvaļinājums, ko viņš pavadījis Krimā, kur sastapies ar Staļinu un izteicis savas domas Vācijas nākotnes jautājumos.

Vācu-poļu draudzības labā Austrumvācijas tautas izglītības ministrs Vandels ierosinājis nosaukt Leipcigas Petri ģimnaziju Polijas prezidenta Boļeslava Bieruta vārdā.

Urana rūdas rakšana pārtraukta Austrumvācijas-Polijas robežpilsētas Gerlicas tuvumā, jo tīra urana daudzums iegūtajā rūdā bijis tik niecīgs, ka neattaisnojis pat ar piespiedu darbiem sodīto darba spēka izmantošanu.

Par bēgļiem bīstamu augstsprieguma līniju kļuvusi Odera-Neisas „miera robeža". Nepārredzamākos apvidos desmitiem kilometrus tālu Polijas pusē ierīkots pieckārtīgs stiepļu žogs, kas piepildīts ar augsta sprieguma elektrisko strāvu. Bez tam vēl gandrīz ik uz 20 metriem nostādīts pa sargpostenim.

„Smaržu filmu izgudrojis kāds Milānas inženieris, un tā jau piedzīvojusi pirmuzvedumu. Atkarībā no redzamās ainavas, skatītāju telpā dvēsmojusi skuju, līliju, piparmētru vai cita kāda smarža.

Sadursme starp arābiem un Izraelas karavīru nodaļu notikusi dažus kilometrus no Jeruzālemes, Izraelas teritorijā. Četri karavīri krituši.

Aizbēgusi uz Pad. savienību turku dzejniece — komūniste Hazima Hikmeta.

Ieroči Tito armijai jau ir ceļā uz Jugoslaviju, kā to ziņo ASV aizsardzības ministrija.

Pazemināts vecums jauniesaucamajiem ASV armijā uz 18 g. 6 mēn.

21 stundu un 20 minūtes ilga sēde angļu apakšnamā notikusi, apspriežot budžetu. Ilguma rekords tomēr bijis 1881. g., kad kāda sēde norītējusi 41 stundu 30 min.

„Revolūcija Krievijā neizbēgama" — tā savā runā apgalvojis Amerikas Balss direktors Kollers, runājot Kolumbijas universitātē.

Miera līgumu ar Japānu parakstīs 1. septembrī, kā ziņo no Vašingtonas.

„Civilo armiju" kara gadījumam patlaban formē Londonā. Šajā armijā paredzēti 200.000 cilvēku, lielāko tiesu otrā pasaules kara veterānu. Anglijas gaisa aizsardzības „armijā" jau skaitās 137.000 cilvēku.

11 t zelta, ko otrā pasaules kara laikā aizveda uz Pad. savienību, pēdējā gatavojoties atdot Iranai, kā to ziņo United Press no Teheranas.

90.000 jaunu vāciešu tautas policijā paredzēts uzņemt vēl šovasar.

Pēc divi gadi ilga pārtraukuma Berlīnes angļu komandanta mītnē pag. ceturtdien sākās rietumu sabiedroto un padomju speciālistu konference par bijušās Vācijas galvaspilsētas satiksmes un tirdzniecības problēmām. „Mazajā četru konferencē" pārrunāja ne vien padomju ierosināto tirdzniecības noteikumu pārkārtošanu, bet visas preču apmaiņas un savstarpējās satiksmes problēmas starp Rietumvāciju un Vācijas austrumjoslu.

Aizsardzības akadēmiju Parīzē nodibinājusi Atlantika bruņoto spēku virspavēlniecība. Par akadēmijas komandieri izraudzīts franču viceadmirālis Lemonē. Pirmais kurss, kurā piedalīsies 50 kājnieku, jūras spēku un aviācijas virsnieku, sāksies rudenī.

Aizturētos amerikāņu turboizninātāju pilotus pag. nedēļā čechu valdība atbrīvojusi. Arī abas lidmašīnas nodotas amerikāņu iestādēm.

Somijas parlamenta vēlēšanās par stiprāko partiju izrādījušies sociāldemokrati ar 53 mandātiem (iepriekšējā parlamentā 54). Seko zemnieku partija ar 52 (56), tautas demokrati ar 45 (38), konservatīvie 26 (33), zviedru tautas partija 15 (14) un somu tautas partija 9 (5) mandātiem.

Ungārija izraidīja divus amerikāņu diplomātus pag. nedēļas nogalē. Kā zināms, Budapeštas valdība jau pag. pirmdien bija pieprasījusi ASV, lai atsauc savus diplomātus no Ungārijas galvaspilsētas.

Amerikas Balss raidījumi latviešu, igauņu un lietuviešu valodā radījusi lielu satraukumu padomju valdību aprindās Baltijas valstīs. Jau pēc pirmajiem raidījumiem Rīgas, Tallinas un Kaunas raidītāji ievadīja spēcīgu kūdīšanas un naida kampaņu pret ASV.